

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

SCLOVENECE

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Očekovni račun:
Ljubljana št. 1111
10.550 in 10.349 za
inzerate.

Uprava:
Kopitarjeva ulica
št. 1111/6.

Ob stoletnici Muzejskega društva

Danes so se zbrali v Ljubljani slovenski zgodovinarji, da s svojim stanovskim zborovanjem še posebej proslave veliki dogodek v slovenski kulturni zgodovini, namreč stoletnico ustanovitve Muzejskega društva; obenem pa tudi, da se povežejo med sabo v skupnih težnjah in skupnih naporih, v smernicah raziskavanja slovenske zgodovine in vsega, kar je v zvezi z domoznanstvom, ki prav z obnavljanjem preteklosti daje trden temelj bodočnosti. Sijaj stoletnice njihovega organiziranega napore za raziskavanje naših krajev in dob pa nam nalaga dolžnost, da se tega velikega dogodka spomnimo na ugodnem mestu, zavedajoč se, da mora vsakemu našemu dejanju in naši odločitvi v političnem kakor tudi kulturnem pogledu, če hoče biti organsko in z narodno rastjo v skladu, biti v osnovi trdno in stvarno poznanje preteklosti. In to solidno podlago naši narodni izobrazbi ter tesno zvezo s preteklimi dobami, kakor tudi prikazovanje napak naših očetov in dedov: to je naloga naših zgodovinarjev, ki so se danes zbrali v Ljubljani in ki jih v imenu slovenske javnosti pozdravljamo prav tako prisrčno, kakor jim tudi s ponosom čestitamo k stoletnici njihove osrednje organizacije — Muzejskega društva.

V letu ljubljanskega kongresa 1821 je dal pobudo za delalni muzej v smislu takratne romantične in v preteklost zavirane dobe ljubljanski škof Avguštin Gruber, kar pa je ostalo samo lepa zamisel. Zamisel, da je treba tudi v Ljubljani društva, ki bi si stavilo za cilj, boriti se ne samo politično, literarno ali kulturno z zgodovino, temveč si tudi postaviti središče in zbirališče za vse, kar nudi dežela zanimivega s področja naravoslovja, obrti, industrije in umetnosti. In če so ti prvi domoljubi še mislili, da bo tak muzej ustanovila država ali vsaj dežela s svojimi sredstvi, so se zmotili, kajti tako rodoljubno dejanje je tedaj slonelo izključno samo na materialnem žrtvovanju vnetih mož, ki so se zavedali važnosti zbiranja zgodovinskih predmetov in raziskavanja že davno odmrlih dob. In tako se je ustanovilo 18. decembra 1839 zasebno Muzejsko društvo — seveda še z nemškimi imenoma —, ki pa so mu stali ob strani tudi tedanji slovenski rodoljubi Prešernovega kroga, celo poljski emigrant Korytko, kar budi v nas danes spet posebni občutek. Tako je iz privatne iniciative in iz žrtve ljubljanskih in kranjskih prosvetljenih mož vseh stanov poglodalno društvo, katero je postavilo temelj za slovensko kulturno poznavanje izredno važnemu muzeju, ki se je preselil po petdesetih letih — torej pred petdesetimi leti! — v tako impozantni hram, kakor ga imamo sedaj v svoji sredi. Gradivo pa, ki so ga nabrali v vsem tem stoletju in ga opisovali v svojih letopisih in izveštjih ti neutrudljivi kranjski pokrajinski rodoljubi, je ostalo in množilo s svojo usledino našo domoznansko vednost. Ustanova, ki so ji kumovali Kranjci obeh tedanjih občevalnih jezikov, se je razrastla v veliko vseslovensko ustanovo, ki je s slovenskimi znanstvenimi izdajami še pred vojno izredno poudarjala vseslovensko področje svojega udejstvovanja.

In danes stoji Muzejsko društvo v vsem svojem razcvetu med nami in izdaja naše osrednje muzejsko glasilo Muzejski glasnik, ki druži vse slovenske zgodovinarje v skupno družino in delo ter priobčuje rezultate dolgih, dolgih let, ki pa morejo biti odločilnega pomena za vrednotenje našega narodnega življenja in za poznanje naših najstarejših svojiskih osnov, na katerih smo zrastle v narod, ponosen na svojo preteklost. Ta je bila čestokrat izkrivljena po gledanju raziskovalcev tujega duha: naših zgodovinarjev dolžnost je bila in je, odkriti tako podobo naše zgodovine, kakor je resnično bila, tudi če bi današnjega Slovenca bolela, toda prikazati ga iz našega duha, ki ni isto kot tendenca, temveč samo-svoja pot brez ozira na tuja mišljenja. Slovenska zgodovinska znanost si ustvarja svoja pota in svoje metode ter tudi svojo vsebino: in Muzejsko društvo daje vsem tem modernim težnjam svojo streho in pokroviteljstvo ter gre tako z roko v roki z našo univerzo, kjer se uvaja v skrivnosti zgodovinskega razumevanja naš naraščaj. In kakor je bilo prvotno Muzejsko društvo tesno povezano z muzejem, tako je sedaj tesno povezano z muzejem in univerzo, kar more dati slovenskim zgodovinskim vedam najlepši rezultat. Tudi če so se ob stoletnici nekatere vede, ki jih je nekdanj zduževalo Muzejsko društvo, specializirale in si ustvarile svoja samobitna področja, je ostalo Muzejskemu društvu in političnim ter kulturnim, umetnostnim in arheološkim raziskovalnim zgodovinskim težnjam toliko polja, da ga ne bodo izčrpale še generacije zgodovinarjev. Zgodovina se namreč tvori sproti in sproti je treba napolnjevati našega duha z novimi odkritji, ki so lahko usodnega pomena za razvoj vsega naroda.

Ob stoletnici začetka tega organiziranega zgodovinskega dela, kateremu je temelj položil že Linhart s prvo slovensko koncepcijo zgodovine naših krajev, so se zbrali slovenski zgodovinarji v Ljubljani, da se pogovore o svojem delu in načrtih. Ti zgodovinarji, ki so izdali v spomin tega dne monumentalni zbornik svojih razprav, s katerim so pokazali svojo voljo

Angleške vojne ladje čakajo

Nemška križarka »Admiral Spee« bo morala šele čez nekaj dni iz luke Montevideo na odprto morje

London, 15. dec. t. Reuter. Angleška vlada je sporočila svojemu poslaniku v Urugvaj, naj se urugvajski vladi zahvali za takojšnje rešitev 61 angleških ujetnikov, ki so se nahajali na nemški vojni ladji »Admiral Graf v. Spee« in ki so prišli v nemško ujetništvo, ko je nemška vojna ladja potopila njihove trgovske ladje.

Angleški poslanik je dobil nadalje nalog, da stopi v stik z urugvajsko vlado glede njenega postopka nasproti nemški vojni ladji, ki se je zatekla v Montevideo. Urugvaj je ob izbruhu vojne izjavil, da ostane nevtralen in da se bo držal predpisov Zveze narodov glede nevtralnosti.

Nevtralnostni zakon pa zahteva, da mora vsaka vojna ladja v 24 urah zapustiti nevtralno luko ali pa mora biti zaplenjena in razorožena. Izjema velja samo za one ladje, ki so toliko poškodovane, da za plovbo niso sposobne. Tem se lahko dovoli daljše zadržanje v nevtralnem pristanišču, da škodo popravijo v toliko, da so za plovbo sposobne. Orožja pa ne smejo sprejeti nobenega.

17 zadetkov

Urugvajska vlada še ni sprejela dokončnega sklepa glede bivanja nemške vojne ladje, ki je hudo zadeta od 17 naravnostnih zadetkov, a je za plovbo sposobna. Verjetno bo dobila dovoljenje, da nekaj časa ostane v luki, da glavne poškodbe popravi. Angleška vlada se bo strogo zanimala, da bodo zakoni nevtralnosti spoštovani. V nasprotju primeru ima namreč njeno brodovje pravico, da vdere v urugvajsko luko in nasprotno ladjo tamkaj uniči.

Popravljanje nemške ladje bo oteženo zaradi dejstva, da se urugvajski podjetja branijo, da bi prevzela popravilna dela. Nemška križarka brez dvoma ne bo dobila oklopnih plošč, ker se te štejejo že med vojni material.

Pred luko čakajo ...

Angleške križarke čakajo, kakor je poročala angleška admiraliteta snoči, pred vhom v pristanišče. To sta »Ajax« in »Achilles«, ki sta se udeležili bitke v sredo zjutraj, nadalje križarka »Exeter«, ki pa jo še popravljajo, ter tri druge vojne enice, ki so priplule pred Montevideo. Med njimi so najbolj moderne torpedovke. Križarka »Barnham«, o kateri so nemška poročila govorila, da se je udeležila pomorske bitke, se ne nahaja v južnem Atlantiku in ta vost ni resnična. V bližini se nahaja tudi križarka »Cumberland«.

Pogreb nemških žrtev

Pogreb 36 smrtnih žrtev na nemški vojni ladji »Admiral Graf v. Spee« bo jutri, v soboto. Udeležilo se ga bo tudi 100 mornarjev z angleških križark, ki so se z nemško vojno ladjo borile. Nemško mornarico bo zastopal neki nemški admiral, ki se je nahajal na »Admiral Graf von Spee« tudi med bitko.

Nemška oklopna je v zadnjih tednih potopila celo vrsto ladij v južnem Atlantiku. Potapljala je predvsem tiste, ki so se same spuščale na morje. Do sedaj se še ni primeril napad na skupine trgovskih ladij, ki so jih spremljale vojne ladje. Šele iz seznama imen ladij, ki jih je nemška vojna ladja potopila, so angleške oblasti izvedele za usodo dveh ladij, ki so jih dalje časa pogrešali. (Imena in velikost teh ladij objavljamo na drugem mestu pod naslovom »Potopljene ladje«; op. ur.)

48 ur!

Washington, 15. decembra. AA. Stefani. Urugvajska vlada je obvestila washingtonsko vlado, da je dovolila nemški vojni ladji, da sme ostati v Montevideu 48 ur, da bi izvedla popravila brez ozira na to, če je bila ladja poškodovana v pomorski bitki, ali zaradi kake druge nesreče.

32.000 tonski »Renown« prihaja na pomoč

London, 15. dec. t. Reuter-Admiraliteta noče objaviti imena tistih vojni ladij, ki so dobile nalogo, da počakajo nemško vojno ladjo »Admiral Graf v. Spee«, ki mora te dni zapustiti urugvajsko luko Montevideo. V pomorskih krogih pa ne zanikajo poročil, da je bila velika oklopna, ki je križarila po južnoatlantskih vodah, kjer je zasledovala nemško oklopno »Admiral Graf Spee«, dobila nalogo, da s spremstvom torpedovk hitro odpluje v urugvajske vode. To bi bila edina oklopna »Renown« (32.000 ton), o kateri je znano, da je bila v Južni Afriki.

Angleška »Ekster« pojde v argentinsko luko na popravilo

Newyork, 15. dec. b. Britanski mornariški ataše je prošil argentinsko vlado, naj dopusti, da dopluje britanska križarka »Exeter« v luko Poerto del Gran, kjer naj bi ranjenci dobili zdravniško

pomoč. Argentinska vlada je želji ustregla. Včeraj popoldne je letalo z »Exetra« pripeljalo tri hudo ranjene mornarje, od katerih sta dva takoj umrla. Poročajo, da bo »Exeter« prepeljan v ladjedelnico v svrhu večjega popravila. Poveljnik ladje je zahteval tudi v bolnišnici prostor za 100 oseb.

Tudi »Cumberland« priplula v Montevideo

Montevideo, 15. dec. b. »Unites Press« poročajo, da je priplula v Rio dela Plaza težka britanska križarka »Cumberland«, ki ima 10.000 ton. »Achilles« in »Cumberland« se vidita iz same luke, medtem ko sta ladji »Ajax« in »Exeter« izginili v vzhodni smeri južnega Atlantika ter ju ni mogoče več videti z obale.

Nemški poslanik v Urugvaj Anton Landmann je ponovno konferiral z urugvajskim zunanjim ministrom in ga prošil za dovoljenje, da sme ladja tako dolgo ostati v Montevideu, dokler ne bodo končana vsa potrebna popravila.

Takoj po konferenci nemškega poslanika Landmanna je prišel v urugvajsko zunanje ministertvo angleški veleposlanik Draake ter izročil urugvajski vladi zahtevo svoje vlade, da mora »Graf Spee« zapustiti luko.

Hude borbe v zraku nad nemškimi otoki

Na angleški in na nemški strani boleče izgube

London, 15. dec. AA. Reuter: Letalsko ministertvo sporoča, da so v zračnih borbah nad Helgolandom v toku zadnjih 24 ur bila sestreljena štiri nemška letala znanke »Messerschmitt« ter tri angleška vojna letala.

Berlin, 15. dec. AA. DNB: V bližini Helgolanda je prišlo včeraj popoldne do zračne borbe med nemškimi lovskimi letali in angleškimi bombniki. Na angleški strani se je borbe udeležilo 12 najmodernejših vojnih bombnikov za dolge polete. Nemška letala znanke »Messerschmitt« so napadla angleške bombnike ter jih zbila šest. Eno nemško lovsko letalo se je moralo spustiti na gladino.

London, 15. dec. t. Reuter: Angleške izvidniške letala in bombniki so tudi davi letela nad nemškimi otoki Helgoland, Borkum, Norderney in Sylt. Opazila so sovražnikova vodna letala. Angleška letala so vrгла bombe na nje. Angleška letala so se vsa vrnila.

Berlin, 15. dec. t. DNB. En angleški bombnik je priletel nad nemška letalska oporišča na otoku Borkum ter je vrgl nekaj bomb. Toda takoj je bil pognan v beg. Dva angleška bombnika pa sta poskušala bombardirati oporišča na Syltu, toda bombe so popadle v morje. Pri včerajšnjem spopadu nad Frisiškimi otoki je bilo od 20 angleških letal, ki so napadla otoke, sestreljenih 10, medtem ko je bilo uničeno samo eno nemško letalo.

London, 15. dec. b. »Echange Telegraph«. Včeraj popoldne se je razvila nad Severnim morjem velika letalska bitka med nemškimi in angleškimi letali. Nemška letala so varovala eskadro vojni ladij, ki je bila sestavljena iz križarke, ene podmornice in nekaj rušilcev. Nemška eskadra se je spuščala s severa proti jugu proti nemški obali in so jo odkrili britanski letalci. Britanska eskadra je štela 20 bombnikov. Nemške bojne ladje so takoj pričele streljati na angleška letala, ki so nanje spuščala bombe. Nemške pomorske eskadre so takoj prošile radijskim potom za letalsko pomoč in so se z nemškega oporišča dvignila nekatera letala, ki so se spustila v borbo z angleško eskadro. Nemška letala so napadla v manjših skupinah po dva do tri letala. Borba je trajala dokaj dolgo ter se je razvijala v veliki razdalji od severa

proti jugu vse do nemške obale. V tej borbi so Angleži sestrelili štiri nemška letala najnovejšega tipa »Messerschmitt«, medtem ko Angleži pogrešajo tri letala, ki se niso vrnila v oporišče. Zaradi velike brzine letal in naglega manevriranja vojni ladij ni znano, če je bila katera izmed njih zadeta.

Druga angleška eskadra pa je včeraj izvedla nov napad na nemško letalsko oporišče na otoku Syltu. Tam je vrгла štiri težke bombe, ki so eksplozirale in napravile ogromno škodo.

Potopljene ladje

London, 15. dec. t. Reuter: Pomorske oblasti javljajo, da so bile zadnje dni potopljene naslednje ladje:

Angleška petrolejska prevozna ladja »San Alberto« (7.379 ton) je bila na južnovzhodni obali poškodovana od mine. Od 43 moč posadke je utonil samo eden.

Belgijska tovorna ladja »Rosa« (1103 ton) je zadela na angleški obali na mino in se potopila. Ubit je bil samo en mornar. Vsi drugi (15) so rešeni.

Iz listin nemške vojne ladje »Admiral Graf von Spee« izhaja, da je ta ladja v zadnjih tednih potopila: »Newton Beech« (4600 ton), »Frycastle« (700 ton), »Travanton« (500 ton), »Huntsman« (8000 ton), »Clement« (5000 ton), »Doric Star« (10.000 ton), »Eary« (4000 ton), »Itrionhall« (3859 ton) in »Tairca« (7983 ton). Izvzemši zadnjih dveh je angleška admiraliteta vse ostale že proglasila kot izgubljene.

Nemška trgovska ladja »Adolf Leonhardt« (2.989 ton) je bila zasledovana od angleških vojni sil v južnoatlantskih vodah. Ker ni hotela priti v ujetništvo, se je sama potopila.

Angleške pomorske oblasti javljajo, da so bile v tem tednu na norveški obali potopljene tri nadaljnje ladje, in sicer dve angleški: »Thomas Walton« in »Deftford« ter grška ladja »Paralose«. Posadke so bile rešene.

Angleški vlačilec »Ludford« je zadel na mino in se potopil. 17 moč posadke je utonilo.

Pomorska bitka pri Jütlandu?

London, 15. dec. AA. Havas: Iz Osla javljajo Agenciji Reuter sledeče: Včeraj so na jugovzhodni obali Norveške, blizu tam, kjer se je v pretekli vojni odigrala bitka pri Jütlandu, slišali čez 60 eksplozij. Eksplozije so bile podobne topovskemu streljanju. To vvest je prvi prinesel Rogolend, list ki izhaja v Stavangru.

Mexico, 15. dec. AA. Stefani: Velika nemška čezoceanska ladja »Kolumbus« je odplula snoči iz luke Veracruz in odplula v neznano smer.

Na suhem

Pariz, 15. dec. Havas: Na vsej fronti je bilo vso noč in vse dopoldne bolj živahno delovanje. Ponekod je prišlo do večjih spopadov med nemškimi in francoskimi oddelki, močnimi do 50 moč. Posebno pri reki Blies je bila živahnost največja.

London, 15. dec. t. Reuter. Ministri predsednik Chamberlain je prisel na francosko-nemško mejo, kjer želi nekaj dni ostati pri angleških četah.

Zagrebska vremenska napoved: Poslabšanje vremena s padavinami.

Zemunska vremenska napoved: Pretežno oblačno v vsej kraljevini, tu pa tam dež. Snežilo bo v laninskih krajih in na severu. Na severu se bo tudi nekoliko ohladilo, na jugu pa bo topleje.

Angleški kralj Jurij v Franciji. Desno od njega predsednik Francije Lebrun in predsednik francoske vlade Daladier

in zmožnost, razlagati Slovincem njihovo rast iz najdaljnjih osnov v narod, menjavo njihove zemlje, na katero jih je postavil Bog in raziskavati duhovno podobo prednikov in njihovo umetnostno tvorno ustvarjanje. Ob tej priliki želimo, da bi duh ljubezni do vseh oblik preteklosti zajel tudi najširše plasti ne tako, da bi vanje oklepali duha današnje dobe, temveč v tem smislu, da bi jih ne uničevali, temveč hranili v muzejih, ki naj se ustanove v vsakem večjem kraju z veljavo pokrajinskega in okrajnega pomena. Pa tudi v tem, da bi narod ne delal vratolomnih skokov in poizkusov, kjer nas lahko prepelje čez brezna lepa naslonitev na duha naših očetov in njihovo modrost, ki ni bila samo od včeraj, temveč so jo podedovali od vseh mrtvih, ki so bili tudi nekoč živi člani naroda. Zgodovina je namreč tista lepa veda, ki veže žive z mrtvimi ter jih budi v novo skupno življenje, ki šele tvori pravo narodno Bit in dela Narod večni!

Politični zapiski

Zahvala Celja dr. Šuteju

Celje, 15. decembra.

Na današnji plenarni seji celjskega občinskega sveta je ob. svetnik Fazarin Anton predlagal, da se pošlje finančnemu ministru dr. Šuteju brzojavna zahvala za veliko razumevanje, ko je podpisal odlok o zopetni vpostavitvi carinarnice v Celju, za katero so se vsi gospodarski krogi in tudi celjska mestna občina potegovali vsa leta od ukinitve carinarnice od l. 1927 dalje. Celjski občinski svet se zaveda velikega pomena zopetne vpostavitve te ustanove in izreka zahvalo vsem, ki so k temu pripomogli. Občinski svet je predlog g. Fazarina navdušeno in s ploskanjem sprejel. Prav tako bo odposlano zahvalno pismo načelniku finančnega ministristva dr. Pavliču. Mestni župan dr. Voršič je izrekel posebno zahvalo senatorju Alojziju Miheliču, ki je uspešno interveniral in dosegel v Belgradu to, kar so na merodajnih mestih vsa leta in še pred nekaj meseci odklanjali.

Najprej enakopravnost

Zagrebski »Obzor« prinaša z ozirom na članek dr. Mihajla Ilića, ki se je v »Napredu« zavzel za čimprejšnjo demokratizacijo Jugoslavije, važen članek, čigar glavna misel in tendenca se da povzeti takole: Vidovdanska ustava je bila dosti demokratična in bi bila, ako bi se bila na primer izvajala v Belgiji, prinesla povoljne rezultate glede na demokratsko politično življenje v državi. Pri nas pa je bila vidovdanska ustava že vnaprej obsojena na neuspeh. To pa zaradi tega, ker je kljub svojim demokratskim določbam v prvi vrsti težila za tem, da zagotovi nadvlado srbskemu narodu. Zato je omogočala, da so mogli režimi urejati in voditi politično življenje v državi v nasprotju z demokratskimi določili ustave, ki so se žrtvovala in kršila, če je bilo treba izvajati nasilje v prid režimu in njegovim ciljem, tako da je bil hrvatski narod dejansko izven zakona. Na ta način je vidovdanska ustava postala goli kos papirja. Tudi režim, ki se je uvedel 1. januarja 1929, je izjavil, da je treba uresničiti enakopravnost Hrvatov in Slovencev v Srbiji, toda kljub temu so hegemonisti, ki so dobili režim v roke, uvedli absolutizem, tako da je bila izjava režima o novih načelih vladanja brez vrednosti. Te izjave nas uče, da je v prvi vrsti treba preurediti državo na temelju stvarne enakopravnosti Srbov, Hrvatov in Slovencev, da bi demokratska ureditev uspešno delovala. Resnična demokracija je odvisna od tega, da se dejansko ustvari ravnopravnost med Hrvati, Slovenci in Srbi, kar so za časa preteklih svetovne vojne izjavili tudi člani jugoslovanskega odbora, kakor tudi predstavniki srbske vlade.

Iz tega članka »Obzora« moremo zaključiti, da tudi on stoji na stališču, da je pri nas demokracija, ako naj ne ostane na papirju, odvisna od tega, da se država uredi po tistih načelih, ki so bila merodajna tudi pri sklepanju blejskega sporazuma med Cvetkovičem in dr. Mačkom.

Pravoslavna cerkev za mir

V pravoslavni saborni cerkvi v Belgradu je bilo 14. t. m. bogoslužje, da se od Boga izprosi mir za Jugoslavijo in za ves svet. Po molitvi je imel govor nižji škof Ivan, ki je med drugim rekel: Mi pravoslavni Srbi najbolj vemo, koliko žrtve je naš narod doprinesel, da se ohranijo krščanska načela, kakor jih uči naša sveta pravoslavna Cerkev. Samo knez miru more vpostaviti mir in zato smo se obrnili na Boga, da narode spameti, da bodo med seboj složni in se ljubili kot člani ene same družine. — Žički škof Nikolaj je izdal pastirsko pismo, v katerem veličuje blagor miru in poziva srbsko ljudstvo, naj moli za mir.

Zemljeradniki proti komunistom

Glavni odbor mladine zemljeradniške stranke je izdal sledeči komunik: »Resolucija, ki so jo te dni širili na belgajskem vseučilišču in po mestu, ni resolucija zemljeradniške mladine, niti jo je ta mladina natisnila in širila. Odločno zanikujemo, da bi bila ta resolucija resolucija zemljeradniške mladine in obsojamo taka zlobna podtikanja.« Omenjena resolucija je bila delo komunistov.

Neodkrita stališča opozicije

Stališča Stanojevićevih radikalov, Davidovičevih demokratov in JNS nasproti sporazumu Cvetkovič-Maček — tako pišejo hrvatski listi — ni narokovano po načelnih razlogih, najmanj pa še odbojnost za interese srbskega naroda, saj opozicijski prvaki sami izjavljajo, da je mednarodni položaj zahteval, da se sporazum med vlado in dr. Mačkom podpisše čimprej. Glavni razlog držanja srbske opozicije, pri kateri seveda zaplečejujo tudi ljubljanski »Jutrovi« nasproti sporazumu je ta, ker ona ni sodelovala pri tej stvari in ni zastopana v vladi. Resničnost tega potrjuje tudi obnašanje zemljeradnikov, ki so bili v združeni opoziciji najbolj radikalni Srbi, so pa sporazum sprejeli kakor hitro so dobili mesto v vladi. Govorjenje in pisanje, da je zaradi sporazuma »srbstvo v krizi«, je neodkrito in goljufivo.

Proti postopačem

Zagrebska »Hrvatska straža« prinaša članek, v katerem odločno zahteva radikalne ukrepe proti sodrgi, ki ogroža mesto Zagreb. 3. decembra so ti ljudje vprizorili v Zagrebu manifestacijo, zahtevajoč »kruha, dela in svobode«, kar so ponovili 10. t. m., o čemer je poročalo tudi inozemstvo. Kdor pa je te sprevide videl, se je mogel prepričati, da Hrvatov med temi ljudmi ni bilo niti 10%. To so bili deloma dobro plačani državni in mestni uslužbenci, pa brezposelnici, ki pa niso doma v Zagrebu, niti drugod na Hrvatskem, ampak dan za dnem polnijo hrvatsko prestolico in trumah, prihajajočih iz drugih delov države. Eden izmed glavnih kričalcev na teh komunističnih manifestacijah ima 5000 din plače na mesec. V Zagrebu more najti dela vsak Hrvat, ki zna kakšen posel, je pošten in nima pretranih zahtev. Kdor pa nima posla, je večinoma prišel od drugod, večina teh brezposelnih pa so pijanci in lenuhi.

»Hrvatska straža« poziva bana, naj mesto in deželo očisti teh privaravce in sumljivih elementov, ki se jim ne ljubi delati, pa kričijo »kruha« in »dela«. Dolžnost policije je, da mesto očisti teh priseljencev, ki hočejo terorizirati pošteno in delovno hrvatsko ljudstvo. To je treba storiti tudi zaradi tega, da ne bodo imeli pravico voliti manjvredni elementi, s katerimi skuša komunistična klika Jugoslavije izzvati nered in nemire ter kompromitirati našo državo v očeh inozemstva.

Občni zbor Glavne zadružne zveze

(Glej poročilo na 4. strani)

Belgrad, 15. dec. m. V Inženirskem domu je bil danes redni letni občni zbor Glavne zadružne zveze za kraljevino Jugoslavijo, ki je vrhovna organizacija jugoslovanskega zadružništva. Na občni zbor je prišlo 47 delegatov, ki so zastopali 29 zadružnih zvez s 166 glasovi. Občni zbor je začel predsednik Glavne zadružne zveze in predsednik senata dr. Anton Korošec, ki je navzoče zadružnike pozdravil z nagovorom, ki ga objavljamo na drugem mestu.

Izvajanja predsednika so vsi navzoči zadružniki sprejeli z velikim odobravanjem in ploskanjem. Dr. Korošec je zatem predčital vdanostne brzojavke Nj. Vel. kralju Petru II. Nj. kr. Vis. knezu namestniku Pavlu, kr. namestniku dr. Stankoviču in dr. Peroviču ter pozdravne brzojavke predsedniku vlade Cvetkoviču, kmetijskemu, trgovinskemu, finančnemu, prometnemu in socialnemu ministru, nakar je tajnik GZZ Djordje Davidović predčital poročilo o poslovanju GZZ v preteklem poslovnem letu. Poročilo nadzornega odbora je podal njegov predsednik dr. Branko Avramović.

O poročilu upravnega in nadzornega odbora se je razvila krajša debata, v katero sta posegla delegat Zveze nabavljalnih zadrug dr. uslužbenec Branislav Trajković in prota Radoslav Paunović iz Vršca. Na kritiko Branislava Trajkovića je odgovoril podpredsednik GZZ inž. Voja Djordjević. Prot. Paunović pa je v svojem govoru pohvalno omenil izvajanja predsednika dr. Korošca ter je pozval upravni odbor, da mora odločno nastopiti proti vsem činiteljem, ki rušijo zadružništvo. Občni zbor poziva, naj z vso odločnostjo podpira potrebe kmetijstva in zadružništva, ker pomeni vnašanje mira in reda v naše gospodarstvo, ki je v današnjih časih tega tako potrebno. Mero-dajni činitelji morajo zadružništvo dati na razpolago potrebna sredstva, da bo izvrševalo lahko uspešno svoje naloge v korist države.

Izvajanje prote Paunovića so navzoči toplo

pozdravili. Občni zbor je nato soglasno dal razrešeno upravnemu in nadzornemu odboru. Prvi tajnik dr. Juretič je sporočil, da je v smislu društvenih pravil po kocki izpadla ena tretjina članov upravnega in nadzornega odbora. Občni zbor je vse te člane nanovo izvolil deloma v upravni, deloma v nadzorni odbor. Samo namesto dr. Krafta, zastopnika nemškega zadružništva, je bil v upravni odbor izvoljen bivši nemški poslanec Tischler Josef. V upravni odbor je bil tudi izvoljen dr. Peter Uzelac, za njegovega namestnika pa Zivko Stefanović.

Občni zbor je zatem sprejel resolucijo, ki jo objavljamo prav tako na drugem mestu (4. stran). K tej resoluciji je na predlog prvega podpredsednika ing. Djordjevića sprejel še to

dodatno resolucijo:

1. Kmetu proizvajalcu se mora zagotoviti polna cena za njegove pridelke in se ta cena ne sme v ničemer zniževati in tudi ne uporabljati v druge svrhe.
2. Odkup od strani Prizada ali ravnateljstva za državno prehrano, v kolikor ta posel opravlja, mora biti prvenstveno od zadružnih organizacij, in to izključno po njihovih zadružnih centralah.
3. Državne ali za državo odnošne od države pooblašene ustanove morajo dati potrebne kredite za vnovčevanje kmetijskih pridelkov, da bi se preprečila nadaljna vojna špekulacija, ki v naši državi že obstoja.
4. Vse rezerve hrane, ki so potrebne za državno obrambo, naj se zaupajo izključno zadružnim organizacijam.

Predsednik dr. Korošec je dal obe resoluciji na glasovanje in sta bili soglasno sprejeti. Predsednik dr. Korošec se je zastopnikom posameznih zadružnih zvez zahvalil za udeležbo na občnem zboru, ki je potekel na dostojni višini in v popolni harmoniji ter bratskem sodelovanju, kakor to med zadrugami mora biti.

Pred uredbo o nadzorstvu nad cenami

Belgrad, 15. dec. AA. Nagel skok cen, ki se opaža zadnji čas, ne pušča ravnodušne naše državne oblasti. Uporabljajo se vse sile, da bi se to skakanje cen brez opravičljivih razlogov čimprej ustavilo in da bi se špekulaciji in brezvestni ljudje z najstrožjimi kaznami kaznovali. V tem smislu zaseda dva dni nazaj skoraj neprestano v ministristvu za socialno politiko in ljudsko zdravje plenum odbora za pobijanje draginje in brezvestne špekulacije, kakor ga določa člen 24 uredbe o pobijanju draginje in brezvestne špekulacije z dne 25. septembra. Ta odbor ima nalogo proučevati vprašanje draginje in brezvestne špekulacije ter predlagati ministru za socialno politiko izdajanje novih ukrepov za pobijanje draginje. Odbor je sestavljen iz predstavnikov zainteresiranih gospodarskih ministrstev, predstavnikov vseh gospodarskih zbornic in Delavske zbornice iz Belgrada, centrale industrijskih korporacij, centralnega tajništva Delavskih zbornic, Glavne zadružne zveze in ostalih zainteresiranih organizacij, ustanov in strokovnjakov.

Kakor se iz navedenega vidi, proučuje ta odbor imenovana vprašanja načelno, nikakor pa ne posamično in v konkretnih primerih, za kar so pristojne upravne oblasti, odnosno krajevna državna poljejska oblast ter okrajna sodišča po predpisih kazenskega sodnega postopka. Na teh sestankih plenuma odbora za pobijanje draginje in brezvestne špekulacije so razpravljali o načrtu uredbe za kontrolo cen, kakor ga je bil izdelal njegov pododbor. Izdelava take uredbe se je pokazala posebno potrebna zato, da se sedanje naglo in nerazumljivo povišanje cen najbolj potrebnih življenjskih potrebščin in ostalega blaga čim prej ustavi in najodločnejše prepreči vsaka špekulacija in pretirano povišanje cen v primeri s cenami pred 1. septembrom, pa naj se to javlja pri proizvajalcih, med katere se ne prištejajo kmetovalci za svoje lastne proizvode, ali pa naj gre to za posredovalce, trgovce, ali druge prodajalce. Na ta način naj bi uredba o pobijanju draginje in brezvestne špekulacije dobila izpolnilo in bi postala še bolj učinkovita.

Toda treba je poudariti, da niti uredba glede draginje in brezvestne špekulacije, niti uredba o nadzorstvu nad cenami nimata namena ovirati normalnega razvoja našega gospodarstva in pravilne razdelitve gospodarskih dobrin. Uredbi stremita samo za tem, da bi preprečili pretirano in neupravičeno bogatstvo nekaterih proizvajalcev, grostov in posrednikov, ki jih nič ne brigajo koristi skupnosti in plačilne zmoglosti širokih potrošniških slojev, ki večinoma žive od stalnega zaslužka. Interes države zahteva v isti meri kakor ves normalni gospodarski razvoj, da se taka

brezvestna špekulacija v tem pogledu in v današnjih razmerah prepreči. V tem smislu se je gibala tudi razprava plenuma odbora in preostane še, da se v pododborni razpravi najde najboljši način za doseg tega cilja. Treba je posebej poudariti, da grede vsa stremjenja ministra dr. Budisavljevića v tej smeri, da mu ta odbor predloži v čim krajšem času svoje končnoveljavne konkretne predloge, da se izdajo najnujnejši zakonski ukrepi glede kontrole cen in še bolj učinkovitega izvajanja uredbe o pobijanju draginje in brezvestne špekulacije. Tem sejam odbora je predsedoval načelnik oddelka za socialno skrbstvo D. Jeremić. Zaradi koordinacije dela glede teh vprašanj je tem sejam prisostvoval tudi predstavnik bana Hrvatske, svetnik Filipović.

Pravilnik o izplačilu izseljenkih dolgov

Beograd, 15. decembra. AA. Finančni ministar je predpisal pravilnik za izplačilo izseljenkih dolgov. Po tem pravilniku se bodo hranilne vloge izseljencev pri tistih naših domačih denarnih zavodih, ki so prišli pod konkurz od 1. januarja 1925 pa od 1. februara 1931, izplačevale iz državnih sredstev. Izseljenci vlagatelji so dolžni predložiti Poštni hranilnici kr. Jugoslavije v Belgradu s sledečimi dokumenti: vložno knjižico ali sodni sklep, če je bila vložna knjižica predmet sodnega učenja, dokazilo državljanstva ter potrdilo o izseljenstvu najkasneje do 31. decembra 1940. Glede vseh prijav za izplačilo vlog bo odločala posebna državna komisija treh članov, ki jih postavlja finančni ministar. V to komisijo pridejo po en zastopnik finančnega ministristva, poštne ministristva in ministristva za socialno politiko. Državna komisija bo po pregledu predloženih prijav in potrebnih dokumentov izdala končni sklep o izplačilu izseljenkih vlog. Ko bo uvidela, da oboje zakonski pogoji za izplačilo, bo komisija zračunala vlogo in dogovorjene obresti od začetka konkurznega postopanja. Izplačilo vlog bo izvršila Poštna hranilnica v Belgradu, ki bo vlagateljem izdajala svoje hranilne knjižice za zneske, katere jim bo priznala državna komisija. Na hranilne knjižice bo Poštna hranilnica plačevala tiste obresti, kakor jih plačuje tudi drugim svojim vlagateljem in eicer od dne, ko bo izdala svoje hranilne knjižice. Če je konkurz nad imetjem nekaterih denarnih zavodov že ukinjen, se bodo izseljenke vloge teh zavodov izplačevale vlagateljem iz državnih sredstev z odbitkom za izplačanih zneskov iz konkurzne mase. Konkurzna sodišča, pri katerih se vodi konkurzni postopek ali pa se je vodil in je že končan, bodo podala v kratkem sod-

Zahvala kralj, dvora

Belgrad, 15. dec. AA. Na dan krstnega imena kr. doma sv. Andreja sta Nj. Vel. kralj in Nj. kr. Vis. knez namestnik sprejela čestitke iz države in tujine, s katerimi se poudarjajo izrazi vdanosti in naslavljaajo rodoljubne želje Nj. Vel. kralju in kr. domu. Po najvišjem nalogu ima pisarna Nj. Vel. kralja čast izjaviti zahvalo posameznikom in ustanovam za poslano čestitke kakor tudi vsem, ki so se pri tej priliki vpisali v dvorske knjige. (Iz pisarne Nj. Vel. kralja št. 10.995.)

Posvet Pokojninskih zavodov

Belgrad, 15. dec. AA. V ministristvu za socialno politiko in ljudsko zdravje je bila konferenca pokojninskih zavodov za zasebne namene iz Belgrada, Zagreba, Ljubljane in Sarajeva, na kateri so razpravljali o razširitvi pokojninskega zavarovanja na trgovske pomočnike, kakor tudi o razširitvi zavarovanja na zobne tehnike in strojarje s strojarskim izpitom v smislu pooblastil letošnjega finančnega zakona. Poleg tega so razpravljali tudi o vprašanju novega statuta za pokojninske zavode ter so določili glavne smernice za izdelavo statutnega načrta zlasti na predpise, ki bodo veljali za volitve v glavno skupščino in ostale samoupravne organe pokojninskih zavodov. Te volitve bodo razpisane, čim bo statut odobren.

Mestne občine iščejo posojila pri SUZOR-ju

Zagreb, 15. dec. b. Danes so obiskali poverjenika mestne občine Mato Starčevića predstavniki belgajrske občine, ki so se zanimali za posojilo belgajrske občine. V zvezi s istim vprašanjem so obiskali, kakor poročajo, g. Starčevića tudi župani drugih mest. Zagrebška občina je dobila od SUZOR-ja 30 milijonov dinarjev posojila, medtem ko želi belgajrska občina 50 milijonov din. Tudi ljubljanska občina želi večje posojilo zaradi organizacije civilne zaštite in izvedbe socialnih del v Ljubljani.

Sestanek poveljujočih generalov

Belgrad, 15. dec. m. V Belgradu so imeli konferenco vsi armadni poveljniki iz vse države. Njim na čast je priredil nocoj vojni minister armadni general Milan Nedić večerjo v Gardnem domu na Topčideru. Večerji so prisostvovali predsednik vlade Cvetković, vsi člani kr. vlade in poveljniki armadnih oblasti, armadni generali Milorad Petrović, Bogoljub Ilić, Jovan Naumović, Živko Stanišavljević, divizijski generala Ilija Brašić in Peter Nedeljković, poveljniki mesta Belgrada armadni general Peter Kosić, načelnik glavnega generalnega štaba armadni general Dušan Simović, poveljnik mornarice viceadmiral Marjan Polić, poveljnik letalstva arm. general Miloško Janković, pomočnik načelnika glavnega generalnega štaba divizijski general Milan Radosavljević, pomočnik vojnega ministra divizijski general Aleksander Stojanović in Djordje Lukić, poveljnik kr. garde divizijski general Aleksander Stanković, poveljnik konjenice divizijski general Milkošević, kabinetni šef vojnega ministra polkovnik Miloš Maslović.

Komunističnega razgrajanja po kmalu konec

Belgrad, 15. dec. m. V zvezi s snočnjimi demonstracijami in manifestacijami komunističnih elementov in raznih plačanih agentov in potepuhov, o katerih je bilo izdano tudi uradno obvestilo in ki hočejo za vsako ceno uprizorjati vsaj navidezne nemire, je, kakor smo izvedeli, vlada že danes napravila precej daljnosežne sklepe, ki dajejo pravno podlago in zakonito obliko za učinkovite protikupe.

Na podlagi teh ukrepov bodo iniciatorji in tehnični voditelji nemirov takoj izločeni iz svoje okolice, da jim bo onemogočena vsaka akcija. Udeleženci nezakonitih dejanj bodo občutili vso trdoto zakona, kakor to tudi zaslužijo.

Za žensko volivno pravico

Belgrad, 15. dec. m. V zvezi z novim volivnim zakonom politični krogi še vedno razpravljajo o vprašanju ženske volivne pravice. To je vprašanje, s katerim se v zadnjem času pečajo vse ženske organizacije. »Slovenec« je že objavil oba glavna načrta, ki sta ju izdelala pravosodni minister dr. Marković in minister pri predsedstvu vlade dr. Konstantinović. Po dr. Markovićevem volivnem načrtu naj bi dobile volivno pravico samo ženske s fakultetno izobrazbo in ženske samostojnega poklica. Dr. Konstantinović v svojem volivnem načrtu o ženski volivni pravici ni govoril. Glede ženske volivne pravice so se pojavili živahni zagovorniki te pravice, na drugi strani pa spet drugi, ki mislijo, da splošen razvoj pri nas še ni tako napredoval, da bi mogli uvesti žensko volivno pravico. Nekateri pa naglašajo, da v prav konkretno sedanje razmere vzbujajo pomisleke proti tej bistveni novotariji v volivnem zakonu. Stališče sedanjih slovenskih zastopnikov v vladi je jasno: Slovenci smo volivno pravico že enkrat uvedli, za občinske volitve in dali ženam celo pasivno volivno pravico. Zato sedanjim zastopnikom Slovencev v vladi brani splošno in enako volivno pravico vseh žena, da bi tudi one bile volivke pod istimi in enakimi pogoji kakor moški državljani.

Premestitve

Belgrad, 15. dec. m. S kraljevim ukazom so premeščeni: za davčnega inspektorja 6. pol. skup. v Šmarje pri Jelšah Ludvik Avšič iz davčne upr. v Ptuj; za davčnega inspektorja v 6. pol. skup. v Ormož Janko Rožar iz davčne uprave v Brežicah; za višjega davčnega kontrolorja 6. pol. skup. k davčni upravi Ljubljana-mesto Rudolf Zrinšek iz davčne uprave v Ormožu in na davčno upravo v Ptuj Rudolf Podkrajskec, davčni inspektor v Šmarju pri Jelšah. Z celotkom poštne generalne ministra je premeščeni v istem svojstvu na pošto Celje Anton Peterneš, uradnik na pošti v Groblnem.

Ureditev države pred volitvami

Glasilo HSS, »Hrvatski dnevnik«, se v svojem uvodniku peča z načrtom novega volivnega zakona, ki ga je sestavil minister dr. Laza Marković (čigar določbe je prinesel »Slovenec« v vsem obsegu) in ga na splošno ugodno komentira, češ da je v nekaterih točkah podoben načrtu volivnega zakona za hrvatski sabor. »Hrvatski dnevnik« poudarja posebno nekatere točke, ki jamčijo čistost volitev, na primer, da naj se volivni zapisnik izdelava v več izvodih, to je v tolikih, kolikor je strank, ki v vsakem okrožju kandidirajo. Vsak predstavnik stranke bi dobil en primer volivnega zapisnika, kakor tudi zapisnik o končnem volivnem rezultatu. Volivni odbor bi se sestel na dan volitev, a ne dan prej, kakor je bilo to sedaj uzakonjeno, tako da so se omogočale zlorabe. — »Hrvatski dnevnik« hvali tudi, da načrt novega volivnega zakona priznava pravico glasovanja tudi ženskam, obžaluje pa, da daje volivno pravico samo ženskam s fakultetno izobrazbo, strokovnim znanjem in samostojno službo ali obrtjo, za katero plačujejo davke.

Nato opozarja glasilo dr. Mačka, da volivni zakon prav za prav ni na prvi točki dnevnega reda v sedanjem položaju, ampak da vlada razpravlja istočasno o vprašanju, katere želi rešiti še pred volitvami. Rešitev teh vprašanj želi posebno srbska stran, ki je na stališču, da naj bi nova narodna skupščina imela pred seboj že končnoveljavno določeno banovino, tako da se skupščini sami ne bo treba veliko baviti s temi temeljnimi dejstvi in potrebami, ampak da jih bo mogla naknadno kar odobriti. Kakšna so ta vprašanja, se ne more izvedeti, dokler so razgovori še v teku,

lahko pa si mislimo, za kaj gre. O teh vprašanjih sta govorila dr. Maček in Cvetković že začetkom tega leta, ko se je sklepalo o sporazumu 28. avgusta na Bledu, pa takrat ni bilo glede njih mogoče doseči soglasja. Za Hrvate je posebno važno, kaj bo z Bosno, čije hrvatski del želijo Hrvati zase, to je za banovino Hrvatsko. »Hrvatski dnevnik« pravi, da se ti razgovori vodijo danes v mirnem ozračju, tako da je upati na uspeh, to tem bolj, ker se na svetu godijo važne stvari, ki zahtevajo, da mi svoje notranje zadeve uredimo čimprej in v celoti. To delo je olajšano, ker je izšla že večina uredb, s katerimi se prenašajo posli za državo na banovino Hrvatsko in je sedaj potrebno, da se Hrvatom izplačajo odobreni in prenešeni krediti, nakar se bo pretakala nova kri skozi žile hrvatskega gospodarskega življenja. Treba je — zaključuje svoja razmišljanja Mačkovo glasilo —, da se naši odnošaji popolnoma uredijo in da bo življenje postalo ugodnejše.

V svojih političnih novicah pa »Hrvatski dnevnik« komentira sejo vlade od 13. t. m. v tem smislu, da se na tej seji ni redigiralo besedilo nobenega političnega zakona, ampak so razpravljali samo o njihovih glavnih načelih in določbah, podrobna izmenjava načrtov pa bo naloga posebnih ministrskih odborov. Važnost volivnega zakona in drugih političnih zakonov je morala odstopiti mesto vprašanju preuredbe državne celote, ki se ne da odlagati in bo odslej zavzemala prvo mesto v političnih posvetovanjih vlade. To se more sklepati tudi iz tega, ker se minister dr. Maček ni odpeljal v Zagreb, kakor je to njegova navada, ampak je ostal v Belgradu, kjer je njegova navzočnost nujno potrebna.

Pritisk na Fince v štirih smereh

Finci se z junaško tveganostjo branijo – Malo se umikajo na severu in vzhodu

Iz številnih brzojav, ki prihajajo o borbah na Finskem, ni mogoče točno razbrati, kakšen je dejanski položaj na bojiščih. Sovjetska armada napada očividno v štirih ali petih smereh in je usoda sovjetske ofenzive različna.

V karelijski ožini, to je čisto na jugu, sovjetske čete ne pridejo nikamor in še niso dosegle finske utrjene črte, imenovane »Mannerheimova črta«.

Nad jezerom Ladoga spvjeti napadajo, toda finski odpor jih je na nekaterih mestih potisnil celo nazaj. Borbe se razvijajo okrog mest Salmi in Soujarvi. Mimo njih Sovjeti ne pridejo. Svoje oporišče imajo sovjetske čete v mestu Petrozavodsk, ki leži ob murmanski železnici.

Najhujši pritisk izvajajo rdeče čete v sredini zahodne fronte, tam, kjer je razdalja med sovjetsko mejo in Botniškim zalivom najozja (200 km). Tamkaj so se morali Finci umakniti do mesta Suomisalmi, ki so ga Sovjeti zasedli. Toda dlje ne pridejo in se Finci tamkaj uničili dva cela polka.

Severno od tega bojišča so Sovjeti tudi začeli prodirati in trdijo, da so prišli do mesta Kuola-Jarvi, ki leži kakih 60 km od meje in od koder imajo še dobrih 250 km do morja. Finski odpor je tudi tamkaj žilav.

Čisto na severu pa so borbe spet izredno hude. Sovjetske čete napadajo od morja sem skozi pristanišče Petsamo, ki so ga baje že zavzele. Toda Sovjeti so udarili od suhega ter prodirajo od vzhoda čez mejo južno od Petsama, tako da so Fincem že za hrbtom. Detelica Petsamo je široka samo do 80 km in se vrti med Norveško in Sovjetijo proti morju nalik malemu jezičku. Tega so Sovjeti skoraj že popolnoma zasedli in se Finci borijo že tik ob norveški meji za hrbtom.

Sovjetske pomorske sile pa napadajo zdaj tu, zdaj tam obalna mesta Finskega zaliva, toda do najhujših dejanj ni prišlo.

Finska poročila

Helsinki, 15. decembra. AA. Havas. Snočnje sporočilo finskega vrhovnega poveljstva se glasi:

Na Kamelinski ožini so bile v teku večerajšnega dneva krajevne borbe. Uničenih je bilo 11 sovražnih oklopnih avtomobilov.

Na vzhodu je sovražnik brezuspešno nadaljeval napade. V Sumisalmu so Sovjeti ponovno uporabljali strupene pline. Po treh dneh ogrožene borbe, v toku katerih so Sovjeti imeli velike izgube, so naše čete ponovno zasedle ozemlje okoli Tolvajervi. Ob tej priliki sta bila skoraj popolnoma uničena dva sovražna polka.

Finski bombniki so bombardirali otok Björke, ki se nahaja sedaj v ruskih rokah. Pri tem je letalom pomagalo tudi finsko obalsko topništvo.

Na severu je bilo sestreljeno neko sovražno letalo. Našli so tudi ostanke nekega drugega sovražnega letala, ki je bilo sestreljeno že ob prvem bombardiranju Helsinkij.

Helsinki, 15. dec. t. Radio Roma, Finske čete so sovjetsko vojsko prepele iz vasi Salama na srednjem bojišču vzhodne fronte, tam, kjer je grozil sovjetski prodor do morja.

Pri Petsamu se še vedno drži 2000 Fincev, ki se junaško bore proti desetkratni rdeči premoči. Ti se zrtujejo, da bi glavnim četam omogočile redni umik proti zavarovanemu zaledju.

Helsinki, 15. dec. b. Prodor Sovjetov na Palmarvi se nadaljuje in Finci se v redu umikajo ter zbirajo na ugodnem področju, kjer bodo zopet nudili odpor. Na velike daljave se vidijo plameni gorečih vasi. Sovjeti so plačali vse svoje dosedanje uspehe z ogromnimi izgubami. Sovjetsko vrhovno poveljstvo ne štedi z vojaštvom in pošilja pehoto tudi tja, kjer kosijo strojnice. Pri lvali gradijo Finci novo obrambno črto. Doslej so imele finske čete sorazmerno zelo malo izgub.

Rdeča poročila

Svanovik, 15. dec. b. Sovjetske čete na skrajnem severu so z lahkim tanki prodrle do norveške meje in zasedle rudnik nikla Salmiarvi, ki so ga finske čete pred umikom zažgale in razstrelile, tako da je vsako izkoriščanje rudnika nemogoče.

Moskva, 15. dec. AA. Havas. Sovjetsko vojno poročilo pravi, da sovjetske čete nadaljujejo na-

predovanje na odesku pri Murmaneku. Na odesku Petrozavodsk so sovjetske čete napredovale 116 kilometrov od meje. Zasedle so kraje Siekujarvi, Simola in Cukulampi. Zračnih operacij zaradi slabega vremena ni bilo.

Moskva, 15. decembra. t. Ratio Roma. Poročilo poveljstva leningrajskega vojnega okrožja pravi, da sovjetske čete napredujejo v smeri proti Mouraansi. V smeri proti Oukhta so prišle že 117 kilometrov daleč od meje v notranjost Finske. Zaradi megle letalskega delovanja ni bilo.

Zadnje novosti v konstrukciji radio aparatov in radio cevi

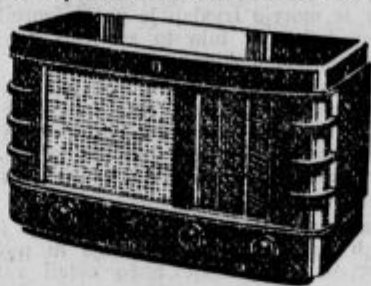
najdete združene v

PHILIPS RADIO
SERIJI 1939/40

Oglejte si bogato zalogo raznih modelov in zahtevajte brezplačno predvajanje pri

H. SUTTNER
LJUBLJANA, ALEKSANDROVA C. 6.

Prodaja tudi na obroke. Zahtevajte brezplačen prospekt in cenik!

Borba s podmornicami

Ali jih bo Nemčija utegnila toliko zgraditi, kolikor jih ji Anglija sproti potopi

V preteklem tednu so službena angleška in nemška mesta objavljala v dnevnem tisku o podmorniški vojni nekatere podatke, o katerih bi bilo smelo trditi, da so propagandnega značaja. Tako je angleška admiraliteta skozi usta ministra za vojno in mornarico sporočila, da združene angleško-francoske pomorske sile potopijo tedensko do 4 nemške podmornice, torej več, kakor jih Nemčija more zgraditi novih. Nemške pomorske oblasti pa so na to sporočile, da se nemške ladjedelnice pripravljajo, da bodo dosegle — v kolikor se tiče podmornic — številke, ki so jih dosegle leta 1917, ko je bila podmorniška borba v zadnji svetovni vojni na višku, to se pravi, da bodo zgradile po eno novo podmornico dnevno. Angleška službena mesta so temu optimizmu pri nasprotniku ugovarjala, češ da so v zadnji vojni nemške ladjedelnice zmožne samo po 3 podmornice na teden in da tudi danes še niso napredovale mimo te meje.

Ker igra vojna na morju, in pri vojni na morju borba podmornic, do sedaj skoraj glavno vlogo, ki je tudi v bližnji bodočnosti ne bo izgubila, se vojskuječe kakor tudi nevtralne države z veliko zaskrbljenostjo sprašujejo, kakšen bo obseg, ki ga bo ta borba zavzela v bodočnosti in če bo napadna sila Nemčije zadostna, da bo prebila obroč, ki se stiska okrog nje ter ga privla okrog svojih nasprotnikov, ali pa če bo angleška obramba moč zadostna, da nasprotnika užene in reši samo sebe iz nevarnosti gospodarske zapore. Pogled na položaj, ki je vladal v zadnji svetovni vojni pred 20 leti, odpira v tem oziru zanimive poglede.

Ko je leta 1914 Nemčija šla v vojno, je imela na razpolago 20 podmornic. Toda kaj kmalu se je nemško vojno vodstvo odločilo za skrajnostno uporabo tega orožja. Tako je bilo v vojni dobi od leta 1914 do 1918 v nemških ladjedelnah zgrajenih vsega 323 novih podmornic, od katerih jih je pri zaključku premirja ostalo v službi samo še

121, ostale pa so nasprotniki potopili. S tem orožjem je Nemčija nasprotnikom prizadela zelo občutno škodo. Saj je po priznanju angleških oblasti samih angleško trgovinskih brodov izgubilo vsega za 15 milijonov ton ladij, torej skoraj štiri petine brodovja, ki ga je Anglija imela ob vstopu v vojno. Samo v najhujših mesecih od februarja do novembra 1917 so nemške podmornice potopile za 6 milijonov ton angleških trgovskih ladij. Anglija je vzdržala le, ker so njene ladjedelnice sproti nadomeščale potopljene ladje. Nemčija pa je v borbi vztrajala, ker je v svojih ladjedelnah mogla tako rekoč sproti nadomeščati izgubljene podmornice z novimi. Na koncu vojne je bila Nemčija res v stanju — pri zapostavljanju vseh drugih ladijskih gradenj — spustiti vsak dan po eno novo podmornico v morje.

Ob izbruhu sedanjega vojne je imela Nemčija na razpolago okrog 60 podmornic. Nemški uradni podatki v začetku leta 1939 govorijo o 43 splovljenih in izgotovljenih podmornicah ter o 28, ki so še v delu. Nobena tajnost ni, da je Nemčija od letošnje spomladi dalje, od trenutka, ko je kancler Hitler odpovedal angleško-nemški pomorski sporazum, ki je število nemških podmornic vezal na število angleških, v izredni meri pospešila gradnjo podmornic, kakor da bi vedela, da jih bo v najkrajšem času potrebovala mnogo. Saj je morala računati s tem, da se bo v kakšni vojni z Anglijo morala posluževati v prvi vrsti orožja podmornic, ker ne razpolaga z drugim brodovjem, ki bi se moglo na odprtem morju meriti z angleškim. Ker pa je od letošnje spomladi dalje postajalo vedno bolj jasno, da bo vojna med Anglijo in Nemčijo postala neizbežna, smemo z gotovostjo reči, da se je nemška mornarica začela takoj pripravljati na to možnost in da je vprav gradnja podmornic posvetila največjo pozornost. Nemški listi sami so priznavali, da so bile vse ladjedelnice, ki prihajajo v poštev za gradnjo podmornic, vključene v objem vojne industrije in stavljen pod vojno nadzorstvo. Vsa severno in vzhodnomorska obala je polna večjih in manjših ladjedelnic, ki so v tem pravcu zaposlene, nekatere za gradnjo celih podmornic, nekatere pa so specializirane za gotove sestavne dele. Na podlagi teh dejstev so torej nemški službeni krogi zadnje dni s tolikšno gotovostjo zatrjevali, da bodo nemške ladjedelnice kmalu dosegle gradbeno možnost, ki so jo imele na koncu zadnje svetovne vojne, to je, da bodo splovlile po eno podmornico dnevno. Nasprotno pa o nemško-francoski protipodmorniški obrambi danes še ni mogoče z gotovostjo trditi, če je tehnično že tako napredovala, da bo s potapljanjem dohitela delazmožnost nemških ladjedelnic. Za enkrat tekmo še obvlada.

Angleški pomorski krogi pa računajo na to, da jim bo prišlo na pomoč vprašanje izvežbanega moštva, da ne govorimo o gotovih surovinah, ki so za tako fine stroje, kot so podmornice, potrebne in katerih je danes težko reči, če jih bo Nemčija imela na razpolago dovolj za tako obsežno

Svetnik - socialni reformator

Letos praznujejo v Italiji petstoletnico, odkar je bil rojen v Feltre pri Trevisu Bernardino Tomitano, ki je kot član bogate meščanske družine študiral v slavni Paviji pravo, je pa ganjen od pridig franciskana sv. Jakoba della Marca, stopil v red sv. Frančiška. V tem redu se je odlikoval po izrednem daru govornišva ter je v teku petindvajsetih let prepotoval vso Italijo, pozivajoč vse stanovne h pokori in dejanskemu krščanskemu življenju.

Stoletje, v katerem je živel blaženi Bernardino feltrski, je bilo kaj razgibano, hudo razrvano po notranjih borbah med raznimi mogotci in razklanih po razbojujočih socialnih nasprotjih. Vse to je bilo združeno z naravnstvenim propadanjem in versko mlačnostjo ter, kakor je v takih primerih navada, s pojavom sekti, ki so se poglabljale družabno neslogo in anarhijo ter splošno brezpotje. Zlasti so trpeli delovni stanovni, ki so jih tlačili despoti, izkoriščali bogatini in izžemali židi, ki so se takrat po Italiji silno namnožili in spravili vse v odvisnost od oduševskega kapitala. Bernardino da Feltre je kot pravi sin sv. Frančiška odločno posegel v ta vrvež in postal pravi apostol socialne pravice, čigar gorečnost v oznanjanju krščanskih načel družabnega življenja pomeni pravi preobrat na tem področju.

Izprevidel je, da naravnstvenega zla ni mogoče izkoreniniti, če se obenem ne zdravijo socialne rane družabnega organizma in se zato ni proslavil samo po svojih spokorniških pridigah, ki so spreobrile najbolj zakrknjene grešnike, ampak še bolj po svoji praktični socialni delavnosti, po kateri je postal zgled tudi sodobnim katoliškim socialnim delavcem, kakor je bil na primer Manning, ki sv. Bernardina večkrat omenja kot svoj vzor na tem področju. V zgodovini socialnih borb in dviga Evrope pa je fra Bernardino znan najbolj po ustanovitvi ljudskih hranilnic, ki so jim dali ime Monti di pietà, kakor se danes v Italiji imenujejo zastavljavnice. Bernardinovi Monti pa so imeli širši obseg in so začetek modernega ljudskega posojilništva sploh. Ker je bil blaženi Bernardino tako dalekoviden, da je za posojila jemal nizke obresti, je zasigural svojim zavodom, ki so poslovali brezplačno, obstoj za stoletja, dočim so prej podobne ustanove kmalu propadle. Bernardinova socialna akcija, vodena že po čisto sodobnih načelih, je bila vekovnega pomena. Seveda si je s tem nakopal smrtno sovražstvo Židov, odurov in drugih mogočnikov, ki so poizkušali več atentatov na njegovo življenje, tako da je večkrat moral begati iz kraja v kraj, kjer je povsod z zastavo, ki je imela na belem polju rdeč križ in napis: »Jaz sem član božje stranke,« oznanjal stanovsko vzajemnost in državljanski mir. Papazi so se ga posluževali večkrat za posredovalca v hudih notranjih sporih italijanskih republik, ljudstvo pa ga je že za življenja častilo kot svetnika. Umrl je l. 1494 v Paviji, kjer je tudi pokopan.

gradbene načrte. Izvežbanje sposobnega moštva za tako težko službo, kot je podmorniška, traja dolgo časa. Potrebna je izredno tehnično znanje, potrebna pa je tudi praktična vaja s podmornico v vseh mogočih vodah in vseh mogočih bojnih okoliščinah. V Nemčiji so zadnje čase odprli veliko število posebnih šol za podmorniško službo in tudi odziv na ne za to nevarno službo je po pisanju nemškega tiska zadosten. Poleg tega smemo biti prepričani, da se je nemška mornarica v zadnjih dveh letih, ko se je na obzorju z vedno večjo jasnostjo odražala senca bodoče vojne, kolikor mogoče dobro založila z izvežbanimi podmorniški mornarji.

Vendar pa mislijo na angleški in francoski strani — kjer nalog, ki jih čakajo, nikakor ne podcenjujejo —, da po izkustvih angleške mornarice, ki ima pravico govoriti o izročilih in izkustvih, vprašanje moštva igra prvenstveno nalogo in da tehnično še tako dovršeno podmorniško brodovje lahko izkrvavi, ako mu njegova duša, to je človek, ni v vsakem pogledu na višku.

Brez dvoma stojimo pred enim najbolj dramatičnih razdobj v svetovni zgodovini.

Sovjetski poslanik pobegnil iz Rima z vso družino

Curij, 15. dec. b. »Basler Nachrichten« poročajo iz Rima, da merodajni italijanski krogi potrjujejo novico, da se je sovjetski poslanik Gurelkin nemadoma odpeljal v Moskvo. Gurelkin je odpotoval v Sovjetsko Rusijo z vso družino. To je tembolj značilno, ker je novi poslanik prišel v Rim šele pred nekaj tedni in bi moral jutri izročiti svoja poverilna pisma. Kot glavni vzrok njegovega odhoda navajajo protisovjetske demonstracije in stalno naraščanje protisovjetskega razpoloženja v Italiji.

Turčija ne verjame Sovjetom

Turški predsednik na sovjetski meji — Tajna pogodba med Turčijo in Romunijo glede Sovjetov

Sofija, 15. dec. t. »United Press« poroča, da so njenemu poročevalcu na merodajnih mestih izrazili dvome v razna znanja, ki jih je zadnje časa izrekla sovjetska vlada glede odnosov s Turčijo. Tamkaj so mnenja, da napetost traja dalje, a da je za enkrat še podzemeljska, medtem ko na zunaj traja prijateljski videz.

To je toliko res, da je turški predsednik Izmet Ineni kljub znananju in kljub prikrivanju vendarle odpotoval na turško-sovjetsko mejo in da se trenutno nahaja na nadzornem obisku v Erzerumu, kjer je Turčija po prejšnjih poročilih, ki pa so bila zanikana, zbrala veliko svojih čet v odgovor na zbiranje sovjetskih čet na drugi strani meje v kavkaškem področju. V spremstvu turškega predsednika sta šel turškega generalnega štaba maršal Cakmak ter general Orbey, ki je vodil vsa vojaška pogajanja z Anglijo in Francijo.

V Turčiji se potem takem ne prepuščajo nobenim utvaram glede razpoloženja Sovjetov, čeprav vedo, da se Sovjetska Rusija na jugu ne bo spuščala v nobeno vojno, dokler na Finskem ni dosegla svojih ciljev. V diplomatskih krogih potrjujejo vsa poročila, ki kažejo zbiranje francoskih in angleških čet v Siriji, kjer naj bi bile pripravljene, da takoj priskočijo na pomoč Turčiji, ako bi bila napadena od strani Sovjetov. Le podatki o številnih moči teh čet se še ne ujemajo. Verjetno pa gre za 300.000 mož, ki stojijo pod povelj-

stvom generala Weyganda in ki bi se takoj pridružile 500.000 turških čet, ki stojijo okrog Erzeruma.

Zelo zanimivo je poročilo, ki je zadnja dva dni krožilo med diplomatskimi krogi. Turčija si je pri podpisovanju zavezniške pogodbe z Anglijo in Francijo namreč izgovorila, da je pogodba ne veže, ako bi jo spravila v vojno s Sovjetsko Rusijo. Turška vlada pa je baje v neki pozneje podpisani pogodbi z Romunijo izrecno obljubila, da se te ugodnosti ne bo posluževala, ako bi bila Romunija napadena od Sovjetske Rusije, ampak da bo takoj priskočila na pomoč z vso svojo obojeno silo. To da je bil glavni vzrok, zakaj je Sovjetska Rusija kar naenkrat zanikala zvezo namene proti Romuniji. V Turčiji vsi vedo, da velja to zanikanje samo za dobo vojne na Finskem.

Bolgarsko-sovjetska trgovinska pogajanja

Sofija, 15. dec. AA. DNB: Ministrski svet je na večerajšnji seji imenoval člane bolgarske delegacije, ki bo v Moskvi vodila trgovinska pogajanja. Delegacija bo vodil finančni minister Božilov, član delegacije pa bo tudi guverner narodne banke, Gunel. V delegaciji bodo zastopana vsa ministrstva, kakor tudi vsa gospodarska oblastva na Bolgarskem.

Angleški kralj Jurij v razgovoru s francoskimi armadnimi poveljniki nekje na zahodni fronti. Nasproti kralja vrhovni poveljnik združenih angleško-francoskih armad general Gamelin

Danes premiera prekrasnega filma

„CITADELA“

po romanu slavnega angleškega pisatelja-zdravnika A. J. CRONINA. Z romanom „CITADELA“ je osvojil ves svet, še večje navdušenje in priznanje pa je dosegel film „CITADELA“, ki je eno najkrajšjih del zadnjega časa. — Zivljenje in borba mladega zdravnika. — Spopad idealizma in stvarnosti. — Režija: KING VIVORA. Predstave ob 16., 19. in 21. uri.

ROBERT DONAT — KINO MATICA, tel. 21-24

Predstave ob 16., 19. in 21. uri

Delo našega zadružništva

Občni zbor Glavne zadružne zveze v Belgradu pod predsedstvom dr. Korošca

Belgrad, 15. decembra.

Danes dopoldne je bila v Inženirskem domu redna glavna skupščina Glavne zadružne zveze v Jugoslaviji. Občni zbor je vodil predsednik g. dr. Anton Korošec, ki je imel na zbrane zastopnike osrednjih zadružnih organizacij iz vse države naslednji nagovor:

Govor dr. Korošca

Bratje zadružniki! Preden preidemo na dnevni red našega rednega letnega običnega zbora, mi dovolite, da vas predvsem toplo in prisrčno pozdravim. Moj pozdrav vam naj bo obenem tudi pozdrav vsem zvezam, vsem zadružnikom po vsej naši državi.

Minulo je zopet leto dni življenja in dela Glavne zadružne zveze. Slabi preroki, hvala Bogu, niso imeli prav, ko so napovedovali boj v zadružništvu, združenem v eni Glavni zadružni zvezi. Delo v Zvezi našega zadružništva v tem letu dokazuje, da je med nami zadružna zavest in zadružna ideja močnejša od vseh osebnih nespornostov. To ugotavljam z veseljem in zadovoljstvom. Skupno delo in življenje je pripomoglo mnogo v tem letu k notranji utrditvi zadružništva. Gospodarske razmere v zadnjih desetletjih so zadale zadružništvu mnogo ran, toda vidno je, da ima zadružništvo v sebi toliko življenjskih moči, da z malo pomočjo te rane samo ozdravlja in se mu posreži, da zadružništvo postaja iz dneva v dan vse močnejše.

Iz naših letnih poročil je razvidno delovanje Glavne zveze. To delovanje je bilo živahno in vsestransko. Ne nameravam poročati o tem delu, temveč hočem samo poudariti dejstvo, da je naše zadružništvo močno sodelovalo pri reševanju naših gospodarskih vprašanj in pri vprašanjih naše vasi.

Ni dvoma, da je zadružništvo sistem, ki pospešuje reševanje socialnih in gospodarskih vprašanj. Zadružništvo je mnogim narodom večalo uspehe na vseh področjih.

Za materialno blagostanje, za višje kulturno življenje, za boljše pogoje socialnega življenja ima zadružništvo velike zasluge. Zadružništvo odklanja nepravilne dobičke, izključuje nepotrebne posredovalce, pomaga ustvarjati in jačiti pogoj za življenje in blagostanje tako za posameznika kakor za narod. Zadružništvo izpoveduje svobodo in dostojanstvo človeka, enako pravico za vse ljudi.

V tem delu in v teh mislih zadružništvo ustvarja srečo posamezniku in pospešuje srečo celoti. Zadružništvo tudi ni samo gospodarsko, čisto materialistično gibanje, temveč je gibanje, ki ima v sebi mnogo duhovnih vrednot.

Iz teh razlogov je tudi za nas, za našo mlado državo conditio sine qua non za gospodarski razvoj, za kulturni napredek in za dobre socialne odnose med posamezniki in medstanovske odnose.

Zadružništvo čisto predstavlja drobno delo, toda vse to neznatno drobno delo in njegovi uspehi predstavljajo izredno važen činitelj v življenju vsakega naroda. Tisoči in tisoči naših zadrug, od teh tudi po številu članstva kakor tudi po obsegu dela majhnih in na okoliš bremenitih — pa do zvez in do Glavne zadružne zveze predstavljajo moč, ki bi se v vsej veličini pokazala šele tedaj, če bi vsega tega naenkrat ne bilo. Kako bi se omajala celotna stavba našega socialnega in gospodarskega življenja.

Ze svetovna vojna je prisilila države, da so morale vse vlade prevzeti usmerjanje gospodarske politike. Dober del narodne gospodarske politike je dirigiran od strani državnih oblasti. Vsi se sprašujemo, po kateri poti naj hodimo, ali čisto v državno trgovinsko politiko in v državne sindikate in kolhoze, ali pa v zadružni sistem, z njegovo svobodno osebnostjo in svobodno proizvodnjo. Ni treba poudarjati, da mi želimo zadružnemu sistemu popolno zmago v gospodarskem življenju in v gospodarskem državnem razvoju.

Pomen zadružništva je ogromen tudi v normalnih razmerah. To važnost povečujejo nenormalne razmere, v katerih prav zdaj živimo. Pa tudi za državno obrambo, za prehrano prebivalstva, za vnovčevanje kmetijskih pridelkov, predvsem onih malih producentov, je zadružništvo ne nadomestljivo. Pa ne samo to. Zadružništvo je tudi moralna sila za zblizanje posameznikov raznih slojev in narodov. Zadružništvo je apostol pravice, ljubezni in miru!

Naše geslo je: Vedno naprej k boljšemu in popolnejšemu! Zvesti temu geslu bodo naši napori v bodočem poslovnem letu: odstraniti iz zadružništva vse, kar je pomanjkljivega, manj polnega in okrepiti vse, kar imamo, napeti vse sile, da zadružništvo prodre ne samo v zadnji kot naše države, temveč da tudi zadružna misel, zadružna zavest, zadružna načela osvoje čimprej nas in naše sodržavljanke.

Torej na delo za napredek in razvoj našega zadružništva!

Govor dr. Korošca je bil sprejet z velikim odobravanjem, na kar je bilo podano poslovno poročilo, iz katerega posnemamo:

Doba, na katero se nanaša poročilo, je prav za prav doba prilagoditve našega zadružništva predpisom novega zadružnega zakona od 24. septembra 1937. Ta prilagoditev se mora dovršiti do septembra 1940, kar se bo najbrž tudi zgodilo. Tudi se je Glavna zadružna zveza prilagodila novemu zadružnemu zakonu in postala iz neobvezne organizacije dejanska organizacija vsega našega zadružništva. Do izredne skupščine 1. septembra 1938 je bilo včlanjenih v Glavni zadružni zvezi 21 revizijskih zvez. Na že omenjeni skupščini je sodelovalo 21 zvez, poleg njih pa 10 drugih zvez, ki so pristopile v članstvo. Po prilagoditvi predpisom zadružnega zakona na skupščini dne 1. septembra 1938 je pristopilo v zvezo še 5 revizijskih zvez, tako da šteje sedaj Glavna zadružna zveza 37 članic, osred. zvez iz vseh krajev naše države.

Glavna zadružna zveza ima tudi zelo živahno živinorejsko sekcijo, ki se zelo trudi za izvoz živine na zadružni podlagi, kar dokazujejo številke, ki smo jih včeraj objavili. Tej sekciji je uspelo zvišati delež zadružništva pri izvozu prašičev v bivšo Avstrijo za 3 do 4 vagone tedensko.

Zadružništvo in izvoz živine

Zivinorejska sekcija Glavne zadružne zveze je imela že prejšnji dan svojo sejo, na kateri je ugotovila:

1. Pospeševanje našezivinoreje in racionalna proizvodnja se morejo izvajati le po živinorejskem zadružništvu, kakor je bilo to storjeno v večini držav z malimi kmetijskimi posestmi.

2. Dosedanje delo zadružništva in, posebno živinorejskih zadrug je dalo vidne rezultate pri pospeševanju in izboljšanju ras in povečevanju proizvodnje, kar so pristojna ministrstva že večkrat uradno priznala in kar so pokazale tudi vse zadnje živinorejske razstave.

3. Vsi napori državnih in samoupravnih institucij in zadružništva za pospeševanje in povečanje živinorejske proizvodnje bodo ostali zaman, če se kmetu-producentu ne zagotovi prava in rentabilna cena za njegove živinorejske proizvode.

4. Dobra svetovna konjunktura in dvig cen živinorejskih proizvodov vzbujata mnoge želje za ustvarjanje bogastva in skladov v breme kmetazivinorejca.

5. Kratkitev prave cene za živino kmetu-zivinorejcu, pa naj prihaja s katerekoli strani, je nezakonito, neopravičeno in nenapredno, ker predstavlja novo prikrito obdavčenje živinorejske proizvodnje, kar bi moglo biti usodepolno za našo proizvodnjo v bodoče.

6. V dosedanjem sistemu vnovčevanja in izvoza živine, prašičev in proizvodov živinoreje so edino zadružne organizacije producentu varovale pravo doseženo ceno na inozemskih tržiščih. Brez njih bi bil pravi kmet-producent, posebno mali, prepuščen neopravičeni špekulaciji, ki je redna v naši državi.

7. Dosedanji odstotek za zadružništvo, uradno 40%, stvarno pa komaj 30%, je premajhen za organizacijo zadružništva, ki je izvrševalo izvoz živine po 20 osrednjih poslovnih zvezah, ki so imele včlanjene okoli 5500 zadrug s 650.000 zadružniškimi družinami.

8. Pravico izvoza se mora v prvi vrsti dati združenim producentom po zadružništvu, ki se razteza na vse naše kraje in ki daje edino garancijo, da dobi producent-kmet pravo ceno, da pospešuje živinorejo in poveča nacionalni dohodek

od kmetijstva. Sele ko tega združeni kmetje ne morejo, se more izvoz prepustiti drugim.

9. Podržavljenje in ustvarjanje državnih institucij, ki so neodgovorne in izven uprave samih producentov, pa zato monopolizirajo za sebe izvoz, je škodljivo za državo in gospodarske interese naše države, za kmetijstvo pa je to novo breme, varuštvo kmetu in novo obdavčenje, ki ne velja za ostale gospodarske panoge.

Na osnovi teh ugotovitev je predložila Zivinorejska sekcija Glavne zadružne zveze naslednjo resolucijo:

1. Legitimni predstavnik kmetazivinorejca so njegove zadružne organizacije.

2. Zadružne organizacije so nezadovoljne z dosedanjim sistemom tlačenja cen živine in proizvodov z ustvarjanjem skladov pri državni instituciji, ki se ne trudi za vzdrževanje cen in pa stvarjanje novih trgov, ampak v svrhu, ki nimajo ničesar skupnega z živinorejsko proizvodnjo.

3. Potrebna je reorganizacija sedanje sistema izvoza vse živine in izdelkov na osnovi zadružne organizacije, javnega polaganja računov in cen, ki se dobivajo v inozemstvu.

4. V novi reorganizaciji je treba zadružništvu dodeliti najglavnejše mesto pri izvozu živine in proizvodov, ker je s svojim dosedanjim delom pokazalo, da je strokovno, materialno in tehnično edino sposobno, da malemu kmetu-zivinorejcu zagotovi pravo ceno in povoljne pogoje za vnovčevanje.

5. Poslovanje zadruga za pospeševanje zunanje trgovine mora v interesu samih producentov ostati strogo v mejah pravilnika o kontroli izvoza živine in proizvodov, t. j. da vrši kontrolo izvoza živine, ne pa da se sam bavi s posli. Dosedanje izkušnje so pokazale, da je sodelovanje zadruga pri kupoprodaji bilo za male producente velike škoda, ker niso dobivali one prave cene, ki bi jih morali dobiti, da ni zadrževal od doseženih cen na tržišču znaten del.

6. Da bi pri reorganizaciji izvoza živine bili pravilno zaščiteni interesi zadružništva, po njih pa interes stotin tisočev malih producentov, zahteva živinorejska sekcija, da pristojni faktorji pri novem zakonskem reguliranju tega važnega gospodarskega in socialnega vprašanja zaslišijo tudi predstavnike zadružništva in upoštevajo upravičene interese zadružništva.

IV. BONAČ
zlatu nalivno pero
ima vse prednosti zato ga darujte!
Cene neizpremenjene!
Izbrano lepa božična darila
Novosti pisemskih papirjev.

Opozorilo poštnega ravateljstva v Ljubljani

Za praznike pošilja občinstvo po pošti četitke svojim sorodnikom, prijateljem in znancem ter se v ta namen poslužujejo predvsem razglednic. Često se dogaja, da nastanejo ob dostavi takih pošilk spori z naslovniki zaradi doplačila poštne pristojbine. Razglednice (s slikami krajev in vse ostale dopisne karte) je treba taksirati kot dopisnice, etranke pa mnogokrat pogrešno smatrajo, da so to tiskovine in jih kot take frankirajo. Mnenja so, da smejo vsa pismena voščila predajati na pošto kot tiskovino. Temu pa ni tako, kot tiskovine se smejo taka voščila izročati le:

1. Če je vse besedilo tiskano (z roko sme biti napisan naslov pošiljatelja in prejemnika, podpis in datum) in

2. Če je voščilo napisano z največ petimi besedami na tiskano posnetico. Posnetica mora imeti torej natčenjeno ime, voščilo pa je lahko napisano z roko z največ petimi besedami ali običajnimi kraticami. Ločila (pike, vejice itd.) se tu ne štejejo. Tako posnetica mora biti vložena seveda v odprt ovitek.

Izjema pa velja za inozemstvo, kamor je do-

voljeno med drugim kot tiskovino poslati za božič in Novo leto pismena voščila z največ petimi besedami ali običajnimi kraticami (5 začetnih črk), ne glede na to ali je to napisano na razglednico, posnetico ali v ta namen prirejeno karto. Poleg voščila z največ 5 besedami je dovoljeno napisati seveda popoln naslov pošiljatelja in prejemnika, podpis in datum.

Hkrati opozarja ravateljstvo občinstvo, ki pošilja po pošti jestvine v inozemstvo, da jih omota pravilno, kot je to glede na vsebino potrebno in predpisano. Često pošiljajo stranke v pošilkah kot blagovne vzorce masčkobe, ki se rade tope in ki niso dovoljno omotane. Vsebinska takih pošilk pokvari potem še druge. Pošte imajo nalog take pošiljke zadržati od odprave. V interesu strank je torej, da pošiljke pravilno opremijo, da se s tem izognejo nepotrebnim stroškom in ne ovirajo poslovanja pošt. Pripomniti je, da je dovoljeno predajati po znižani tarifi kot blagovni vzorec le predmete, ki res služijo za vzorec dotičnega blaga. Blago pa (jestvine in druge stvari), ki je namenjeno porabi ali uporabi, je treba izročati na pošto kot pakete ali za inozemstvo do 1 kg tudi kot male pakete.

Nadalje prosi ravateljstvo občinstvo, da v lastnem interesu ne tlači v poštno nabiralnike tiskovin in blagovnih vzorcev (in sploh pošilk) večjega obsega. Take pošiljke ovirajo redno izpraznjevanje nabiralnikov, ker se pri padcu na dno nabiralnika lahko zataknejo za njegove robove in tam obvisijo. Za pošiljke večjega obsega so določeni posebni nabiralniki tako na glavni kot na kolodvorski pošti.

Uredba o obveznem zavarovanju posevkov in plodov proti tobi v vrdarski banovini je objavljena v »Služb. novinah« in je stopila v veljavo.

Novi odstotki mešavin v bencinski mešanici. Finančni minister je odredil, da bo odslej mešanica bencina s špiritom sestavljena takole (v oklepajih prejšnje razmerje): bencin 78,8 (79,4) odst., 20% špirita in 1,2 (0,6) metalkohola.

Izpremembe pri Zetski plovi. Namesto g. Slavka Širiševiča iz Belgrada je izvoljen za člana uprave dr. Nikola Zuber, industrijec s Cetinja. Za ravateljstva družbe je imenovan Anton Glanc.

Licitacije: Pri Stabu za utrjevanje v Ljubljani bodo naslednje pismene licitacije: dne 18. in 19. decembra za dobavo sestavnih delov za barake. — Pri strojem odd. ravateljstva drž. žel. v Ljubljani se vrši dne 28. decembra oteralna licitacija za dobavo strojnega materiala.

Predpisi o občinskih hranilnicah. Pravkar je v knjižnici založbi tiskarne »Merkur« v Ljubljani kot LXII. zvezek zbirke »Zakoni in uredbe« knjižica »Predpisi o občinskih hranilnicah«, ki obsega: uredbo o občinskih hranilnicah, čl. 47. do 62. zakona o Drž. hipotekarni banki, besedilo čl. 4 iz uredbe, e katero se uvaja zakon o izvršbi in zavarovanju iz leta 1930, vzorni pravilnik o poslovanju občinskih hranilnic, uredbo o sodnih pologih (depozitih) in uredbo o nedvigljivih (zapidanih) sodnih pologih. Knjižico so pridejani tudi obrzci k § 48. uredbi o sodnih pologih. Mehko vezana 116 in VIII strani obsega knjižica velja e peštinno vred 21 din. Dobi se pri založnici knjižni založbi tiskarne Merkur v Ljubljani, Gregorčičeva 23 in v vseh knjižarnah.

Borze

Dne 15. decembra 1939

Denar

Ameriški dolar 55.—

Nemška marka 14.20—14.40

Devizni promet je znašal na zagrebški borzi 7.847.925 din, na belgrajski pa 6.6 milij. din. V elektih je bilo prometa na belgrajski borzi 520.000 dinarjev.

Ljubljana — uradni tečaj

London 1 funt	174.10—177.30
Pariz 100 frankov	98.70—101.—
Newyork 100 dolarjev	4425.00—4485.00
Zeneva 100 frankov	985.00—1005.00
Bruselj 100 belg	731.50—743.50

Ljubljana — svobodno tržišče

London 1 funt	215.06—218.26
Pariz 100 frankov	121.98—124.28
Newyork 100 dolarjev	5480.00—5520.00
Zeneva 100 frankov	1228.18—1238.18
Amsterdam 100 gold	2899.93—2937.93
Bruselj 100 belg	903.47—915.47

Ljubljana — zasebni kliring

Berlin 100 mark	14.20—14.40
---------------------------	-------------

Zagreb — zasebni kliring

Solun 100 drahem	35.65—36.35
----------------------------	-------------

Belgrad — zasebni kliring

Solun 100 drahem	34.75—35.48
----------------------------	-------------

Curih. Belgrad 10, Pariz 9.985, London 17.58, Newyork 446.—, Bruselj 73.75, Milan 22.50, Amsterdam 236.70, Berlin 178.62, Stockholm 106.20, Oslo 101.35, Kopenhagen 86.10, Sofia 5.30, Budimpešta 79.—, Atene 3.35, Carigrad 3.50, Bukarešta 3.30, Helsingfors 8.62 nom., Buenos Aires 101.50.

Vrednostni papirji

Vojna škoda

v Ljubljani 415 —422

v Zagrebu 418 —419

v Belgradu 421.50—423

Po več dneh slabe tendence za državne papirje je nastopil danes preokret. Tečaj se se zelo učvrstila in zavladala je na splošno čvrsta tendenca. Prejšnje zniževanje tečajev je bilo po naših vesteh pripisovano glasovom o bližnji konverziji državnih posojil. Sedaj pa so najbrže ti glasovi utihnili. Stalno pa je čvrsta tendenca za delnice, med katerimi zlasti prednjačijo delnice Narodne banke, ki so danes dosegle na belgrajski borzi tečaj 7.850 dinar, in delnice Trboveljske premogopne družbe radi dobre zaposlitve družinskih obratov.

Ljubljana. Državni papirji: 7% investicijsko posojilo 95—97, agrarji 50—52, voj. škoda promptna 415—422, beguške obveznice 74—76, dalm. agrarji 64—66, 8% Blerovo posojilo 92—94, 7% Blerovo posojilo 86—87, 7% posojilo Dr. hip. banke 97—99, 7% stab. posojilo 92—94. — Delnice: Narodna banka 7.500—7.700, Trboveljska 230—240, Zagreb. Državni papirji: 7% invest. posojilo 96 denar, agrarji 50 blago, vojna škoda promptna 418—419 (422), beguške obveznice 75—75.50 (76), dalm. agrarji 68 blago, 6% šumske obveznice 63 denar, 8% Blerovo posojilo 93—94, 7% Blerovo posojilo 86—87.50, 7% stab. posojilo 95 blago. — Delnice: Narodna banka 7.800 denar, Priv. agrar. banka 196 denar, Trboveljska 245—250 (245), Gutmann 55 blago, Sladk. tov. Osijek 110 denar, Osj. livarna 150 denar.

Belgrad. Državni papirji: 7% investicijsko posojilo 96 denar, vojna škoda promptna 421.50 do 423 (419, 418), beguške obveznice 74.50—75.50 (75), dalm. agrarji 66.50—67, 6% šumske obveznice 65—66.50, 8% Blerovo posojilo 92.50—94, 7% Blerovo posojilo 86.50—87 (86.50), 7% stab. posojilo 99 denar. — Delnice: Narodna banka 7.850 denar, Priv. agrar. banka 190 blago (srednji komadi).

Žitni trg

Novi Sad. Pšenica: bač okol N. Sad 188—190, srem lad 188—190, gornja bač 189—191, bač ladja Tisa 192—194. Tend. stalna. Promet srednji. Sombor. Pšenica: bač okolica N. Sad sred bač 185/87, bač okolica Sombor 185/87, gornja bač 187/89, srem lad 183/85, južna ban 185/87, gornja ban 187/89, bač ladja Kanal bač ladja Begej 190/92.50, bač Tisa štev. Ia, IIa 190/92.50, bač ban ladja Dunav 187.50/90. — Tend. neizpremenjena. Promet 57 vag.

Cene živine in kmetijskih pridelkov

V Celju dne 6. decembra: volj I. vrste 6 din, II. vrste 5—5.50, III. vrste 4.50—5, telice I. vrste 5—6, II. vrste 4.50—5, III. vrste 4—4.50, krave I. vrste 4—5, II. 3.50—4, III. 3.350 din, teleta I. vrste 6, II. 5.50 din, prašiči špeharji 12 din, prašiči pršutarji 9—10 za 1 kg žive teže. — Goveje meso I. vrste 10—12, II. vrste 10 din, svinjina 16—18 din, slanina 18 din, svinjska mast 20 dinarjev, čisti med 20 din, goveje surove kože 12—14 din, telečje surove kože 16 din, svinjske surove kože 8—10 din za 1 kg. — Pšenica 240 din, ječmen 195, rž 185, oves 185, koruza 180, fižol 600, krompir 145, lucerna 100, seno 90, slama 45, jabolka I. vrste 200 din, II. 180, III. 100 din, hruške 250, pšenična moka 335—375, koruzna moka 225, ajdova moka 400—450 din za 100 kg. — Drva 90 din za kub. m, jaja 1.50 za komad, mleko 2—2.50 za liter, surovo maslo 28—36, za 1 kg.

V Ljutomeru dne 6. decembra: Telice II. vrste 4—4.75 din, III. vrste 3.50—4, krave II. vrste 3 do 3.50, II. vrste 2.25—2.75, teleta II. vrste 4.50 do 5.50, prašiči pršutarji 6 do 7.50 din za 1 kg žive teže. — Goveje meso 10—12 din, svinjina 15, slanina 14, svinjska mast 16, čisti med 15, goveje surove kože 8, telečje surove kože 9, svinjske surove kože 8 din za 1 kg. — Pšenica 180, ječmen 150, rž 160, oves 150, koruza 120, fižol 400, krompir 130, lucerna 70, seno 60, slama 30, jabolka I. vrste 300, II. 200, III. 150, pšenična moka 350 do 400, koruzna moka 200—250, ajdova moka 350 din za 100 kg. Drva 92 din za kub. m, jaja 1.05 za 1 komad, mleko 2 din za liter, surovo maslo 20—26 din za 1 kg.

Briljantna komedija veselega humorja, izvrstnih dvotipov, opasnih neravnih lepot in vroče ljubezni dveh mladih zaljubljenih . . .

V glavnih vlogah: ROLF WANKA nepozabni junak iz filma »PATER VOJTEH«, Lissi Holasehuh, Rózi Csikos, Tibor Halmay. Vsi naravnost poštenki tega krasnega filma so izdani v Jugoslaviji, — v Dalmaciji od Dubrovnika do Kotora

KINO SLOGA 27-30 Premiera danes ob 21. uri
Danes ob 16. in 19. uri ter jutri ob 10.30 dopoldne nepreklicno zadnjikrat „FRA DIAVOLO“

Beg na Jadran

Pota sodobnega šolstva

V nedeljo je bil v prostorih Slovenske Matice občni zbor Zveze društev »Sola in dom« v Ljubljani. Na občni zbor so prišli zastopniki društev iz vseh krajev naše ožje domovine.

Na osnovi poročil, ki so jih poslala poedina društva, je podal tajnik prof. Copić pregledno sliko o stanju našega šolstva v tekočem letu. Prav tako so društveni delegati poročali o razmerah na šolah v njih krajih in iznesli spodaj navedene težnje staršev.

Mednarodni položaj in naše šolstvo

Vse naše gospodarsko, socialno in prosvetno življenje je zastalo pod silnim vtisom razpada češkoslovaške in poljske države ter sedanje vojne na življenje in smrt med dvema skupinama največjih evropskih držav.

Trenutno smo ob strani velikega boja za oblast na svetu, toda ne vemo, kdaj ta vrtnice ne zagradi tudi nas. Vpoklici nekaterih učiteljev in profesorjev na orožne vaje v septembru t. l. so povzročili nered pri pouku na ljudskih, meščanskih ter srednjih šolah. Negotovost, v kateri živijo starši in učiteljstvo, se je prenesla tudi na mladino in v šolo. Mladina živi s srcem na daljnih bojiščih in komaj sledi pouku v šolah. Mehanično, neživljenjsko, abstraktno, čisto razumsko šolsko delo se ne more uveljaviti ob živi stvarnosti, ki tišči in zani-ma mladino.

Šola, ki mladini ne more pokazati velikih življenjskih smotrov ob tako važni zgodovinski prelomnici, je za mladino mrtva. Kaj oddaljena doba, davni narodi in njih kulture! Danes je vprašanje obstoja in varnosti našega naroda pomembno za mladino. Šola nima za mladino prave privlačnosti, zato nima mladina veselja do šole.

Spremenimo učne načrte

Umetnost zbrati toliko in take življenjske snovi, ki bo dovoljno oblikovala našega otroka z našim duhom, bi bila naloga sestavljalca novega učnega načrta. Dosedanji učni načrti so prepolni snovi, ki nima ne učne ne vzgojne vrednosti.

Cudno je to, da se danes nekateri zagovarjajo načelo, da naj se naša mladina na srednjih šolah preko tuje kulture in tujih jezikov uči spoznavati lastno kulturo in materinski jezik.

Pripravljeni so bile novele k zakonu za ljudske, meščanske in srednje šole, toda preureditev države je potisnila vse delo za izboljšanje prosvetne zakonodaje v ozadje in s tem tudi sestavo novih učnih načrtov.

Starši naj sodelujejo

Ljudstvu je treba nuditi možnosti, da sodeluje v prosvetni samoupravi; zato naj se veljavne zakonite določbe o sodelovanju staršev pri šolski upravi še razširijo.

Učiteljstvo naj prosvetna uprava namesti in premesti med velikimi potitnicami, da se bo pouk lahko pričel v polnem obsegu že septembra.

Šolsko leto naj se tako uredi na vseh šolah, da bo pričelo s šolsko slavnostjo 6. septembra in takoj nato naj začne redni pouk. Vsa druga potrebna opravila, kakor vpisovanje in drugo, naj se izvrši neposredno pred tem datumom. Božične in velikonočne počitnice naj odredi prosvetna uprava tako, da ne bodo zaradi tega vsako leto nepri-liko.

Učitelj je premalo

Brezposelnost med učiteljskim naraščanjem je ponehala in ni več brezposelnih učiteljev(ic), manj-ka pa skoro dvesto učiteljev na ljudskih šolah in še nekaj učiteljev na meščanskih šolah in profes-sorjev na srednjih šolah.

Nastavljanje, premeščanje učiteljev-pripravnikov na vseh vrstah šol naj bi vršila banska upra-va, da bi lahko takoj poskrbela za to, da se izpol-nijo izpraznjene službe.

— Pri neredni stolici, napetosti črev vsled zapeke prav odlično odvaja naravna »Franz-Josefova« grenka voda zaostanec prebave nakopičene v črevih. V zdravniški praksi se uporablja »Franz-Josefova« voda s polnim uspehom pri odraslih kakor tudi otrocih.

Reg. po min. soc. pol. in n. zdr. S-br. 15.485. 25. V. 35.

Velika ovira pri šolskem delu je pomanjkanje prostorov za srednje in meščanske šole.

V Ljubljani ima drž. ženska realna gimnazija 5 razredov s petnajstimi oddelki, v katerih je 744 učenek. Vse te učenke so stlačene v 8 učilnicah, od katerih je 5 na državnem učiteljski, 3 pa na mestni ženski realni gimnaziji. V sedmih oddelkih imajo pouk popoldne. III. državna realna gimnazija, ki je bila sezidana za največ 800 učencev, ima v 38 oddelkih skoraj 1600 učencev. V Ljubljani bi bilo potrebno takoj pričeti z zidavo ene ženske in ene moške realne gimnazije. V Mariboru nima drž. ženska realna gimnazija še sedaj svojih prostorov, prenapolnjeni sta pa obe, klasična in realna gimnazija. Z odlaganjem se zlo vsako leto poslabša. Potrebno je takoj izrabiti kredite za zi-danje srednjih šol, ki so odobreni v tekočem ba-novinskem proračunu v znesku 1.500.000 din.

V Zagorju bi morali takoj pričeti z zidavo no-ve meščanske šole, ker so sedanji prostori nepri-merni in je stavbišče že novo določeno.

Učne knjige naj se prehitro ne menjavajo

Učne knjige se na vseh vrstah šol brez stvar-ne potrebe menjajo in uvajajo nove in s tem dela staršem velike stroške, čeprav so prejšnje knjige še dobre in bi lahko še nadalje bile v uporabi, kljub malenkostnim razlikam z učnim načrtom. Odobritve za učne knjige, ki naj se prej preizku-sijo na poizkusnih šolah, naj bi veljale vsaj za 8 do 10 let. Za meščanske in srednje šole naj bi bile po možnosti iste knjige. Šolskih knjig naj ne pi-šejo aktivni šolski inspektorji in referenti, ker se s tem vrši moralen pritisk za uvajanje njih knjig. Kadar se pokaže potreba po novi učni knjigi, naj se razpiše natečaj. Večjo skrb je treba posvetiti telesni vzgoji mladine na srednjih šolah. Pet ur sedenja v šoli in povprečno še štiri ure doma za učenje, t. j. skupno devet ur na dan, je preveč za mladino, ki bi morala biti dnevno vsaj dve uri na prostem.

Prav tako je treba v vseh mestih in industrij-skih krajih urediti javna igrišča za otroke. V sta-novanjskih kasarnah se otroci ne morejo razgibati in naučiti svežega zraka, zato naj bi bili primerni prostori odrejeni za otroška igrišča, kjer naj bi se mladina igrala pod vodstvom otroških vrtnaric ali otroških negovalk.

Potrebne so nove šolske poliklinike

Zakon o ljudskih šolah določa: V krajih, kjer obiskuje šolo nad 400 učencev, se ustanovi šolska poliklinika s kopalnico.

Zato je nujno potrebno, da se v vsakem več-jem kraju, kjer je zadostno število šolskih otrok, ustanove šolske poliklinike in nameste zaščitne sestre.

Katoliška Cerkev v Ukrajini

pod boljšev iko svobodo

Tri mesece je že Ukrajina, kolikor jo je nekdanj bilo pod Poljsko, pod Sovjetsko Rusijo. V informacijskih središčih Evrope se je medtem zbralo dovolj podatkov o razmerah pod novim gospodarjem, da moremo podati vsaj skromno sliko razmer, ki so nastale kmalu po prihodu boljševikov.

Vsa poročila najprej povdarjajo, da je vsa duhovščina, višja in nižja in redovniki, zvesto ostala pri svojih vernikih, čeprav so vsi vedeli, da se jim pod boljševiki ne obeta nič dobrega. Vrhovni cerkveni poglavar v Ukrajini msgr. grof Andrej Szeptyckij je kljub svoji visoki starosti in telesnim poškodbam, ki jih ima še kot spomin na prvo preganjanje na Solovjetskih otokih, ostal na sedežu svoje nadškofije v Lvovu. Rdeči mogotci se sprva visokoposlova-ne in pri vsem ljudstvu zelo priljubljenega cerkvenega kneza niso upali dotakniti. Živi v svoji škofijski palači, popolnoma ločen od vse-ga sveta v družbi svojega brata grofa Klemen-a Szeptyckega, vrhovnega predstojnika reda stu-ditov. Ta vzhodni meniški red, ki živi in deluje po pravilih svetega Teodorja iz Studiona, je obnovil leta 1906 nadškof Szeptyckij sam, da

V takih industrijskih krajih kakor so Trbovlje, Zagorje, Hrastnik, Jesenice, Crna, Senovo, Sevnica bi morali takoj ustanoviti šolske poliklinike.

Uredba o zaščiti civilnega prebivalstva pred zračnimi napadi zahteva, da se ustanove povsod posebni pododbori za zaščito mladine. Prav bi bi-lo, da bi javnost bila obveščena o vsem delu teh zaščitnih odborov in da bi jim tudi pomagala. V mestih bi morala biti v bližini šol popolnoma var-na zaklonišča.

Trenutno je najhujši sovražnik našega naroda alkohol. Dobra sadna letina in slaba kupčija s sadjem sta omogočila podeželskemu ljudstvu, da je kuhalo silne množine alkoholnih pijač. Našo mladino zastruplja žganje, kar je hujše kot vsi po-boji in zastrupljenja z alkoholom pri odraslih, ker se bo poznalo to zastrupljenje na mladini še de-setletja.

Prosimo vse oblasti in organizacije, da poma-gajo varovati mladino pred tem strupom.

Prosta žganjekuha je nesreča za naš narod, zato naj zakonodajna oblast zopet uvede do-ločbe, ki so veljale pri nas pred dovolitvijo proste žganjekuhe.

Patriarh Gavril je nedavno priredil svečano večerjo, na katero je med drugimi povabil tudi vse članke kr. vlade. Slika nam kaže poglavarja srbske pravoslavne Cerkve, ki nadzavlja gostom. Ob njem sta predsednik vlade g. Cvetković in podpredsednik g. dr. Vladko Maček.

potovanju med poljskimi izseljenci v Južni Ameriki, se je na ta način slučajno odtegnil boljševiški roki.

V škofiji Stanislavov so zaprli škofa msgr. Khomyhne, ki pa so ga po večkratnih zaslí-ševanjih izpustili, vendar pa so mu agenti GPU neprestano za petami.

Škofijo Premysl deli nova meja med Nem-čijo in Sovjetsko Rusijo na dva dela. V tistem delu, ki je prišel pod Sovjetsko Rusijo, so že zaprli vsa semenišča in katoliške vzgojne usta-nove, njihovo premoženje pa so zaplenili. V svetnih šolah je uveden nov pouk z novo snov-jo, v kateri verouka ni več. Vsi redovi in ver-ske družbe so bili razpuščeni. Redovniki in re-dovnice so morali samostane zapustiti. Začas-no so se mnogi zatekli k vernim družinam, kjer skušajo živeti svojemu poklicu.

Tiskarska podjetja Bazilikancev so zaple-nili in jih sedaj uporabljajo za tiskanje brez-božnih knjig in brošur. Delo za cerkevno zedi-njenje, ki je bilo v Ukrajini v teku že 300 let in je doživelo že velik razmah, je seveda z boljševiškim vpadom takorekoč popolnoma ustavljeno. Nosilec tega dela, kapucinom, je-zuitom, redemtoristom in bazilijancem je one-mogočeno vsako delovanje.

Veliko upanje skriva edino junaška zve-stoba vernikov, ki kljub vsemu preganjanju in zatiranju vstrajajo ob Cerkvi in branijo svoje duhovnike pred boljševiki. Le temu ver-skemu junaštvu se je zahvaliti, da so cerkve še do danes ostale odprte in da si boljševiki ne upajo udariti kar naravnost. Vendar pa si po človeško govorjeno, za bodočnost nihče ne more obetati ugodnih časov. Kadar bodo rdeči mogotci spoznali, da je prišla njihova varna ura, bo tudi v Ukrajini zavladalo strašno in splošno gorje, ki dozdaj zadeva le še posamez-nike, pastirje.

Budimpešta ima 1.115.000 prebivalcev

Najnovejše ljudsko štetje na Ogrskem je ugotovilo, da ima Budimpešta 1.115.877 prebi-valcev. Potem takem je glavno mesto Ogrske od leta 1930 naraslo za več kot 100.000 prebi-valcev. Ta porast Budimpešte je treba pripisati velikemu dotoku prebivalstva z dežele.

Spor za kanadske petorke

Kanadske petorke, ki se vse pišejo Dionne, so v Kanadi trajna privlačnost, ki na ta ali oni način že dajo kak povod, da zanimanje zanjo znova oživi. Tudi Amerikanci se zani-majo za nje, čeprav so Kanadi skoro nevoščlji-vi, da ni njihova dežela tako srečna, da bi imela petorke. Toda ob petorkah zvesto stoji njihov oče, ki kroti radovednost in želje po senzacijah in vztrajno brani svojih petero hčera, da mu jih ne iztrgajo iz družinskega ognjišča. Pred kratkim jih je demokratiški klub iz Kalifornije skušal izvabiti v svojo de-želo in sicer pod pretežno, da bodo tam varno zrastle — do konca vojne, dočim so v Kanadi v nevarnosti, da bi moglo ob kakem bombnem napadu kaj trpeti. Toda ko je oče prebral ta predlog kalifornijskega demokratskega kluba, je samo zmajal z glavo in se takoj prijazno pristavil, da so njegove hčere podanice angle-škega kralja in bodo vseskozi ostale pri njem, češ, da on še nikdar ni obrnil hrbet domovini in tudi ne bo dovolil, da bi njegove hčere uva-jale v hišo nove navade... Tako bodo še ostale pri njem, svetovno časopisje na spet piše o njih.

kor iz zlobe. V meni je zavrelo. Znašel sem se na trdnih tleh, valovi krog mene so se na mah polehli. »Kdo?« Zdale se bova, sem menil. »Ti!« — »Misiš, da se ne upam? Preje kot ti. Prinesi mi križ —.« Čutil sem, da ves plamtim, da mi ogenj sika iz oči, ko sem izbruhnil podlo laž. Prijatelju sem etopil za vrat, saj mu je esapo vzelo. Stal sem pred njim, visoko nad njim, kakor pred malim črvikom. Dobil sem zmago, strastna radost me je zazibavala v eladko mamu A pretrgalo nama je razgovor, brez besed sva se razšla. Fige, ki so se mi topile v potnih rokah, sem vrغل proč. Tisti krat je nekdo za-grabil najina pota, da njeva več mogla druga do drugega. Visok plot je etal med nama. Sicer eva se še arečavala, govorila, se še igrala skupaj, ali v duši sva si bila tuja, kot da se še pozdravila ne bi nikoli. Spet sem bil ves zbit, utrujen, zahrepen sem po smrti, da bi se spotil za vedno. Legel sem v mehko travo. Visoko nad mano so se drenjali oblaki kakor lepe bele ovčke po prostranem sinjem polju. »Bog, če si tam gori, udari tega uporneža, udaril je ihtelo in prošilo v moji razklani duši. Pa nebo se ni zgenilo, ni se odprlo, nikogar ni bilo, da bi stopil dol in me udaril, udaril do smrti. Bil sem sam, tako grozno sam v svoji bolečini.

Zvečer smo molili rožni venec. Težke misli so se mi motale po glavi. Kristus, ki je potil krvavi pot, bil bičan, s trnjem kronan in še križan, je bil nekje daleč, daleč...

Drugi dan sem bil spet sam doma v sobi. Ko sem se domislil Tonija, me je nagloma postavlo etrah. Pri fari je zazvonilo v čast Kristusovemu trpljenju in smrti. Bilo je v na petek popoldne. Ko sem zazlislal zvon, me je nekaj zgrabilo in sam ne vem, kdaj sem se znašel na tleh pred razpelom, ki je viselo tam v kotu. In prislutil sem. In zadelo se mi je, da se je bilo telo Kristusovo, ki je bilo pribito na zaprašenem križu, zgenilo, vzdrgetalo in... Zunaj je že zdavnaj odzvonilo, jaz pa sem poslušal in še in elislal sem, da so se zamajali vsi trije zvonoči, da se je razlilo v dolino kakor na veliko soboto in da je nekdo zapel alelujo. »Od pusti...« se mi je izvil iz prsi in ko sem se za-vedel, sem na glas zajokal. Tisti večer sem spet lahko molil. In potem še velikokrat. Fr. K.

CISTEK

Upornik

Konec.

Kristus je sedel na nizkem stolčku, rablji pa krog njega kakor za stavo. Se enkrat več jih je bilo kot popred, ko so ga — reveža bičali. Eni so z debelimi gorječami pritiskali na trnje — tacega po naših lažih ni bilo nikjer videti — in trnje je lezlo v laze in skozi laze v glavo, ki je ob straneh kravale (kaplje je sestra pobarvala z rde-čim svinčnikom, sicer bi jih jaz zdajle), iz oči pa so trpinu drele debele solze. Tega obraza nisem mogel dolgo gledati, kajti še nikoli nisem videl, da bi moral kdo tako grozno trpeti, pa še po nedolž-nem. In še zaničevali so ga trije rablji, ki so po-klekali pred njim, se smejali zlohotno, da bi vsa-kega posebej udrinili, da bi nikoli več kaj takega ne poskusil, grdobja; je, naš ata bi jih, ko bi bil zraven. Ne vem, kako to, da niso nobenega blizu pu-stili? To bi jim pokazal! Naenkrat so se mi vsele po licu solze in v grlu je nekaj dušeče zabolelo, ko sem požrl elino. »Ti, zakaj jih pa ne udariš?« sem ihtel in se tresel od jeze in sočutia, ki ga je bilo erce tako polno. »Čakaj,« sem planil v klet in prinisel velik žebelj. In na mah sem e konico zabodel rablji, ki je škodoželjno pljuval Kristusu v obraz, ravno v velike oči. In potem še enkrat in še. Obrisal sem si mokre oči in razdelo se mi je, da me je nekdo tolažil: »Ne jokaj, po onem udari, udaril!« Pa sem rablji še enkrat zabolil in končno sem mu izkanil oči. Tako neizrečeno srečnega sem se počutil, ko še nikoli v svojem dozdajšnjem živ-ljenju. Potlej sem razmišljal, če bi mi mežnar dovolil, da bi še enim rabljem v cerkvi vsem po vrsti oči iztaknil. Potem bi bilo vse drugače na svetu, sem vedro zrl v bodočnost, ki je ležala v moji domišljiji vsa kalna, mračna, žalosti in trpljenja polna. Vsaj rožnega venca bi ne molili več in v

Zgodbe bi dali lepše slike in jaz bi jih gledal, gle-dal z veselim obrazom in radostnimi očmi. O Bog! tako mi je na ta večer duša molila, daj tako, daj!.

Po naši vasi je bilo nekega popoldne kakor ob velikem pogrebu. Tri krave so obležale, ker so ee paele v detelji in jih je napelo. Tisti gospodar je bil čisto iz sebe. Pastirica se ei upala domov, mi pa smo čakali, kdaj bodo živino pripeljali skozi vas. Potem smo šli za vozom. Tako so se mi emi-lile sivke, ki so ležale mrtve na njem. Ko so jih pripeljali na dvorišče, se je managloma odprlo hišno okno, nekdo je zakričal kakor v smrtni prikazni, da smo ee prestrašili: »Ti si mi to naredil!« In tisti hip je padlo dol na vrt belo razpelo, ki se je ob jablani razbilo na dvoje. »On je, on,« je švignilo od ust do ust in vsakemu je zastala sapa: »Kaj je etoril?...« Groza nas je prešinila in Pavel je pro-sil: »Pojdimo,« a nihče ee ni ganil. Čez kratek čas pa smo na vse pozabili. Gledali smo samo mesarja, ki je brusil nože in rezal, rezal. Vendar — tisto noč ni bilo skoraj moji spati. Neprestano je veta-jala iz teme predme tieta grozotna slika, ko ee je odprlo malo okno in je nekdo treščil skozenj belo razpelo in — o, etrašno! Nisem si mogel poklicati v epomin, da bi to ne bilo nikoli res. Ko sem se zjutraj prebudil, sem bil ves utrujen in glava mi je bila vroča in težka. Pokrižal sem se, a moliti nisem mogel, ko mi je pogled ušel v kot, kjer je viselo zaprašeno razpelo in a njem zbledelo Kristu-sovo telo. Zunaj je pa sijalo zlatorumeno sonce... Sonce — kaj more še kaj sijati, kaj more...?

Toni me je ustavil spet s figami. Nič kaj mi nieo šel v elast. Sumil sem, da je denar ukradel. »Ti, kaj, ta si pa upal,« je napeljavaj pogovor na tieta gospodarja, ki je prišel ob živino. »Kje bi se jaz kaj takega upal,« sem se zgrozil ob spom-inu na oni prizor. »Jaz pale —« »Ti?« Saj nisem verjel da govori resno. »Jaz? Koliko daš?« se je Toni vstopil predme kakor pripravljen na dvoboj. »Ali ti —?« Strah me je obilil, misel je vsa nemirna hlastala za pravim izrazom, erce mi je razbijalo, noge so ee mi tresele, stal sem pred Tonijem ko črv, ki je cepnil v vodo in ga valovi neso neznano kam. »Mevžla!« mi je zabrusil Toni bolj iz zaemeha ka-

LJUBLJANA

Najnovejša poročila

Tanner — Molotovu

Ganljiv govor finskega zunanjega ministra v radiu v ruščini

Helsinki, 15. dec. AA. Reuter: Nocoj je govoril po radiu v ruskem jeziku zunanji minister Tanner in sporočil Molotovu, da je Finska pripravljena nadaljevati s pogajanjimi za mirno rešitev vseh sporov. Tanner je med drugim vprašal Molotova: Ali ste pripravljene nadaljevati s pogajanjimi? Prosim vas, da odgovorite po našem posredniku. Pred nekaj tedni sva midva s Paasikivijem vodila pogajanja z vami in s Stalinom. Ta pogajanja so se nanašala na zahteve Sovjetske Rusije, da se izroči finski ozemlje njej. Mi smo bili pripravljene, da kar največ popustimo, čeprav zato ni bilo zakonitega opravičila. V teh pogajanjih se nam ni posrečilo najti skupne podlage, čeprav smo mi izrazili upanje, da bi se pogajanja mogla končati z zadovoljivim spo-

razumom. Pogajanja pa so bila prekinjena. Odgovorna je za to Sovjetska Rusija. Vi ste zavrnili ponudbo USA za posredovanje, kakor tudi predloge švedske vlade. Vaše zadnje delo je zavrnitev predlogov skupščine Društva narodov, naj se ustavi sovražnost in ste z njo nadaljevali. Gluhi ste bili za ta predlog in ste podrli vse mostove. Zdi se, da so vaši cilji, da zasedete vso Finsko in da obnovite stare carske meje. Če so to vaši cilji, totem vedite, da se bo Finska borila do zadnjega moža. Finski narod ne bo dovolil, da bi izgubil neodvisnost in svobodo, ter da bi padel pod tuje suženjstvo.

Ta Tannerjeva izjava je bila po radiu sporočena tudi v finskem in švedskem jeziku.

Uredba o omejitvi prometa z motornimi vozili

Belgrad, 15. dec. AA. Na podlagi čl. 1 uredbe o omejitvi prodaje tekočih goriv in prometa z motornimi vozili od 10. nov. 1939 je ministrstvo za trgovino in industrijo ter finančno ministrstvo predpisalo tole uredbo o omejitvi prometa z motornimi vozili:

Čl. 1. Razen omejitev, določenih z odlokom od 27. nov. 1939 pod točko 3, št. 47.862, se prepoveduje do nadaljnjega:

a) uporaba zasebnih potniških avtomobilov in motornih koles v medkrajevnem prometu, ki je vzporeden z železniško ali avtobusno progo. Za vzporedno se bo smatrala tista proga, ki kot odhodna ali končna postaja veže kraje, ki leže ob železniški ali avtobusni progi in gre prevoz skozi kraje, ki so v oddaljenosti do 15 km od železn. oziroma avtobusne proge. Ta prepoved ne velja za avtotaksije.

b) Uporaba zasebnih potniških avtomobilov in motornih koles v lokalnem prometu od 21. zvečer do 7. jutraj. Uporaba potniških vozil podjetij se more začeti ob 6. jutraj in se končati ob 21.30 zvečer. Avtotaksije in avtobuse ne veže ta prepoved. Prav tako tudi ne avtomobile zdravnikov, veterinarjev in zdravstvenega osebja pri opravljanju službe. Kot krajevni promet se bo smatral promet v obč. rajonu in v oddaljenosti 15 km izven področja občine.

c) Uporaba potniških avtomobilov in motornih koles na prvi in drugi dan katoliških in pravoslavnih praznikov in tudi na praznične dni, ko so trgovine po določbah uredbe o odpiranju in zapiranju trgovin in obrtniških delavnic (uredba od 16. aprila 1939), oziroma banknih odlokov, izdanih na podlagi te uredbe, zaprte ves dan. Ta prepoved velja od 24. ure prejšnjega dne in traja celih 24 ur.

d) Uporaba potniških avtomobilov in avtobusov v svrhu prireditve izletniških voženj.

Čl. 2. Izjemo od prepovedi uporabe potniških avtomobilov in motornih koles, ki jo ukazuje ta uredba in odlok od 27. nov. 1939 pod točko 3, št. 47.862, more dovoliti samo ministrstvo za trgovino in industrijo (oddelek za notranjo trgovino, če to zahteva javna korist ali če za to obstojajo posebno upravičeni razlogi. Za izdajanje dovoljenja je potreben predlog pristojnih ustanov ali oseb, v katere interese se bo izjema določila. Uporaba avtomobilov za opravljanje zdravniškega poklica in oseb zdravstvene službe v sobotah od 14. do ponedeljka do 8. jutraj se omejuje izključno in edino na osebno uporabo te vrste oseb pri opravljanju službe. Te osebe smejo s predložitvijo legitimacije uporabljati svoje avtomobile samo za prevoz od stanovanja, oziroma ordinacije, od stanovanja, iz zdravilišča ali bolnišnice z namenom, da obiščejo svoje paciente oziroma zaradi prevoza bolnikov. Uporaba vozila za prevoz drugih oseb je prepovedana brez izjeme. Te olajšave ne bodo uživale zdravniki, ki ne opravljajo zdravniške prakse, kakor tudi ne tisti zdravniki, katerih delo (n. pr. zobozdravniki) je vezano pretežno na ordinacijo. V prepovedanem času smejo uporabljati svoje avtomobile v neobhodno potrebnem številu tudi ustanove za zavarovanje delavcev z namenom izkazovanja zdravniške pomoči. S temi vozili se smejo prevažati samo zdravniki od stanovanja do bolnika ali bolniki do ambulante ali bolnišnice. Veterinarji smejo v omejenem času uporabiti vozila edino samo za osebni promet, in sicer pri opravljanju svojega poklica. Električna podjetja — centrale, smejo za časa prepovedi uporabiti neobhodno potrebne potniške avtomobile, ki jih uporabljajo

izključno za posebno potrebno nadzorstvo in nujna popravila električ. daljnovidov, transformatorjev, električnih postaj in ostalih električnih naprav.

Čl. 3. Kot promet, vzporeden z železniško ali ladijsko progo preko radialne oddaljenosti 30 km od sedeža podjetja v smislu čl. 3 uredbe od 27. nov. 1939 se bo smatral tudi promet s tovornimi avtomobili na relacijah med kraji, ki so vezani z železnico ali če ti kraji leže ob sami železniški ali ladijski progi, bodisi da so oddaljeni manj kot 15 km od kraja ob progi. V primeru dvoma, ali je kakšna relacija vzporedna z železniško ali ladijsko progo, odloča trgovinski minister. Prepoved ne zadene prevoza elektrotehnične materiala, ki ga prevažata električno podjetje — centrala zaradi popravila daljnovidov, transformatorjev, električnih postaj ali ostalih električnih naprav. Ministrstvo za trgovino in industrijo lahko dovoli izjemo prepovedi v primeru, če se promet s tovornimi avtomobili opravlja v javnem interesu, ali če prevozniško podjetje dokaže, da ni možnosti, da bi se blago prepeljalo po železnici, ali pa kadar so zato posebno upravičeni razlogi.

Čl. 4. Od dneva, ko stopi v veljavo ta uredba, se bo razveljavilo do nadaljnjega izdano dovoljenje za opravljanje prevozne službe avtotaksije, kakor tudi dovoljenje za redni prevoz potnikov z motornimi vozili na progah, za katere je do dneva, ko stopi uredba v veljavo, bilo izdano takšno dovoljenje. Če razmere v posameznih progah izvedejo redukcije vozil v avtobusnem prometu, lahko ban primerno reducirajo prevoz po stvarnih potrebah v teh krajih. O tej odločbi ban obvešča trgovskega ministra, ki more po zaščitnem posvetovalnega odbora za avtobusni promet odlok revidirati.

Čl. 5. Vsako potniško motorno vozilo, ki po določbah te uredbe, kakor tudi uredbe od 27. nov. 1939 pod točko 3, št. 47.862, opravlja promet v prepovedanem času ali v prepovedanih relacijah. Tudi avtotaksiji morajo nositi objave na zaščitnem steklu, da je uporaba določenega vozila dovoljena. Te objave izdajajo pristojne oblasti obče uprave prve stopnje. Potniška vozila državnih in samoupravnih teles bodo nosila belo, vozila za zasebni promet modro, za javni promet pa rdeče znamenje. Avtotaksiji se morajo najpozneje do 31. jan. 1940 oskrbeti z registrirnimi številkami s posebnimi tablicami, z označbo sedeža podjetja.

Čl. 6. Omejitve te uredbe se nanašajo na uporabo tekočih goriv, ki služijo v proizvodnji kot surovine ali pomožna sredstva same proizvodnje. Da bi se pa lastniki podjetja mogli v budoče preskrbovati s potrebnimi količinami tekočega goriva, so dolžni, da po svojih potrebah predložijo prijave v smislu čl. 4 uredbe od 27. nov. 1939 pod točko 3, št. 47.862.

Čl. 7. O izjemah, ki jih dovoljuje uredba, bo odločal poseben odbor, ki se bo ustanovil v trgovinskem ministrstvu (oddelek za notranjo trgovino). V ta odbor pride po en zastopnik trgovskega ministrstva, finančnega ministrstva, ministrstva za vojsko in mornarico, prometnega in notranjega ministrstva. Odbor odloča, če so navzočni najmanj trije člani.

Čl. 8. Prekrški te uredbe se bodo kaznovali z denarno kaznijo do 5000 din in z zaplato do 30 dni.

Čl. 9. Ta uredba stopi v veljavo z drugim dnem po objavi v »Službenih novinah«.

Nesreča v Trzinu

Ljubljana, 15. decembra. Na današnjem sejskem dnevu se je v Trzinu pripetila nesreča, katere žrtev je postal neki Jožef Lončarič, doma iz karlovškega okraja. Ko je šel proti kolodvoru, ga je avtobus na križišču Kolodvorske in Ljubljanske ceste pritisnil k zidu, da je dobil hude notranje poškodbe. Lastnika avtobusa ne zadene nobena krivda, ker se je trudil, da bi voz zavrnil, pa mu je zdrčal po oledeneli cesti. Lončarič je bil prepeljan v Ljubljano, kjer je bil operiran.

Drobne novice

London, 15. dec. t. Reuter: Admiraliteta poroča, da je bilo na mali križarki »Achilles«, ki se je udeležila boja proti nemški klopnici »Admiral Graf Spee« nekaj žrtev, in sicer so bili ubiti štirje mornarji, ranjeni pa so trije.

New York, 15. dec. t. Reuter: Ameriški zunanji minister Cordell Hull je sporočil urugvajski vladi, da je zdaj prišel trenutek, da se vse ameriške države med seboj posvetujejo, kajti pomorska bitka pri Montevideu je bila v nevtralnem pasu, ki so ga ameriške

države določile na vseameriški konferenci v Panami. Severna Amerika bo storila vse, kar je potrebno zato.

Oslo, 15. dec. t. Reuter: Norveška ladja »Foenax« (1674 ton) je zadela na škotski obali na mino in se potopila. Dva mornarja sta utonila, 18 je rešenih.

Santiago de Chile, 15. dec. AA. Navas: Neka angleška križarka je potopila nemško ladjo »Düsseldorfer« (4300 ton). »Düsseldorfer« je zapustila Valparaíso 13. dec. ob 20.30.

Pariz, 15. dec. AA. Pat: V Parizu je bila svečano otvorjena posebna poljska kratkovalovna radijska postaja.

Belgrajske novice

Belgrad, 15. dec. AA. Predsednik ministrskega sveta je dovolil dopust vsem državnim uradnikom — skavtom, ki se bodo kot delegati udeležili skupščine zveze skavtov kraljevine Jugoslavije 16. in 17. t. m. v Belgradu. Dopust je dovoljen od 15. do 19. decembra s tem, da se ne računa v redni letni dopust.

Belgrad, 15. dec. AA. Trgovinski minister dr. Ivan Andres je sprejel danes glavnega urednika »Hamburger Fremdenblatt« Stefana v. Müllerja. V čigar spremstvu sta bila tudi dopisnik »Münchener Neueste Nachrichten« O. Methan in dopis. »Kölnische Zeitung« Gruber.

Premiera!

Odlokem življenja romana Iene žene, ki so jo ljudje prezirali zaradi zagnanega dogodka v njeni preteklosti.

Predstave danes ob 16., 19. in 21. uri

Lil Dagover, A. Schönhals, Sabine Peters, Julia Serda — KINO UNION, tel. 22-21

Ta film bo zanimal zlasti naše dame!

Skrivnost gospe Beate

Po istoimenskem gledališkem komadu A. Müllerja

— KINO UNION, tel. 22-21

Lepa proslava 50 letnice šole na Ledini

V četrtek je obhajala šola na Ledini 50 letni jubilej, odkar se je preselila v poslopje v Komenškobu ulici. Stavba, ki je bila pred nedavnim renovirana, je že na zunaj kazala slovesno lice. Zastava pa je vse mimoidoče spominjala na pomembni praznik. Prav posebno slovesno je praznovala ta dan šolska mladina, ki je imela ob 8. jutraj skupno mašo pri sv. Petru za vse umrle učitelje in učence ledinske šole. Z vsem učitelstvom je po maši mladina krenila nazaj v šolo, kjer je bila v lepo okrašeni telovadnici pestra akademija, na kateri so se šolarji postavili z lepo uspešni nastopi, deklaracijami in petjem. Zatem so imeli učitelji po razredih krajša predavanja, kjer so razložili učenec pomembnost 50 letnega jubileja. Za zaključek pa je bila pogostitev učencev, ki so dobili v svojih razredih vsak po en štrukelj in nekaj jabolk.

Komaj se je popoldne zmračilo, že je začela ledinska šola v siju reflektorjev in tako opozarjala na slovesno akademijo, ki se je začela zvečer ob 8 v izredno lepo okrašeni šolski telovadnici. V telovadnici je bil postavljen začasni oder, dvorana sama pa je bila kar spremenjena v nekak zimski vrt, toliko je bilo zelenja v njej. Upravitelj šole g. Vider Josip, ki je pripravil vso proslavo in jo s pomočjo učiteljskega zbora tudi izredno lepo izpeljal, je povabil na večerno proslavo vse vidnejše predstavnike javnega življenja in premmogoe nekdanje učence šole. Na večerno proslavo niso prihiteli le številni starši mladine, ki hodi sedaj v šolo, ampak tudi mnogi nekdanji učitelji. Bana g. dr. Marka Natlačena in prosvetni oddelek je zastopal banovinski šolski nadzornik Jeglič Vilko, ljubljanskega knezoškofa kanonik Vole, ljubljanskega župana podžupan dr. VI. Ravnihar, Slomškovo družbo njen predsednik nadzornik Štrukelj, navzoči so bili dalje šempetrski župnik Košmerlj, ravnatelj učiteljskega prijatelja, univ. prof. dr. Snol in dr. Fabijan, več občinskih svetnikov in številni zastopniki ljubljanskih ljudskih in meščanskih šol.

Akademijo je začela državna himna, ki so jo krepko odpeli šolarji, zatem pa je imel slavnostni govor upravitelj šole g. Josip Vider. V svojem lepem govoru, v katerem je popisal povezanost preteklosti s sedanostjo in bodočnostjo, je orisal petdesetletni razvoj šole na Ledini. Našel je tudi mnoge najvidnejše slovenske moške, ki so prejeli prve nauke v šoli na Ledini. Naj omenimo le nekatere: ban dravske banovine dr. Marko Natlačen, Dragotin Kette, pesnik in pisatelj, Milčinski Franc, sodnik in pisatelj, Jama Matija, akademik in slikar v Ljubljani, dr. Fran Ramovš, vseučiliški profesor v Ljubljani, Nučič Hinko, upravnik Narodnega gledališča v Zagrebu, dr. Boris Zarnik, vseučiliški profesor v Zagrebu, in mnogi drugi odlični delavci v najrazličnejših stanovih. Svoje misli je zaključil z besedami: »Naj šola na Ledini še v bodoče vzgaja mladino, ki bo polna božjih sil. Kakor so te božje sile v nas stoletja kljubovale divjemu Turku, da nas ni pomandral in zbrisal s sveta, tako bodo kljubovale tudi modernemu barbarstvu, ki je sedaj zajelo Evropo, in vodile naš narod lepši bodočnosti naproti.« Zatem so se zvrstile ljubke in živahne točke šolskega pevskega zbora in deklaracije, ki so najlepše pokazale, koliko ljubezni in požrtvovalnosti je učitelstvo šole dalo mladini, da se je mogla naučiti vsega, kar je bilo potrebno za tako uspeh nastop. Prisrčen je bil tudi Slomškov igrokaz: »Dva potepena šolarja.« Delo pa je zaključila vso akademijo zborna deklaracija: »Mladina sporoča svojemu narodu.« Tako je minil tudi ta pomembni jubilej in upajmo, da bo v drugi polovici stoletja šola še z večjim uspehom izpolnila vse svoje naloge kakor v prvem.

Nameščenci so polagali račun o svojem delu

Ljubljanska podružnica Društva združenih zasebnih in trgovskih nameščenecv Slovenije je imela svoj redni občni zbor, ki ga je vodil predsednik podružnice g. France Pernišek. Predsednik je pozdravil vse navzoče, posebej še zastopnike centrale g. inž. Koširja, predsednika Delavske zbornice g. Kozamernika in zastopnika pomočnika zbornice g. Sitarja. Nato je govoril bivši poslanec g. Rudolf Smersu, ki je opisal, kakšne zasluge si je pridobila nameščenska organizacija od njene ustanovitve do današnjih dni, ko čutijo nameščenci bolj kakor kdaj prej potrebo po svoji stanovski organizaciji, ki jim edina more priložiti uspehe, ki si jih želijo. Danes so razmere v svetu hude, posebno hude za zasebne nameščence. Draginja se vedno narašča, špekulacija se vedno bolj širi, plače nameščenecv so pa iste kakor pred zvišanjem cen, čeprav se nekatere življenjske potrebine podražile za nad 25%, obutev in oblačila pa za najmanj 30%. Zato je nujno potrebno, da se vsi nameščenci organizirajo in tudi redno čitajo svoje stanovsko glasilo »Bodočnost«, ki se vedno in povsod bori za zboljšanje socialnega položaja slovenskih nameščenecv. Le v strnjjenih vrstah in z močno organizacijo bodo prišli nameščenci do svojih pravic in do uresničenja svojih upravičenih teženj, zato je nujno potrebno, da se vsi slovenski nameščenci organizirajo. Govornik je končal s pozivom na složno in marljivo delo in uspehi se bodo gotovo prav kmalu pokazali.

Iz poročil odborov podružnice smo videli delo odbora v zadnjem poslovnem razdobju in načrte, ki jih namerava podružnica ob podpori vsega članstva izpeljati v bližnji bodočnosti. Občni zbor je dal dotedanjim odborom razrešnice, nakar so sledile volitve novega odbora. Soglasno je bila izvoljena lista z g. Julijem Korunom na čelu, uradnikom ljubljanske podružnice priv. agrar. banke. Novi predsednik se je v imenu vseh novih odborov zahvalil za zaupanje in poudaril, naj vsak član vestno opravlja svoje dolžnosti in obveznosti do organizacije. Novi odbor se bo predvsem trudil za zboljšanje nameščenskih plač, določitev minimalnih nameščenskih prejemkov in za splošno zboljšanje življenjskih razmer. Občni zbor je potekel v najlepšem redu in je dal vsem navzočnim nameščencem vedno duha, poguma in poleta za svojo stanovsko organizacijo.

Pomoči potrebnim za božič

IV. Občestveni večer za župnijo Marijinega Oznanjenja v Ljubljani

Današnji dnevi so prepolni žalosti in bede. Z viharjem, ki pretresa Evropo se veča beda tudi pri nas. Ne smemo ostati brezbržni, ko vemo, da jih je med nami v župniji mnogo, ki s strahom pričakujejo zime. Zavedajoč se tega, je Francišanska prosveta M. O. v Ljubljani sklenila, da se bo sama oddolžila karitativnemu delu na Občestvenem večeru, obenem pa nudila priliko vsem drugim sožupljanom,

da s posetom tega Občestvenega večera na svoj način izkažejo bratovsko ljubezen.

Zato povabimo danes vse naše prijatelje in župljane, da posetijo jutrišnji Občestveni večer. Spored je sledeč: R. Glier: O več me z rožami ne mami; Osana Jože: Devojčica moja; Z. Norkovski: Krakowiak, poje konservatorist g. Janez Lipušček. — Reger: Marijina uspavanika; Marx: Marijina pesem; Mozart: Vijolica; poje godč. Poldka Zupanova. Sirota Jerica, deklaracija. — Heinen — Plestenjak: »Igra o dobroti«. Slika iz današnjih težkih dni, v režiji g. viš. insp. L. Stancarja. — Cene: Sedeži od 20 do 4 din; stojišča 3 din. Predprodaja vstopnic v trgovini Šfilgoj v Francišanski ulici.

1. Maša za turiste in izletnike bo jutri v kapeli Vzajemne zavarovalnice ob 6.20 zjutraj.

1. Jutri, v nedeljo, dne 17. decembra je zlata nedelja. Kupujejo občinstvo ponovno in vlnudno prosimo, da izrazi ta dan za nakup božičnih daril. Ljubljanski trgovci so pripravili najpraktičnejše blago za božična darila. Ponovno opozarjamo kupujoče občinstvo, da v nedeljo, dne 24. decembra trgovine ne bodo odprte.

1. Pri parte Albin Rohič je bilo pomotoma izpuščeno ime rodbine Lotrič. Sv. maša zadušnica se bo brala v ponedeljek 18. t. m. ob 7 v cerkvi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

1. Opozorilo onim, ki imajo pravico do »spominke kolajne na borbe za osvoboditev severnih krajev Jugoslavije 1918—1919«. Vsi oni, ki imajo pravico do te kolajne in žive v Ljubljani ter niso včlanjeni v nobeni organizaciji, ki bi jim preskrbela to kolajno, naj se najkasneje do 20. januarja zgloze v mestnem vojaškem uradu na Ambrozevem trgu št. 7-I., soba 2. Na to zglastev se opozarjajo zlasti svoji padli borec, ker se zamujenih prijav ne bo moglo upoštevati.

1. Zimsko perilo, Karničnik, Nebotičnik.

1. Slab petkov ribji trg. Poznavalci trga in prodajalci rib so večraj zadrževali, da ne pomnijo kmalu tako slabega ribjega trga, kakor je bil večerajnji. Dovož svežih morskih rib je sploh izostal. Vzrok: velika burja na gornjem Jadranu in slabo vreme. Na trgu je bilo le nekaj morskih rib iz prejšnjih dni. Tržno nadzorstvo je nekaj rib zaplenilo. Na izbiri je bilo nekaj sladkovodnih rib. Lipani iz Save so bili po 32 din, belice po 12, postvri 40 in ščuke po 16—20 din za kg.

1. Rekordne kupčije z zemljišči in hišami. Takega rekorda pa še ni nikdar zaznamoval ljubljanski nepremičninski trg, kakor v dneh od 7. do 15. t. m. Dne 7. t. m. je imela zemljiškoprometna komisija v tem mesecu prvo sejo. Od tega dne pa do večeraj je bilo od raznih strank komisiji predloženo v odobrenje 58 novih kupnih pogodb, ki se nanašajo na prodajo odnosno nakup raznih vil, hiš, stavbnih in zemljiških parcel, kakor tudi na prodajo posestev odnosno parcel v okolici. Neka nepremičnina v Spodnji Šiški je bila prodana za 1.000.000 din, več hiš v mestu pa po 300.000 do 550.000 din. Parcele so se v mestu podražile, ker je za nje veliko zanimanje. Okolica kupuje manjše parcele, na katerih si potem varčni delavci in drugi gmojno šibkejši sloji zidajo stanovanjske hišice in prijazne domove, da so pod lastno streho. Nekatere manjše parcele v okolici so bile prodane za prav nizke kupnine, tako za 100, 200, 300, 400 in 500 din. Vse, v času od 7. t. m. naprej komisiji prijavljene kupne pogodbe predstavljajo nepremičnine v skupni kupni vrednosti 4.597.493 din.

1. Zamrznevanje vodovode tali brez razkopavanja zidu z električnim aparatom Avgust Čokeri, klepar, vodovodni instalater, Gregoričeva ulica 5, telefon 24-70.

1. »Beg na Jadran« v kinu Slogi. Občestvo opozarjamo na krasen in izredno zabaven film, ki teče od danes naprej v kinu Slogi v primeri. »Beg na Jadran« je roman dveh mladih zaljubljenecv, ki sta po dolgotrajnih in velikih ovirah končno prijadrala srečno v zakonski stan. Poleg zabavne in vesele vsebine, je odlika tega filma v prekrasnih posnetkih, ki so vel izdelani pri nas v Dalmaciji. Pretežni del filma se godi namreč na progi od Dubrovnika do Kotora in tako bodo gledalci filma videli poleg naših najlepših krajev tudi naše ljudi.

1. V Stritarjevi ulici šte. 6 v Ljubljani, pri francišanskem mostu, se sedaj nahaja optik in urar Fr. P. Zajec, torej ne več na Starém trgu. Samo kvalitetna optika.

1. Vlomilec, ki je pustil vizitko na kraju vloga. 13. decembra se je vtihoval na podstrežje hiše v Gosposki ulici št. 9 36letni brezposelni trgovski potnik R. V., doma iz Ljubljane. Prenočil je na podstrežju, nato pa v ranem jutru vlomil v podstrežni oddelek v hiši stanujočega Jerneja Kržana in Alojzija Stritarja. Na podstrežju sta imeli stranki spravljeno, kakor ponavadi, najrazličnejše predmete, ki jih niso nujno potrebovali v stanovanju. Vlomilec je vso zalogo temeljito prebrskal in si nabral dve veliki preprogi, nekaj aktovk, nekaj obutev, kovčeg in drugih drobniarij v skupni vrednosti 3000 din. Ko je v četrtek zjutraj težko otovorjen zapuščal podstrežje, pa je stresel svojo listnico z legitimacijo in vsemi dokumenti. Pa to še ni bila največja smola. Še večjo je namreč imel, da ga je stražnik že takoj pri drugem poskusu razprodaje nakradenega blaga prijel in odvedel na stražnico, češ da prodaja ukradeno blago. Na stražnici seveda še niso vedeli o tatvini na podstrežju in zato je tat na srečo lahko korajžno lagal in se predstavil z drugim imenom. Ker pa ni nič kaj gladko povedal, kaj je prišel do predmetov, ki jih je prodal, čeprav je skušal dokazovati, da prodaja za svojega brata, so ga vzeli nekoliko bolj natančno v pretres. Medtem pa je prišel na stražnico policijski uradnik, ki je bil že obveščen o tatvini na podstrežju in ki je tudi vlomilca poznal že iz prejšnjih časov, saj je šele oktobra prišel iz zaporov. Tako je dobil vlomilec hitro izgubljene dokumente nazaj, nakradeno blago pa so tudi lahko vrnili oškodovancem.

1. Starejšega gospoda, ki je v kavarni »Vesela Miklošičevi cesti pomotoma vzel tujo aktovko, v kateri so bile moške eneške, razna zdravila, krtače, ovratniki itd., opozarjamo, da je dobro znan in ga zato prosimo da aktovko takoj vrne, da se izogne posledicam.

1. Zastrupljenje s plinom. V zadnjem času urejajo kabelsko omrežje avtomatske telefonske centrale v Ljubljani. Na Tyrševi cesti je postavljenih vse polno šotorov nad jaški, v katerih monterji urejajo kabelske zveze. Ker morajo tudi z vročino taliti izolacijske snovi, uporabljajo pečice z ogljem. Zareče oglje pa je nevarno zaradi plinov, ki pri tem nastajajo, in tako je na Dunajski cesti večeraj dopolne padel v nezvest 46letni monter Pavel Majcen, zaposlen pri telegrafsko-telefonski sekciji. Prepeljali so ga v bolnišnico, kjer je že izven vsake nevarnosti.

Mengeš

V nedeljo 17. t. m. bo ob pol 4 popoldne v dvorani Društvenega doma v Mengšu skioptično predavanje »Francoska revolucija«, ki jo priredi Zveza združenih delavcev. Vsi vabljeni!

KULTURNI OBZORNIK

Zbornik ob stoletnici Muzejskega društva

Ob priliki današnje stoletnice Muzejskega društva v Ljubljani je izšel slavnostni Zbornik zgodovinskih razprav, ki je resnično monumentalno delo slovenskih zgodovinarjev ter dostojno podčrtava pomen tako važnega kulturnega jubileja v slovenski javnosti. Za danes se bomo omejili samo na imensko poročilo o zgodovinarjih in njihovih razpravah, ki so počastili jubilej svojega društva. Zbornik obsega 410 strani ter ima v dodatku tudi 28 prilog raznih fotografskih posnetkov. Uredil ga je s pomočjo članov odbora ravnatelj dr. Mal, urednik Muzejskega glasnika. Zbornik pa vsebuje razprave naslednjih zgodovinarjev:

1. Dr. Jos. Mal, Naše Muzejsko društvo v teku sto let. 2. Dr. Fr. Kos, Neveljski paleolitik. 3. Srečko Brodar, O stratigrafiji Potočke zijalke. 4. Dr. W. Schmid, Vače — predzgodovinska naselbina. 5. Dr. B. Saria, Doneski k vojaški zgodovini naših krajev v rimski dobi. 6. Dr. Jože Rus, Johannes — zadnji škof panonske, a prvi istrske Emone. 7. Dr. Fr. Grivec, Sv. Ciril in Metod v Spodnji Panoniji. 8. Dr. R. Ložar, Staroslovansko in srednjeveško lončarstvo v Sloveniji. 9. Dr. Miloš Kos, Vladi in vlaška imena med Slovenci. 10. M. Kos-Jos, Zontar, Neznana listina o gorenjskih lastniških cerkvah 12. stoletja. 11. Dr. Jože Turk, Cisterciensium fratrum instituta. 12. Dr. Jos. Kle-

menc, Breški denarji na Hrvaškem. 13. Dr. Metod Dolenc, O »krvavem penazu« in sorodnih dajatvah. 14. Dr. Jak. Kelemina, K terminologiji gorskega prava. 15. Dr. Janko Polec, Paberki o klavzuli željezne obveze za škodo (Landschadenbund). Pravnozgodovinsko poročilo. 16. Dr. Fr. Stelc, Potovanje skozi Slovenijo leta 1571 in 1574. 17. Dr. Rud. Andrejka, Doneski k postanku in razvitku rodbinskih imen v selški dolini. 18. Dr. Anton Melik, O mestih in trgih na Slovenskem. 19. Gr. Čremošnik, Naša vojaška narodna pesem. 20. Dr. Fr. Zwitter, Prva koncepcija slovenske zgodovine. 21. Dr. Viktor Novak, Slomšek saradnik u Gajevoj »Danici Ilirskoj«. 22. Silvo Kranjec, Slomškov »Vboji otrok v faberčaku« in njegova predloga. 23. Dr. Janko Glaser, Stritarina v študijski knjižnici v Mariboru. 24. Fr. Baš, O stikih Maribora z Ljubljano v 19. stoletju. 25. Dr. Fr. Mesensnel, Slovensko krajinarstvo v 19. stoletju.

O Zborniku, ki predstavlja slovensko zgodovinsko znanost v današnjem stanju pred slovensko javnostjo in širšim svetom in je v svojih razpravah pokazal prežetost zgodovinskih problemov od prazgodovine do 19. stoletja, bomo še poročali. Člani Muzejskega društva ga dobe kot sicer naročniki Muzejskega društva, v knjigotrštvu pa bo Zbornik imel veliko večjo ceno.

Gledališko pismo iz Skoplja

Kulturnega človeka zanima kulturno udejstvovanje ne samo doma, ampak tudi drugod. Zato je prav, da mi Slovenci s tako razvitim smislom za poklicno in diletantsko igranje spoznamo, kakšne so gledališke razmere prav na drugem koncu države.

Skopljansko gledališče kralja Aleksandra ni razdeljeno kot pri nas: v dramsko in operno. Tudi ni potrebno, morda bo potrebno čez 20 let. Stavba je veljala 20 milijonov dinarjev, četudi bi lahko manj. Kralj Aleksander je daroval gledališču še poseben fond: pa je bil kmalu izčrpan. Stavba je res lepa, le škoda, da morem pohvaliti skoro samo to. Rentabilnost gledališča ni sicer važna, vendar je grenko, da gledališče samo petino izdatkov samo krije. Skoro milijon podpore dala država, podpore dajeta tudi banovina in občina.

Program obsega samo dramski del, kvečjemu še epivoigro. Po kvantiteti je program obširen, po kvaliteti srednje dober. Komedije prevladujejo nad dramami, domača dela pa nad tujimi. Letošnji program obsega sledeča dela: jugoslovanska: Brčić: Med štirimi očmi; Vojnović: Ekvinočij; Dojčinović: V zatjuži; Ilić: Urad za brezposelnost; Kalacanić: In zopet svet ni propadel; Kranjč: Direktor Čampa; Kreft: Matija Gubec, Kreature; Plavč: Džoković: V sredo je petek, Samokovlija; Fuzij: Popović: Rodoljub; Fab: Na mladih stoji svet; Sebešić: Zadnja komedija; Subić: Ožgane peroti, Slovenska; Bulgaković: Molier; Krieger: Srečni zakon; Ostrovski: Brez dediščine; Tolstoj: Zivi mrtvec; Zapolska: Gospa Malisjevska; Kerdžinski: Srca v igri; Przybylski: Zaradi sreče; Langet: Stev. 72; Sinek: Veliki dogodek; Stodola: Banka Kuvij in komp; Capek: R. U. R.; Sramek: Leto.

Ponovljena pa so bila najboljša dela iz domačega življenja, ki imajo tudi največ uspeha: Panović: Pečalbari, ki kaže življenje delavcev domačinov kakšno grenko in težko si služijo kruh. Nadalje Stanković: Košana, ki kaže narodno življenje v okolici Vranja in odnose med Srbi in cigani. In pa Ristić: Na vilajetu (Na pristavi), spevoigra, ki kaže oživljenje Srbov pod Turki. Prav ta dela so za domačine posebno pa za nas tuje najbolj zanimiva in vidimo v njih narodno življenje običaje, noše, plese in narodne pesmi. Prav v zgodovini in v narodnem življenju imajo neizčrpen material in hvaležno delo erbski pisatelji dramatik in skladatelji. Ko sem gledal tukaj Vernerjevo delo Na ledeni plošči II. del ali Novi ljudje, sem pomislil, kako bi bilo to delo primerno, da ga uprizorijo tudi v Ljubljani. Deloma zato, ker so uprizorili njegovo prvo stvar: Na ledeni plošči, dalje zato, ker je delo idejno močno in poučno in ker je tako aktualno: saj se dejanje godi v maju in pa po oktoberski katastrofi na Češkem.

Režiserjev nimajo izrednih. Prejšnje leto je tu gostoval Ferdo Delak, v prejšnji sezoni in pričetkom letošnje sezone pa V. Skrbinašek, ki sedaj deluje v Mariboru. Obeh Slovencev se dobro spominjam. Skrbinaškova režija, kolikor sem jo letos videl, je bila skladna z igro, dala je igri poudarka, scenerija je bila izvirna in precej simbolistična. Sedaj nas pa utrjuje vedno ista stereotipna scenerija in pri igrah ni vidna režiserjeva stvariteljskost. Režirajo sedaj: Stimac, Srdanović, Živojinović in Plavč.

Milan Vrbanić: Posthumae. Sabrane pjesme pokojnog karlovačkog pjesnika. S predgovorom Stanka Dvoržaka. Zagreb 1939.

M. Vrbanić (rojen 1884 v Karlovcu) je umrl kot odpuščen profesor l. 1913 v Zagrebu in šele l. 1939 se je našel nekdo, ki je izdal njegove pesmi, kolikor jih je ohranjenih in znanih. Toda Vrbanić ni bil samo nežen lirik, ampak tudi literarni kritik in publicist, ki je poročal v hrv. listih zlasti o češki literaturi. Za nas Slovence bo zanimivo tudi to, da je poznal Zofko Kvedrovo in si z njo dopisoval ter da je z njenim sodelovanjem pohvalil »Izabrane slovenačke novele« (iz slovensčine) in »Mariško« (iz češčine).

Predvsem pa je bil Vrbanić pesnik, lirik. Zapuslil je sicer samo 19 pesmi (med njimi je nekaj ciklusov), kjer pač ne moremo iskati niti vsebinske niti oblikovne popolnosti, ki pa vendar kažejo začetke zelo lepega talenta. Vrbanić je bil bolešno občutljiva narava, zato je tudi njegova pesem krhka, otožna in plašna:

Ja sam stablo golo,
što usred polja tuži,
oko kog vjetar ledni
šaptom i boli kruži.

(Moderni barok)

Kot človek je bil Vrbanić poseben, ki je bežal pred družbo, ker se je čutil vrženega iz družbe; tudi kot pesnik je bil osamljen. Zelo je vzljubil nekatere češke pesnike, posebno Březino, in tudi sam dal nekaj močnih ekspresionističnih in simbolističnih pesmi (Rukama).

Dvoržak se je trudil, da bi s svojim uvodom (16 strani) podal čim popolnejšo sliko Vrbanićvega dela in življenja. To pa je zapeljalo, da govori o vsem mogočem in nemogočem, navaja vse, kar je sam ugotovil in kar so mu o Vrbaniću napisali oni, ki so ga v življenju od blizu poznali, a kljub temu iz uvoda malo izvem o Vrbanićevi osebnosti, še manj pa o njegovi pesmi. Videti

ovič, prvak belgrajškega gledališča, ki tu gostuje z igranjem in režijo.

Igraleko osebje šteje 35 članov, dovolj torej, da morejo igrati v dveh oddelkih. Med njimi je samo malo izrazitih igralcev: Maks Furijan (Slovenec, bivši član Marib. gledališča), Jovanović, Srdanović, Ravasi, Sluka. V igralski umetnosti daleč zaostajajo za ljubljansko dramo. Igranje je večkrat prav diletantsko. Ne poglobijo se v vlogo, ne v celotnost igre, vse ostane na površju, problematike in notranje napetosti v igri ne nakažejo. Dikcija je graje vredna, celo domačini tožijo glede izgovorjave. Na slovnico tudi pozabljajo. Boljše igranje realistična dela in ona iz narodnega življenja. Kjerkoli pa je treba preiti v druge razmere, v drugo dobo, pa odpovedo. Tartuffe n. pr. se mi je zdel težko prebavljen. Edini, ki je zadovoljil, ki je Moliera razumel, je bil Tartuffe (M. Furijan). Hudicevega učenca so igrali srednje dobro, zadovoljivo pa Pečalbare.

Kje ozvzroki te slabosti? Prvi in najboljši opravičljiv vzrok je: začetek. Gledališče je mlado, razvija se sedaj v mladeniško dobo. Dalje: premala izobraženost in premal trud igralcev in režiserja. Glavno pa je pomanjkanje kritike. V Ljubljani igralca raztrga in okraščajo časopisi in publika. Časopisi kvečjemu kronično poročajo o gledališču. Ker kritike ni, so igralci flegmatični, s seboj zadovoljni in z drugimi tudi.

Občinstvo pa tudi ne daje igralcem poguma. Zalostno poglavje gledališča v Skopju je to, da je dvorana navadno na pol prazna. Povprečno je pri predstavih 250 gledalcev (povprečno 300 pri domačih delih in 200 pri tujih). Kako se bo igralec potrudil za prazne stole? Ker je občinstva malo, so predstave kmalu izčrpane, treba je pripravljati hitro nove stvari. Hitro pripravljeno pa je navadno elabo pripravljeno. Pomiselmo: predstava je bilo v pretekli sezoni »mo v Skopju 240, z gostovanji vred 370. Gledališče obiskujejo predvsem prieljenjci, uradniki, deloma častniki. Domačini pridejo le tedaj, če igrajo v makedonskem jeziku. Turki itak nimajo smisla za gledališče, deloma pridejo tedaj, ko je posebej za nje ramazanska predstava. Zanimivo je, da so el letos kot ramazansko predstavo muslimani zaželeli Remčevu igro: Magda. Sploh je to slovensko delo imelo precej uspeha v Skopju.

Omembe vredni in pohvalni pa sta dve dejstvi: Gledališče prireja namreč po Južni Srbiji gostovanja, da vse kraje zainteresira za kulturo. Važno je to posebno, ker v Južni Srbiji, razen v Skopju, nimajo igralskih družin. Pri programu za gostovanja bi bilo želeli le kritičnejšo izbiro. In drugič: Veak petek popoldne so dijaške predstave, kjer je najvišja cena 4 din. Zato so dijaške predstave zelo obiskane (povprečno 430 gledalcev).

Poleg gledališča igrajo diletanti v dvorani katoliškega župnišča. Tam seveda ni državne subvencije, zato pa tembolj veselje in lastni trud. Igrajo podobno kot naši podeželski odri v Sloveniji. V državnem gledališču so preteklo sezono igrali pred polno dvorano Finžgarjevo »Verigo«. Nekateri so zopet sprožili misel, da bi skopljanski Slovenci priredili slovenski večer, ni pa med njimi, četudi jih je mnogo, povezanosti in skupnosti, ki bi to misel uresničili.

Vinko Zalete.

je celo, da hoče Dvoržak ob nekaterih Vrbanićevih besedah — »kolikogod ove misle bile pomalo in jednostrane i sociološki krivo postavljene«, kakor na str. 14 Dvoržak sam priznava — povedati nekatere misli lastnega ekskluzivno materialističnega stališča. Tako Dvoržak navzlic vsej svoji ambicioznosti ni rehabilitiral Vrbanića, ki zasluži boljše biografa in kritika, zlasti pa boljše in popolnejše izdajo vsega svojega dela (v stihu in v prozi).

Gregorič Jože. »Družbenik Marijin«. Molitvenik za Marijine družbe. 1939. — Pravkar je izšel v sedmi izdaji znani in priljubljeni molitvenik Marijinih družb »Družbenik Marijin«, ki ga je izdalo škofijsko vodstvo Marijinih družb v Ljubljani. Ta molitvenik posepuje skupno in zasebno molitev kongregantistov ter tako edini stotine slovenskih Marijinih družb v odločno duhovno armado božjega kraljevstva, ki naj se po Marijini priprošnji razširi med nami in po vsem svetu. Ta sedma izdaja ima poleg navadnih molitev, prirejenih po Cerkevem molitveniku, tudi zgodovino in razvoj Marijinih družb v svetu in na slovenskih tleh še posebej, od kar je škof Hren ustanovil l. 1605 prvo kongregacijo in jih zopet obnovil katehet Krčon v Škofji Loki leta 1858. Tudi zato bo molitvenik zanimal kulturnega zgodovinarja, kajti gibanje Marijinih družb je danes zajelo v Slovenijo ter je važen činitelj v oblikovanju ljudstva in njegovega duha.

Breda Šček: »Na izletu« — je vesel pevski prizor za dekliški zbor. Primeren je za razne šolske prireditelje kot zelo hvaležna točka programa. Besedilo je napisal Vekoslav Skuhala (Hajdina pri Pljuju). On je tudi založil skladbo. Vsebinska prizora je pogovor mestnih deklet, ki pridejo v vas na izlet — z vaškim dekletom. V daljnjem razvoju se govori o pobratenju meščana in kmeta, kar izveni v slavospev dobri vasi. Skladateljica je to spretno obdelala za dekliške glasove tako, da so neka mesta recitirana in druga izpeta solistično, v dvopevu ali triglasnem zboru s priprostimi imitacijami in vse podprto z lahko snemljivo harmonijo ali klavirja.

lv. Grbec.

Spor zaradi pasjega ugriza - ki mu ne bo konca

Civilno sodišče v Newyorku se je moralo pred kratkim pečati s svojevrstno odškodninsko tožbo. Nekega petletnega otroka, ki je bil znan kot dokaj čeden dečko, je v javnem parku ugriznilo majhno pasje ščene po vsej nesreči prav v zgornjo ustnico. Čeprav so rano zdravniki zdravili z vso skrbnostjo, je vendar le ostala na zgornji ustnici čudna brazgotina, ki je otrokovega očeta pripravila do tega, da je zoper lastnika nevzgojenega psa vložil odškodninsko tožbo in sicer je zahteval v imenu svojega sinčka odškodnino za bolečine, povračilo zdravniških stroškov in še odškodnino za zmanjšano upanje na bogato ženineto. Dokazoval je namreč, da bo brazgotina na zgornji ustnici njegovega sinčka, ki je bil prej splošno znan kot fanteč, v zrelih letih ovirala, da bi se mogel tako sijajno poročiti, kot bi se lahko, če bi ne imel te nesrečne brazgotine. Sodni spisi ne povedo, ali je vse te odškodninske zahtevke iznašel oče sam, ali pa mu jih je pomagal iznajti kak izurjen pravdač. Sodišče se je postavilo na stališče, da je telesna lepota z ozirom na sklenitev bodočih zakonskih zvez važnejša pri ženskah kot pa pri moških, da pa vendar tudi trditve otrokovega očeta niso brez sleherne podlage. Lastnik psa je bil slednjič obsojen in sicer mora plačati: 100 dolarjev kot kazni, ker pes ni imel nagobčnika, 400 dolarjev na račun zdravniških stroškov, 1500 dolarjev kot odškodnino za bolečine, in 4000 dolarjev kot odškodnino za zmanjšano upanje na sklenitev ugodne zakonske zveze. V pravdi propadlemu lastniku psa pa je sodišče priznalo pravico, da sme zasledovati življenjski tek popadnega otroka. Ako bi kdaj kljub svoji brazgotini našel »dobro partijo«, more lastnik psa od njegovega očeta tistih 4000 dolarjev zahtevati nazaj, ker takrat bi bil podan dokaz, da sina brazgotina na zgornji ustnici le ni ovirala. Seveda če ne bo takrat sinko dokazoval,

Silva Palme iz Ljubljane
naša državna črvakinja v umetnem drsanju, ki je pred vrhšim z velikim uspehom nastopila na Dunaju.

kako sijajen zakon bi šele lahko sklenil, ako ne bi imel tiste nesrečne brazgotine... Težko bo priti takemu sporu do konca.

ŠPORT

Velik uspeh Silve Palmetove na Dunaju

Številno dunajsko časopisje se je bavilo te dni z veliko športno prireditvijo v Hernalsu, kjer so v dneh 7. in 8. decembra pred dunajskim razvajenim občinstvom nastopili najboljši svetovni moštri v umetnem drsanju, med njimi tudi Slovenka Silva Palme iz Ljubljane. Naša mlada umetnica je v hrvaški narodni noši plesala »Ero z onega sveta« iz Gotovčeve opere, s katero je žela višek uspeha.

Naša mlada prvakinja, ki se že več let bavi z drsanjem, se je tej umetniški popolnosti posvetila pred tremi leti, ko je odšla na Dunaj in tam do danes dovršila že tretji razred drsalne šole. Ze po prvem letu študija je dobila diplomu in bronasti znak, preteklo šolsko leto diplomu in srebrni znak. Silva Palme je lansko leto prvič nastopila v inozemstvu, v Zakopanem in Budimpešti.

Na Dunaju je naša mlada prvakinja učenka bivšega svetovnega prvaka Karla Schäfferja. Dunajčani so jo pohvalili že za drug letošnji nastop v januarju, kjer bo predvajala »Idilo kresnic«. Dne 15. januarja pa bo, zopet v hrvaški narodni noši, Italijanom v Milanu zaplesala »Ero z onega sveta«, kamor je povabljena z dunajskega elita.

Poleg Dunajčanov so v znani Engelmannovi areni v Hernalsu nastopili še moštri kot: švedska prvakinja Sonja Fuhrmann, Slovačinja Kalandekova in Madžar Kristof Kallay.

Naša mlada umetnica na ledu, ki se je z vsem srcem in vso energijo posvetila tej lepi športni panogi, z največjim zanimanjem zasleduje tudi druge umetnosti. Celu v počitnicah študira umetnostno zgodovino, literaturo in jezike.

Naši mladi umetniki želimo veliko uspeha na njeni poti v mednarodni svet. Naj ji bo umetnost jasna zvezda, ki si je nad razvrzanim in v krvi se potapljačim človeštvom. Zvezda, ki ne pozna sovraštva, ki mehko in tesno privija na materinsko srce vsako stvar, ki ji hoče služiti: in se tako vsaj za trenutke izvije objemu vsakdanjosti, razpene svoja krila ter se dvigne do onih višav, ki ne poznajo mraka, kakršen je danes zajel Evropo.

Športni drobci

Sonja Henie postane Amerikanka. Vedno pogostejše se dogaja, da zaprosi kakva evropska športna zvezda za ameriško državljanstvo. Toda želja po izbiri novega domovinstva ne izvira iz pomanjkanja ljubezni do svoje prvotne domovine, temveč so največkrat vzrok neznosni davki, ki so za inozemce v Ameriki izredno visoki. In ravno zato hočejo postati inozemci ameriški državljani, ker pridejo tako v vrsto onih, katerim se davki ne odmerjajo tako visoko.

Sedaj se je odločila za to tudi Sonja Henie, evropska in svetovna prvakinja v umetnem drsanju. Sonja pravi namreč tole: »Temu ni kriva vojna, da sem se odločila za ta sklep, temveč dejstvo, da zaslužim vse dohodke v Ameriki. Moj sklep ni prenapeljen, kajti že pred dvema leti sem zaprosila za ameriško državljanstvo. Na Norveškem so mi odločno odevetovali izvedbo mojega sklepa in zato je cela stvar počivala. Res ne bi rada hotela žaliti norveškega naroda, ki je s svojimi simpatijami in lojalnostjo v izredni meri pripomogel, da sem postala tako znana drsalca v umetnem drsanju na ledu. Nikdar ne bom pozabila izkazovati svoje hvaležnosti napram Norvežanom, tudi potem, ko bom Amerikanka.«

Sonja Henie je v zadnjih letih vso svojo družino privabila v Ameriko. Njena mati in njen brat že dolgo časa stanujeta v Hollywoodu. Njen brat je nameščen pri neki filmski družbi, dočim vodi njena mati gospodinjstvo.

Priprave naših jahačev za olimpijado

Za prihodnje leto je napovedana olimpijada v Helsinkih, vendar radi vojnega stanja med Rusijo in Finko do tega evlovnega srečanja ne bo prišlo. Kljub temu se pa športniki pripravljajo naprej, kajti športni optimizem namreč še vedno računa z olimpijado ter se večji del narodov pripravlja nanjo, kakor bi bile na svetu normalne razmere. Tako tudi pri nas se ni prenehalo delo za olimpijske igre. Naš olimpijski odbor skrbi za ureditvijo, aktivni športniki se pa pripravljajo intenzivnejše kakor eploh kedaj. Veliko aktivnost je razvil naš največji strokovnjak v jahanju polkovnik v p. g. Vladimir Seunig v Ljubljani. Po svojih lepih mednarodnih uspehih v Aachenu se je vrgel še intenzivnejše na delo ter si je nabavil konja, ki je polbrat olimpijskega zmagovalca »Kronosa« in »Abacinta« za 109.000 dinarjev. Konja, ki predstavlja višek olimpijske zrelosti v dresuri. Poleg tega poseduje g. Seunig še tri konje prvorazredne

vrednosti. Vse velike stroške za vzdrževanje teh konj nosi sam g. Seunig iz lastnih sredstev, kar je vse hvale vredno in seveda tudi potrebno pomoči onih, ki so zato pozvani. G. Seunig je zaprosil za oprostitve carine pri uvozu svojih konj, pa ni dobil niti odgovora.

Iz jugoslovanskega drsalnega športa

Na zadnji seji drsalne zveze je bil sprejet za člana Palički športni klub iz Paliča, ki ima svojo hohe sekcijo na ledu in sekcijo za umetno drsanje. S tem je zveza povečala svoje članstvo ter ima samo Vojvodina 8 klubov.

Mednarodna liga v hokeju na ledu iz Bruslja javlja, da je gotova stvar, da letošnja sezona ne bo niti svetovnega niti evropskega prvenstva v hokeju na ledu zaradi razmer v Evropi.

Drsalna zveza namerava tekom letošnje sezone poslati kombinirano moštvo v hokeju na ledu v vrhu propagande v Osljek ter v Belgrad. Moštvo bi tvorili igralci zagrebških klubov pojačani z igralci iz Vojvodine. Na ta način bi nastali dve moštvi, ki bi igrali v omenjenih mestih. Edina težkoča je v pomanjkanju igralcev, ker nikjer nimajo specialnih igralcev za hokej na ledu.

Zagrebiško drsalno društvo je poslalo dva svoja najboljša igralca v Milan, da se bolje pripravi moštvo za hokejske tekme na ledu.

V kolikor bodo dovoljevale mednarodne prilike, bo drsalna zveza poslala v tej sezoni, t. j. v mesecu januarju in februarju 1940 leta svoje hokejsko moštvo v Ga-Pa v Nemčijo na mednarodno zimeke igre. Da bi se za to srečanje naše moštvo čim bolj pripravilo, je bilo sklenjeno, da odpotuje tekom meseca decembra 12 naših igralcev v Nemčijo na trening.

Snežne razmere

Uradno poročilo Štatskommetnih zvez v Ljubljani in Mariboru JZSZ in SPD

Rateče-Planica 870 m: —4, oblačno, mirno 10 cm

pršica na 10 podlage.

Planica-Slatica 950 m: —3, oblačno, mirno 20 cm

pršica na 10 podlage.

Planica-Tamar 1108 m: —8, oblačno, mirno 25 cm

pršica na 25 podlage.

Peč-Petelinjek 1440 m: —4, oblačno, mirno, 20

cm pršica na 20 podlage.

Kranjska gora 810 m: —4, oblačno, mirno, 10

cm pršica na 20 podlage, sankališče uporabno, Budkovnik

20 cm pršica, Vršič 45 cm pršica.

Dojce-Mojstrana 650 m: —2, oblačno, mirno,

8 cm pršica.

Jesenice, 584 m: —7, oblačno, mirno 40 cm pr-

šica.

Bled, 501 m: —1, oblačno, mirno, 3 cm pršica.

Radovljica 470 m: oblačno, drobno mede, 2 cm

pršica na 8 podlage.

Bohinj-Zlatorog 530 m: —4, oblačno, drobno mede,

8 cm pršica.

Valvarzev dom 1180 m: —1, oblačno, vetrovno

20 cm osreženega snega.

Dom na Komni 1520 m: —3, drobno mede, 20 cm

pršica na 20 podlage.

Dom na Kravcu 1700 m: —1, drobno mede, 15

cm pršica na 60 podlage.

Vetika planina 1538 m: —2, drobno mede, 15 cm

pršica na 40 podlage.

Škofja Loka 356 m: oblačno, 10 cm pršica,

nega snega.

Polzevo 620 m: —2, oblačno, 10 cm pršica.

Senjorjevo dom 1522 m: —8, drobno mede, 15 cm

pršica na 20 podlage.

Rimski vrelec 530 m: —2, drobno mede, 15 cm

pršica.

Vesti športnih zvez, klubov in društev

Občni zbor SK Planine bo v petek dne 22. decembra t. l. ob 8 (20) zvečer v prostorih Akadem-

ekega doma na Miklošičevi cesti. Dnevni red: Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora, poročila odbornikov, predlogi in slučajnosti. Pozivajo se vsi načelniki sekcij, da pripravijo poročila, članstvo pa, da se občnega zbora polnoštevilno udeleži. Seja odbora radi razgovora o občnem zboru bo v četrtek, 21. t. m. ob osmih (20) v Akademskem domu.

ASK. Redna seja Akademskega športnega kluba: je danes ob 13 v Akademskem domu. Za člane upravnega odbora in načelnike sekcij je udeležba obvezna. Ker je ta seja zadnja pred božičem, je želeli, da bi se je vsi udeležili.

Smučarski klub Ljubljana objavlja, da je med-

klubski godni tek, ki je bil razpisana nedeljo dne 17. t. m., zaradi zapadlega snega odpovedan.

ZFO

Vse one brate, ki so dobili povabilo na prvi zvezni tehnični svet, ki bo v soboto, dne 16. in v nedeljo, dne 17. dec., ponovno opozarjamo, da se izredno važnega sveta gotovo udeležijo. Zlasti opozarjamo vse tehnične odbore podzveze, da sigurno pošljejo vsaj po dva svoja zastopnika. Podroben spored tega sveta je razviden iz okrožnice, katero smo svoječasnno poslali. Dnevni red je obširen in za nadaljnji tehnični napredek naše organizacije izredno važen. V soboto se prične ob 15, v nedeljo pa ob 8. Tehnični svet bo v telovadnici Vzemne zavarovalnice in ne na Stadionu, kakor smo javili v okrožnici. To pa iz razloga, ker je blizu glavnega kolodvora.

Celjske novice

Božična slikarska razstava celjskih slikarjev se bo odprla v nedeljo ob pol 11 dopoldne v sejni dvorani Mestne hišnice. Razstavljenih bo nad 76 del v raznih tehnikah. Svoja dela iz zadnjih časov bodo razstavili ga. Vera Fišer-Pristovšek, gg. Albert Sirk, Cveto Ščuka, Miroslav Modic in Karel Mehle. Razstava bo odprta do 26. decembra vsak dan od 8. do 18.

Tvrška Knez in Pacchiallo, zlatarna v Guberju, je svojim delavcem zvišala plače za 10—20%. To lepo gesto tvrdke, ki je sama uvidela nujno potrebo zvišanja plač svojim delavcem spričo vedno naraščajoče draginje, iskreno pozdravljamo.

V župnijski cerkvi sv. Danijela v Celju sta se poročila g. Svetelšek Franjo, železniški kontrolor iz Splita in gđ. Frečetova Tinka, blaginjičarka iz Celja. Iskreno čestitamo in želimo mnogo srečel.

Legija koroniranih borcev, krajevna organizacija v Celju, obvešča svoje članstvo, da je razposlala predpisani obrazec za sprejem spominke kolajne vsem poverjenikom, kjer jih tudi člani izven celjske občine dobijo. Ostali člani izven okoliša poverjeničstva prejmejo obrazce direktno od krajevne organizacije, člani celjske občine pa v nedeljo 17. decembra ob 9. dopoldne v Narodnem domu, kjer bo članski sestanek. Pogoj za sprejem teh obrazcev je plačana članarina ter plačilo pristojbine za obrazce.

Baletni večer v mestnem gledališču. Znana člana in solista ruskega baleta v Monte Carlo ter gosta newyorške Metropolitane opere prireditelji drevi ob 8 v celjskem mestnem gledališču baletni večer. Vstopnice dobite v predprodaji v Slomškovi tiskovni zadrugi. Vso celjsko javnost opozarjamo na to izredno prireditev in vabimo, da se je polnoštevilno udeležijo.

† Lovre Veranič. V četrtek ob pol 11 ponoči je po 4 dnevnem bolehanju umrl 88letni Lovre Veranič. Pokojni je oče restavratke v Celju ge. Roze Zamparutti in je bil dolgoletni naročnik katoliških časopisov. Na zadnji poti ga bomo spremili v nedeljo ob pol starih popoldne na mestno pokopališče. Naj v miru počiva! Žalujemo naše iskreno sožalje.

Licenciranje žrebcev za leto 1939 za območje mestnega poglavarstva Celje ter okraje Celje, Laško in Šmarje pri Jelsah bo 19. decembra ob 9. dopoldne.

Čiščenje poljskih jarkov. Nekateri lastniki zamočvirjenih zemljišč svoječasto dostavljene odlokom, ki so se nanašali na očiščenje jarkov, niso ustregli, nekateri pa so delo površno opravili. S tem ovirajo pravilen odtok vode, zaradi česar trpijo obsežna škoda lastniki višje ležečih zemljišč. Obrežja nekaterih strug in jarkov so se ponovno obrasla in jih je potrebno očistiti, grmovje in ostalo vejevje pa odstraniti. Po vodopravnem zakonu so te naprave dolžni očistiti in vzdrževati obsejni lastniki sami. V poštveh prihajajoče posetnice poziva mestno poglavarstvo, da to spoznamo s svojimi mešaji takoj uredi. Kdor se temu pozivu ne bo odzval, ga bo mestno poglavarstvo kaznovalo, delo pa opravilo na njegove stroške. — Mestno poglavarstvo.

Kranj

Avto zdrknul s ceste. Pred nekaj dnevi je zapadlo po Gorenjskem nekaj snega, ki je povzročil, da so bile ceste zelo gladke in nevarne za vožnjo. Na cesti pri Podbrezjah je vozil tovorni avto napolnjen z gramozom, last prevosnika Likozarja iz Kranja. Šofer je opazil pred seboj na cesti dva kmeta, ki sta prekladala les z enega voza na drugega. Ko se jima je hotel šofer izogniti, je avto zaradi gladke ceste zdrknul s ceste in padel v obcestni jarek. Na vso srečo pa se je med padcem šofer pomaknil od krmila na drugi konec sedišča, sicer bi ga zasul gramoz, ki se je vrel v kabino ravno pri krmilu. Šofer je odnesel lažje poškodbe. Avto je razbit in lastnik trpi precejšnjo škodo.

Krasna

božična darila

jaslice, nakit za drevesca in kolekcije knjig dobite po nizki ceni v podružnici

Jugoslovanske knjigarnice v Kranju

Kino Šmartinski dom. V soboto ob pol 9 »Carski selc, ob 10.15 »Plavalasa prikazen«. — V nedeljo ob 5 in 9 »Carski selc, ob 7 »Plavalasa prikazen«. — V ponedeljek ob 9 zvečer »Carski selc.

Lov z letalom

Ako vodi ne uide, in ako pomoč ne pride, bo obsojen, da utone. Še enkrat je pogledal po nebu, a bilo je prazno, prazna pa tudi obala daleč na obe strani; res so bile v zalivu ladje, a kdo bi jih mogel iz take razdalje poklicati na pomoč?

13. Dve milj in pol na minuto.

Plima se je z vsakim hipom plazila bliže. Veter se je presukal in pihal v severovzhodni smeri in vedno močnejše, tako da so se valovi z grivo rumenih pen vsi skodrani lomili ob mehke pesku. Jock je vedel, da ga bodo prej ko v petih minutah dosegli in ta misel ni bila prijetna.

Vendar pa Jocku ne bi bilo treba utoniti, ako bi si mogel pomagati. Hoditi res ni mogel, a morda bi se pretrkljal.

Ako pa imaš roke in noge trdno zvezane, je trkljanje po mehke pesku in še navkreber težka naloga. Čez pet minut je bil Jock že ves prepoten, oči, usta in ušesa pa je imel polna peska, a v kljub vsem naporom je spoznal, da je trud brezuspešen. Še vedno je bil trideset metrov od meje, do koder je prihajala plima.

Še enkrat je ves obupan pogledal naokrog po obzorju.

Ničesar ni videl, pač pa je nekaj slišal, sunkoma se je usedel in jel strmeli v nebo. Na vzhodnem obzorju se je pojavila temna točka, in Jock je od veselja kričnil, kajti bilo je letalo. Tim, gotovo bo Tim! Samo to je Jocka še skrbelo, bo li prišel še o pravem času ali ne. Jock se je ulegel in se začel zopet trkljati.

Letalo je hitro raslo in brnenje se je okrepi- lo v znano bučanje. Ali mahoma je tudi to prenehalo, ker se je motor ustavil in Jock je

ne srečal. V Loki pri Zidanem mostu je padla s kozolca 40letna posestnica Klenovšek Terezija, in si zlomila desno roko nad komolcem. V nekem gozdu v Šmihelu pri Šmarju je padlo drevo na Romiha Jakoba in mu zlomilo desno nogo. V West-novi tovarni si je pri delu prerezal kite na desni roki 18letni delavec Glušič Bogomil iz Vojnika pri Celju. Na Gomilskem v Savinjski dolini je padel in si zlomil desno roko 49letni Boldin Franc.

Dober plen celjske policije. Zadnje mesece je bilo ukradenih v celjski okolici več koles. Posebno mnogo primerov je bilo, da so tatovi odpejali kolesa, demontirali posamezne dele in nato pustili taka kolesa kje ležati. V četrtek popoldne se je oglašil v neki gostilni na Polulah delavec Leban Ivan iz Polul. Zamudil se je nekaj časa v gostilni. Ko je stopil iz gostilne, je našel kolo brez sprednjega kolesa. Tatvino je javil celjski policiji, ki je včeraj aretirala 18letnega krojaškega pomočnika Ivana R. iz Celja. Pri njem je našla ukradeno kolo. Ivan je dejanje takoj priznal. Osumljen je še več takih dejanj in so ga izročili sodišču.

Artič Avgust podlegel poškodbam. V četrtek ponoči so pripeljali v celjsko bolnišnico 28letnega Artiča Avgusta, posestnika iz Stojnega sela pri Rogatcu. V sredo ob 6 zvečer sta ga napadla dva posestniška sinova in mu prizadejala z noži globoke rane v trebuh. Artič Avgust je včeraj ob 11. podlegel poškodbam. Naj v miru počiva!

Razbojnika Košak Albin in Josip Pečovnik obsojena. Včeraj smo obširno poročali o razpravi proti zločinski Roganovi tolpi in zasluženi kazni posameznih razbojnikov. Včeraj dopoldne sta prišla pred veliki senat, kateremu je predsedoval g. dr. Dolničar, še strahovalca Savinjske doline, 29letni pekovski pomočnik brez stalnega bivališča Albin Košak in 28letni delavec brez stalnega bivališča Josip Pečovnik. Skupno sta izvršila 10 vlomov in tatvin, pri katerih je znašal plen v skupni vrednosti blizu 10.000 din. Pečovnik je imel stalne zveze z Roganom in njegovim tovarišem Karol Kupnikom. Sodišče je obsodilo Košaka na 5 let robije, po prestani kazni na 3 leta prisilne delavnice, Pečovnika pa na 6 let robije. Oba bosta po odsluženi kazni 1 leto pod sodnim nadzorstvom.

Jesenice

Akademija. V nedeljo 17. t. m. priredita ob treh popoldne v Krekovem domu FO in DK akademijo z bogatim sporedom. Med drugimi nastopijo tudi člani — mednarodni tekavci — z gimnastičnimi vajami in na orodju. Sodeluje godba na pihala. — Vse naše prijatelje vabimo, da s svojo navzočnostjo počaste katoliško mladino na Jesenicah!

Neapelj — biser najlepših svetovnih mest — pevski film predvaja kino Krekov dom danes ob 8 zvečer, ob 4 matineeja. V nedeljo 17. decembra se predvaja samo ob 8 zvečer — popoldne odpade, ker je akademija FO in DK. Za dodatek dva tednika in še kaj. Za božične praznike bodo predvajali najlepši in najboljši film za vse »Robin Hood«, znan našim čitateljem iz romana »Junaštvo Robin Hooda«, ki je izhajal v »Slovenskem domu«. Drugi film »Uspavanka« film brez primere. Oba filma bosta na božičnem sporedu.

Trgovine na Jesenicah bodo na »zlati nedelji« 17. decembra ves dan odprte. V nedeljo 24. decembra pa bodo zaprte.

Škofja Loka

Zasačen tihotavec. V mali obmejni vasi Sovodenj v škofjeloškem hribovju je v ponedeljek, dne 11. t. m. zatekla tihotapce huda neizgoda. Finančnim organom je prišlo na uho, da se vrše tihotapstva raznih predmetov, predvsem riža. Tako so se omenjenega dne skrili ob cesti, na kateri so videli tovorni avtomobil, obrnjen proti Italiji. Obšli so to vozilo in ga pričakali na vožnji proti Škofji Loki. Ko so vozilo ustavili, je skočila iz kabine neznana oseba ter pobegnila čez vode v temni gozd. Vozilo, ki je bilo takoj preiskano, pa je dalo dober plen. Nič manj kakor štiri avtomoge za tovrne avtomobile, 250 kg riža, 112 kg sadnih konzerv, do 10 kg aluminijaste kuhinjske posode ter za približek še večje število steklenic s šampanjcem, ki ga pa tihotapci ne bodo pili. Vozilo so finančni organi spremljali v Ljubljano in ga s šoferjem Mazkom Venceslavom izročili carinski oblasti. Ta tovorni avtomobil je last znanega avtoprevoznika Mraka iz Loga pri Škofji Loki. Z njim najbrž ne bo več mogoče prevažati takega blaga.

Litija

Požar v litijski predilnici. V sredo 14. decembra t. l. je izbruhnil požar v tako znanem predilniškem »selfaktorju«. Na kraj požara so nekaj minut po izbruhu požara odšli litijski gasilci z motorjo. Požar so po dvehurnem gašenju pogasili. Požrtvovalnim predilniškim delavcem in litijskim gasilcem se je zahaljilo, da so ogenj tako hitro pogasili in tako preprečili veličansko škodo, ki bi lahko nastala. Kakor smo slišali, je škoda, ki jo je

Otroški kosicek

SLON SAMBO

(191) »Rešita Tukana!« sta bili njegovi prvi besedi, ko je prispel na vrh. Ing je spet previdno pogledal v globino, nato je vzkliknil: »O, ubogi ptič! Spodaj leži, ves trd in mrtev je! Ni mu pomoči!« Solznih oči so zrlji vsi trije navzdol.

(192) To je bilo preveč za ubogega Filipa; mahoma se je ssesedel in cepnil v sneg. Ing ga je zavil v odejo in ga nesel dalje. Kako je to romanje postalo žalostno! Slednjič so dospeli do koč, ki je bil Ing v njej govoril. Zadnji del poti je bil Filip spet na nogah, vendar je bil ves zbit, potr in žalosten.

napravila ubrizgana voda, večja, kakor škoda po ognju. Po ognju so pokvarjeni nekateri stroji, ki jih je ravnateljstvo predilnice že prej sklenilo zamenjati z novimi. Pri gašenju je bilo pobitih tudi več šip na oknih predilnice.

Knjižnica Prosvetnega društva je odprta vsako nedeljo po zadnji sv. maši, t. j. ob 11 dopoldne.

Na praznik Brezmadežne je bila v litijski župni cerkvi sprejeta v katoliško vero gospodična Svetla Žužarevič iz Rezana pri Ohridskem jezeru, ki se je sedaj naselila v Gradcu pri Litiji. Proslava Brezmadežne v Litiji je krasno uspeša. Vseh 15 točk so izvajalci lepo naščitirali in krasno podali!

Murska Sobota

Francoski krožek ima svoje redne sestanke vsak petek ob 20 v Trgovskem domu. Ob tej priliki posluje tudi knjižnica, ki se je v zadnjem času obogatila z novimi pridobitvami. Čitalnica je odprta vsak dan, razen sobote, nedelje in praznikov, od 17 do 19.

Prosvetno društvo pripravlja znano igro »Župnik iz cvetočega vinograda«. — Miklavž je dvakrat obiskal Prosvetni dom ob prenapolnjeni dvorani in razdelil izredno mnogo daril, vsakemu obdarovancu pa je naslovil nauk v izbranih verzih.

Državni in banovski uradniki so na zborovanju zahtevali zboljšanje svojega gnetnega položaja. Zborovanje je bilo zelo dobro obiskano.

Dijaška marijanska kongregacija je na praznik Brezmadežne priredila v Prosvetnem domu akademijo, ki je zelo lepo uspeša. Na sporedu so bile deklamacije, recitacije, govor itd.

Žalosten dogodek na pogostovanju

Celje, 15. decembra 1939.

V Marini vasi pri Zetalah so bili zbrani pri Jožefi Potočnikovi svahte na pogostovanju, ki je v teh krajih običajno teden dni po poroki. Gostje so bili dobre volje in so prepevali. Krog pol 2 ponoči sta prišla v sobo nepoklicana go-

sta in začela izzivati zbrane 19letni Valand Valletni in 21letni Galun Anton, oba iz Završja. Gostje so se zelo vznemirili, beseda je dala besedo, vse to pa je povzročilo prepri in nazadnje pretep. Pri tem je Valand zabodel z bajonetom naravnost v prsi 21letnega ženinevega brata Jakoba Mesariča, ki je mrtev obležal v veži. Dogodek je zelo razburil vse prebivalce tega kraja. Valanda in Galuna so orožniki aretirali in so jih prepeljali v zapore okrožnega sodišča v Celju.

Iz Julijske krajine

Ukve v Kanalski dolini. Že 80% naših faranov se je izjavilo za Nemčijo in bo podpisalo prošnje za nemško državljanstvo. Nacisti ostro agitirajo za izhod iz domačije. Kar je zavednih Slovencev, bodo ostali.

Preserje pri Komnu. V visoki starosti 76 let se je za vedno poslovila od nas dobra in blaga mati Terezija Krajniger. Bog ji bodi dober plačnik!

Državna knjižnica v Gorici praznuje te dni svojo 20letnico. Sedanja »Državna knjižnica« je nekdanja slovita goriška »Licelialna knjižnica«. Tudi prostore ima še stare v poslopju nekdanje stare goriške gimnazije.

Točna ura - dragoceno darilo

njih popravila - vestno izvršuje

MIHELIC BOGDAN, urar

LJUBLJANA, Mestni trg št. 17

Najdragocenejše božično darilo

STEINWAY KLAVIR

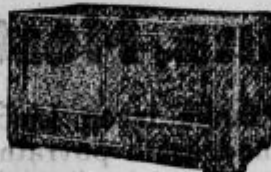
Förster, Seiler, Stingl — pri

M. Bäuerle - Maribor

Tyrševa ulica 24

Kdor ljubi glasbo,

izbere

Pogonska sigurnost - čista zvočna - Okusna oblika - Izredno povoljna cena

Zastopstvo za Ljubljano in okolice:

Radiotehnik ŠETINA FR., Ljubljana

Demobranska 27. — Telefon št. 32-64

Mende radio

Model 195W, 4 elektronski din 3150—
216W, 5 > 3675—
240W, 6 > 4100—

sta bila na svojih prostorih, je že Finch pogledal. Nataknila sta si slušala, da bi mogla govoriti. Jock je Timu najprej vprašal, kako je mogel najti Fincha Hanleya.

»Bil je na Bristolskem letališču. Ko je teta dobila tvoj brzojav, je telefonirala v Taverton. Finch je bil tamkaj na policiji in posrečilo se mu je dobiti letalo znamke Moth, ki je z njim zletel naravnost v Bristol. Hotel je iti prav za prav čez zaliv v Wales, pa mu je bencina zmanjkala. Priletela sva skoraj istočasno na letališče, pa sem ga takoj spoznal po tvojem popisu.«

»Pa si res imel srečo!«

»O, imel bi še dosti večjo srečo, da si ti nisi spustil s padalom na zemljo! Zdej sta pa roparja tako daleč pred nami, da res ne vem, kako naj ju dohitimo. Dexter je namreč zelo urno letalo, in zelo dvomim, da bi naše bilo za deset milj na uro hitrejšee!«

No, recimo, da sta res namenjena proti celini, kakor misli Finch: Koliko ur bosta potrebovala za to pot?«

Tim je pomislil. »Odtod do Rotterdamu je kakih pet sto milj, veter je severovzhodni. Kakih pet ur sta dobra.«

»Joj in vrh tega sta že šestdeset milj pred nami! Zelo malo upanja imam, da bi ju dohiteli.«

»Imamo pa tako dobro letalo in najboljšega pilota! In še nekaj: Finch je po telefonu govoril z lordom Merepitom, in ta mu je dal prosto roko. Na njegov račun si lahko najame letalo in ga uporablja, dokler bo smatral za potrebno.«

»To je res lepo naredil. Ali bencina imamo zadosti?«

»Dosti, saj sva ga vzela v Bristolu. Letimo lahko več ko pet sto milj daleč.«

Jocka je stresel mraz. »Zebe me.«

»Ni čuda, saj smo pet tisoč čevljev visoko.«

Jock je pogledal čez rob. Letalo je plaval tako visoko, da so bile vode v zalivu pod njimi gladke kakor v ribniku, ladje pa se skrčile v igračke.

»Kajaj pa rinemo tako visoko?« vpraša Jock.

»Zato, da uidemo severu. Ako namreč ujamemo v krila zapadnik, pridobimo z njim najmanj dvajset milj na uro.«

»Saj res. Namesto, da bi se z vetrom borili in se na njegovih zobeh krhali, si rajši poiščemo takega, ki nam bo pomagal. Toda ali ne bo Red storil isto?«

»Morda bo poskusila naše letalo ima višji strop, to se pravi: višje lahko zleti, ker ima večjo razpetost kril.«

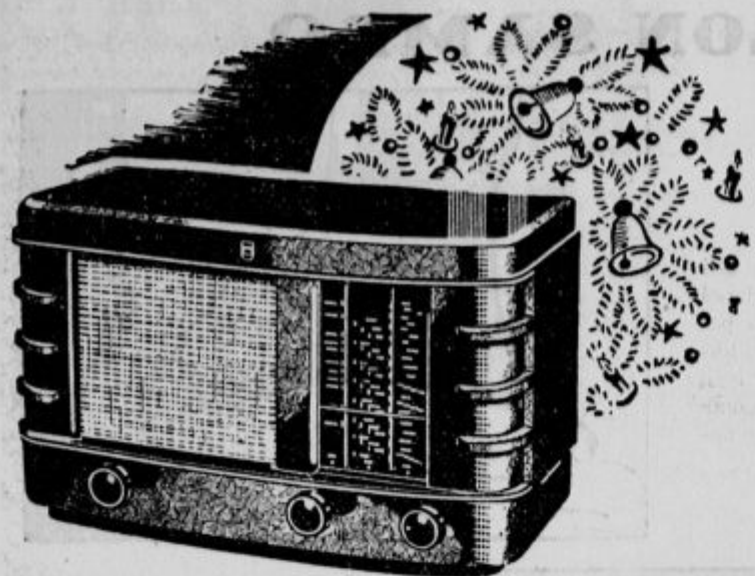
»Še vedno so se dvigali in Jock je na barografu ali višinomeru bral, da so dosegli že nad šest tisoč čevljev.«

Tedaj je Finch okrenil glavo in zavpil tako glasno, da je prevpil bučanje strojev: »Zavijta se v vse, kar imata! Morda bom moral celo deset tisoč čevljev visoko, preden dobim pravi veter.«

Veliki dvokrovnik se je poganjal višje in višje, a Finch je imel drog še vedno zadaj. Prekorajčili so sedem tisoč čevljev, nato osem. Jocku je sapa v zavijanjem ovratniku pri sukniču zmaznila v sreč in ves se je tresel, tako strupeno mrzlo je bilo. Še pet sto čevljev. Finch je zopet pogledal nazaj in oči so mu žarele od veselja.

»Ga že imamo!« je vzkliknil ves navdušen. »Zadeli smo na jugovzhodni tok. Zdej smo dobri. Pogledajta našo senco na oblaki!«

Brzinomer je kazal sto dvajsetpet milj, a Jock je dobro vedel, da zaradi ugodnega vetra letijo celo z brzino stopetdesetih milj na uro, torej po dve in pol milje na minuto. To je bil let!

Za din 193- mesečno

ste rešili vprašanje

božičnega darila za vso družino

PHILIPS EVROPA SUPER 206 je sprejemnik, ki v ceni in dejstvu nadkriljuje vse dosedanje. Oglejte si in poslušajte v naših prodajalnah to čudo tehnike!

PHILIPS RADIO

Made in Holland

I. Sašelj:

Živali in veter – sejalc

Ko je prebrala neka stara oseba, ki ima že 64 let, moj zadnji spis v »Slovenca« z dne 18. nov. št. 265 »Naši ptici – sejalc«, je rekla: O to pa tudi jaz vem že od svojih otroških let, da so ptice sejalc po hostah, in mi je povedala, da je šla v svoji mladosti, ko je bila stara kakih 9 do 10 let, s svojim očetom v jeseni listje grabit v bukove. Pa je opazila, da raste med bukvami tudi oreh ali kostanj. To se ji je čudno zdelo, pa je vprašala očeta: Oče, kdo pa je sadil med bukvje oreh ali kostanj? I kdo neki, je odgovoril oče, vrana, ko je letela nad hosto ali kostanjem v kljunu, pa ji je po nesreči padel iz kljuna med bukvje in tam vzkli na tleh in začel rasti. Tako je odgovoril priprosti kmet pred kakimi 55 leti. Temu bi jaz dodal še, da so sejalc v hosti razen ptic tudi še polhi in veverice. Dotična oseba mi je pa tudi še rekla: Pa tudi to sem že videla, da je raste na slamnati strehi bob in fižol. In ko sem jo vprašal, kaj misli, kdo bi bil sadil bob in fižol na streho, mi je odgovorila: Mislil, da miši. Naj tu dostavim, da sem tudi jaz že nekaterikrat videl fižol na strehi, kakor tudi drugi ljudje, kakor so mi pravili.

Kaj pa veter? Tudi ta je znan sejalca, pa ne samo po slamnatih strehah, kakor sem omenil že v svojem zadnjem spisu, ampak tudi po zidovju. Saj se večkrat vidijo po zidovju različne rastline, celo tudi drevesa, ki rastejo po zidovju, zlasti starem. Naj navedem zanimiv slučaj iz lastne skušnje. V moji nekdanji župniji v Beli Krajini je bil znamenit etari grad Pobrežje, sezidan po bregu nad Kulpo, odtod njegovo ime. Naj podam o tej priliki o njem nekaj zgodovinskih podatkov, da se otmo pozabljenosti. Nemško se je imenoval Freiturn in sicer, kakor piše Valvazor, odtod, ker ga Turki nikdar niso zavzeli in se ga polastili, marveč se je pri vaskem napadu hrabro branil in Turke odgnal. Valvazor ga imenuje tudi »trg in grade«, omenja, da je z okroglimi in štirivoglatimi stolpi dobro utrjen in da je ljudem, v okolici stanujočim, v zavetje, kadar se prikaže nevarnost pred Turki. V gradu med ozidjem na sedanjem grajskem vrtu je bilo svoje dni tudi več hiš, kakor se vidi tudi na Valvazorjevi eliki, kamor so se zatekali v nevarnosti pred Turki bližnji kmetje in podložniki. Grad sam je imel 4 etolpe, na visokem obzidju okoli sedanjega vrta pa je bilo tudi še več stolpov, iz katerih so napadali sovražnika, napadajočega grad in njegove utrdbe.

Kdo je grad sezidal, se ne ve, kakor tudi ne, kdaj je bil zidan. Najbrž je bil sezidan še pred prihodom Turkov v Evropo. Ko so pa začeli napadati Turki Hrvatsko in našo deželo, posebej še Belo Krajino, so ga razširili in utrdili ter obdali z visokim obzidjem. V zgodovini se imenuje pobeški grad prvič 1539. Ko so prenehale nevarnosti pred Turki, ki so ravno po Beli Krajini tako obilno napadali in jo pustošili, tedaj so se kmetje in branilci gradu, ki so prebivali znotraj grajskega obzidja, izselili in so ustanovili ob cest proti Adlešičem vas, ki se imenuje »Purga«, vaščani pa »purgarji« po nemškem imenu Burg = grad. Hiše med obzidjem pa so podrl in napravili na njih mestu obširen grajski vrt in v njem sezidali l. 1697 kapelo sv. Florijana. In na tem zidu je raste pred več leti in sicer na najvišjem, več metrov visokem zidu nad vhodom na grajsko dvorišče in vrt, javor, ki je bil visok kak dober meter ali več in starijav, ki je pa raste že več let, pa le slabo, ker mu je manjkalo zemlje, vlago pa je dobival samo ob času deževja, pa tudi malo, ker v Beli Krajini včasih tudi po več tednov skupaj nič ne dežuje. In od kod je prišlo javorovo seme na tako visok zid? To se je dalo lahko dognati. Zanesel je seme na zid veter. Na grajskem dvorišču je namreč ob mojem času, t. j. pred 53 leti, raste blizu vhoda v grad, nedaleč od kamenitih etopnic skoraj ob zidu star velik javor. In s tega je zanesel veter seme na zid, ki je vzkliklo in raste.

Naj dodam še tole sporočilo, ki mi ga je poslala naša pesnica ga. Marija Brenčič omož. Jelen. Pred kakimi 10 do 12 leti sem bila na šolekem izletu v Peklu. Tedaj sem opazila, da je raste na neki tovarni ob cesti Vrhnik-Borovnica smrekica.

Gospodu!

Sigurno je tudi Vaša želja, da bo Vaša gospa soproga, mama, sestra uslužbenka, ali znanka s poklonjenim božičnim darilom zadovoljna. Vsled tega si dovolimo priskočiti Vam na pomoč z navedbo nekaterih predmetov, ki bodo Vaše obdarovanje gotovo razveseli.

Na primer:

4 m čisto volnenega blaga za celo damsko obleko	din 79-—
2-50 m prvovrstnega modernega volnenega blaga (širina 130 cm) za celo damsko obleko	din 142-50
4 m krasnega svilenega cloqueja za celo damsko toaletto	din 112-—
4 m ze'o trpežnega blaga (iz svile in volne) za celo damsko obleko	din 50-—
4 m vzorčastega velourja za celo damsko haljo	din 50-—
4 m trpežne vzorčaste flanele za celo obleko ali haljo	din 40-—
4 m trpežnega vzorčastega barhenta za celo obleko	din 46-—
4 m izredno močnega in lepega diagonal barhenta za celo damsko obleko	din 56-—
3 m črtaste flanele za damsko perilo	din 15-50
3 m izredno trpežne črtaste keper flanele za perilo	din 27-—
3 m krasne vzorčaste flanele za spalno srajco	din 37-50
4-50 m krasne vzorčaste flanele za dam. pižamo	din 56-25
10 m trpežne bele kontenine	din 72-50
15 m finega dobrega šifona za perilo	din 131-25
20 m najfinejšega šifona za perilo	din 200-—
3 m barvastega puplina za damsko perilo	din 32-25
3 m fine svile za damsko perilo	din 38-25
2 m krasne tamburirane svile za celo dam. bluzo	din 35-50
1 namizna garnitura (damast prt in 6 servijetov)	din 75-—
1 krasna namizna garnitura	din 135-—
1 lep karirast prt	din 34-50
6 belih servijetov	din 33-—

Za pripomniti imamo še, da smo navedli samo predmete take kakovosti, ki bodo tudi glede trpežnosti zadovoljnih obdarovanke.

Manufaktura

MANICA K. D.

Ljubljana, Mestni trg 17

Spoštovane stranke izven Ljubljane opozarjamo na ugodnost nedeljskih povratnih kart v nedeljo 17. t. m. ko bomo imeli cel dan odprto.

Stala je na podstavku dimnika in bila visoka čez en meter. Kdo jo je sadil na tako neprimernem mestu, kdo ve?

JEGLICEV AKADEMSKI DOM BO SPOME-NIK POKOJNEMU SLOVENSKEMU VLADIKI VSI ZAVEDNI SLOVENC! DARUJTE OB TRET-JI OBLETNICI NJEGOVE SMRTI V TA NAMEN.

Denar

Hranilne knjižice
3% obveznice
in druge vrednostne
papirje kupuje in plača
najbolje

BANČNO KOM. ZAVOD
MARIBOR
Aleksandrova cesta 48.

Razno

Slava Gril
knjige o kozmetiki, Rož-
na dolina, Cesta X, št. 36
(nova hiša).

Gumbice, gumbice, plise,
monogrami, entel, ašur
fino in hitro izvrši

Matek & Mikeš
Ljubljana, Frančiškanska ulica
Vezanje perila, krasna
predtiskana žen. roč. dela

Mali oglasi

V malih oglasih velja vsaka beseda 1 din: ženitovanjski
oglas 3 din. Debelo tiskane naslovne besede se računajo
dvofolno. Najmanjši znesek za mali oglas 15 din. Mali
oglas se plačuje takoj pri naročilu. Pri oglasih
reklamnega značaja se računata enokolonska, 3 mm visoka
osetna vrstica po 3 din. Za pismene odgovore glede
malih oglasov treba priložiti snemko.

Službe iščejo

Mlad pekovski pomočnik
z mojstrskim izpitom, že-
li premeniti službo. Na-
stopi s 1. januarjem. —
Zmožen tudi kavelje. Na-
slov v upravi »Slovenca«
pod št. 19294.

Gospodična

z večletno pisarniško in
hotelsko prakso, želi po-
poldanske zaposlitve v
Ljubljani. Ponudbe pod
»Zmožna« na upravo »Slo-
venca«.

Službo dobe

Žagarja
sprejem na veniclanke
s turbinskim pogonom. —
Vešč popravila. Služba
stalna. Plača po dogovo-
ru. — Ponudbe v upravo
»Slov.« pod P-F. M. B.
št. 19393.

Posestva

Krasna stavbna parcela
ugodno naprodati. Dopise
v upravo »Slovenca« pod
»Krasna parcela« 19172.

Prodamo

Najugodnejši nakup
moških oblik tudi
Presker, Sv. Petra a. 14.
Ljubljana.

Jabolka

po 1.50—2 din, prodajam
od 25 kg naprej. Železni-
čarji 5% popusta. Dani-
mir Pačnik, Lasko.

Otroški voziček

skoraj nov, aerodinamič-
na oblika, prodam. Ogle-
da se ga lahko vsako
popoldne. — Simončič, Be-
zenskova ulica 30, Zelena
jama.

Trgovci!

Orehova jedra, ajdov in
cvetlični med kupite naj-
ceneje v Medarni, Ljub-
ljana, Zidovska ulica 4.

Pisalni stroj

malo rabljen, z jamčeno
brezhiben, poceni proda-
mo. »Radioval«, Ljub-
ljana, Dalmatinova 13.

Naprodaj

iz konkurzne mase trgov-
ski portal s šipami in ro-
lojem. Povprašati v od-
vetniški pisarni dr. Albi-
na Smoleta, Ljubljana,
Dalmatinova 5.

Sodna dražba

hotela Osterberger v Ptu-
ju ter treh vinogradni-
skih posestev v Halozah,
bo pri okrajnem sodišču
v Ptuj, soba št. 6, dne
18. decembra 1939 ob 8.
Informacije daje Mestna
hranilnica v Ptuj, ozir.
odvetnik dr. A. Remec v
Ptuj, Minoritski trg 7.

Kupimo!

Vsakovrstno zlato,
srebro in briljante ku-
puje vsako količino po
najvišjih cenah

A. Božič, Ljubljana
Frančiškanska ulica 3.

Naznanjamo žalostno vest, da je naš dobri, edini sin, brat, stric itd.,

g. Josip Sabotič

pilot-lovec, podporučnik, večkrat odlikovan

v Zemunu dne 14. t. m. tragično umrl. Truplo nepozabnega nam
rajnika bo prepeljano v Smarje-Sap. Dan pogreba bomo objavili.

Smarje-Sap, Ljubljana, dne 16. decembra 1939.

Neutolažljivi starši, sestre in ostalo sorodstvo.

Umrl nam je naš ljubljeni soprog, oče, brat in stric, gospod

ADOLF ŽABJEK

Pogreb dragega pokojnika bo v nedeljo, dne 17. decembra ob
dveh popoldne izpred mrliške veže splošne bolnišnice na poko-
pališče k Sv. Križu.

Ljubljana - Klagenfurt, dne 15. decembra 1939.

Zalujoče rodbine:

ZABJEK - JAVORNIK
in ostalo sorodstvo.

Žalostnega srca naznanjamo tužno vest, da je sinoči ob pol enajstih za
vedno zatisnil svoje trudne oči naš ljubljeni oče in stari oče, gospod

Lovre Veranič

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v nedeljo, 17. decembra ob pol štirih
popoldne na mestnem pokopališču.

Sveta maša zadušnica bo v ponedeljek, 18. decembra ob sedmih zjutraj
v farni cerkvi.

Celje, dne 15. decembra 1939.

Zalujoča hčerka Roza Zamparutti
in ostalo sorodstvo.

Umrla nam je naša dobra mama in stara mama

Franja Bergant

vdov. Unger, roj. Grašek

previdena s tolažili za umirajoče.
Na poslednji poti na Zale jo bomo spremili v soboto,
16. decembra ob pol 16 iz njenega doma v Kamniku.
Majstrova ulica št. 9.

Kamnik - Ljubljana, dne 15. decembra 1939.

Franja Debevec roj. Unger, hčerka;
Božo Debevec, vnuk; Nada ing. Dolenčeva, vnukinja.

Pritisk na Fince v štirih smereh

Finci se z junaško tveganostjo branijo – Malo se umikajo na severu in vzhodu

Iz številnih brzojav, ki prihajajo o borbah na finskem, ni mogoče točno razbrati, kakšen je dejanski položaj na bojiščih. Sovjetska armada napada očitno v štirih ali petih smereh in je usoda sovjetske ofenzive različna.

V karelijski ožini, to je čisto na jugu, sovjetske čete ne pridejo nikamor in še niso dosegle finske utrjene črte, imenovane »Mannerheimova črta«.

Nad jezerom Ladoga sovjeti napadajo, toda finski odpor jih je na nekaterih mestih potisnil celo nazaj. Borbe se razvijajo okrog mest Salmi in Soujarvi. Mimo njih Sovjeti ne pridejo. Svoje oporišče imajo sovjetske čete v mestu Petrozavodsk, ki leži ob murmanskem železniku.

Najhujši pritisk izvajajo rdeče čete v sredini zahodne fronte, tam, kjer je razdalja med sovjetsko mejo in Botniškim zalivom najozja (200 km). Tamkaj so se morali Finci umakniti do mesta Suomisalmi, ki so ga Sovjeti zasedli. Toda dlje ne pridejo in so Finci tamkaj uničili dva cela polka.

Severno od tega bojišča so Sovjeti tudi začeli prodirati in trdijo, da so prišli do mesta Kuolarvi, ki leži kakih 60 km od meje in od koder imajo še dobrih 250 km do morja. Finski odpor je tudi tamkaj žilav.

Čisto na severu pa so borbe spet izredno hude. Sovjetske čete napadajo od morja sem skozi pristanišče Petsamo, ki so ga baje že zavzele. Toda Sovjeti so udarili od suhega ter prodirajo od vzhoda čez mejo južno od Petsama, tako da so Fincem že za hrbtom. Deželica Petsamo je široka samo do 80 km in se vriva med Norveško in Sovjeti proti morju nalik malemu jezičku. Tega so Sovjeti skoraj že popolnoma zasedli in se Finci borijo že tik ob norveški meji za hrbtom.

Sovjetske pomorske sile pa napadajo zdaj tu, zdaj tam obalna mesta Finskega zaliva, toda do najhujših dejanj ni prišlo.

Finska poročila

Helsinki, 15. decembra. AA. Haves. Snočnje sporočilo finskega vrhovnega poveljstva se glasi:

Na Kamelinski ožini so bile v teku večerajšnja dneva krajevne borbe. Uničenih je bilo 11 sovražnih oklopnih avtomobilov.

Na vzhodu je sovražnik brezuspešno nadaljeval napade. V Sumisalmu so Sovjeti ponovno uporabljali etrupene pline. Po treh dneh ogorčene borbe, v toku katerih so Sovjeti imeli velike izgube, so naše čete ponovno zasedle ozemlje okoli Tolvajevija. Ob tej priliki sta bila skoraj popolnoma uničena dva sovražna polka.

Finski bombniki so bombardirali otok Björke, ki se nahaja sedaj v ruskih rokah. Pri tem je letalom pomagalo tudi finko obalsko topništvo.

Na severu je bilo sestreljeno neko sovražno letalo. Našli so tudi ostanke nekega drugega sovražnega letala, ki je bilo sestreljeno že ob prvem bombardiranju Helsinkija.

Helsinki, 15. dec. t. Radio Roma. Finske čete so sovjetsko vojsko prepešile iz vasi Salama na srednji bojišču vzhodne fronte, tam, kjer je sprožil sovjetski prodor do morja.

Pri Petsamu se še vedno drži 2000 Fincev, ki se junaško bore proti desetkratni rdeči premoči. Ti se žrtvujejo, da bi glavnim četam omogočili redni umik proti zavarovanemu zaledju.

Helsinki, 15. dec. b. Proder Sovjetov na Palamiarvi se nadaljuje in Finci se v redu umikajo ter zbirajo na ugodnem področju, kjer bodo zopet nudili odpor. Na velike daljave se vidijo plameni gorečih vasi. Sovjeti so plačali vse svoje dosedanje uspehe z ogromnimi izgubami. Sovjetsko vrhovno poveljstvo ne štedi z vojaštvom in pošilja pehoto tudi tja, kjer kosijo strojnice. Pri lvali gradijo Finci novo obrambno črto. Doslej so imele finske čete sorazmerno zelo malo izgub.

Rdeča poročila

Svanovik, 15. dec. b. Sovjetske čete na skrajnem severu so z lahimi tanki prodrle do norveške meje in zasedle rudnik nikla Salmiarvi, ki so ga finske čete pred umikom zažgale in razstrelile, tako da je vsako izkoriščanje rudnika nemogoče.

Moskva, 15. dec. AA. Haves. Sovjetsko vojno poročilo pravi, da sovjetske čete nadaljujejo na-

predovanje na odesku pri Murmaneku. Na odesku Petrozavodsk so sovjetske čete napredovale 116 kilometrov od meje. Zasedle so kraje Siekujarvi, Simpolu in Cukulampi. Zračnih operacij zaradi slabega vremena ni bilo.

Moskva, 15. decembra. t. Ratio Roma. Poročilo poveljstva leningrajskega vojnega okrožja pravi, da sovjetske čete napredujejo v smeri proti Mouraansi. V smeri proti Oukhta so prišle že 117 kilometrov daleč od meje v notranjost Finske. Zaradi megle letalskega delovanja ni bilo.

Zadnje novosti v konstrukciji radio aparatov in radio cevi

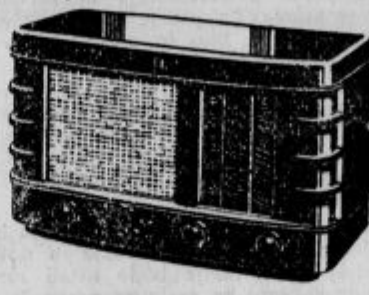
najdete združene v

PHILIPS RADIO
SERIJI 1939/40

Oglejte si bogato zalogo raznih modelov in zahtevajte brezplačno predvajanje pri

H. SUTTNER
LJUBLJANA, ALEKSANDROVA C. 6.

Prodaja tudi na obroke. Zahtevajte brezplačen prospekt in cenik!

Borba s podmornicami

Ali jih bo Nemčija utegnila toliko zgraditi, kolikor jih ji Anglija sproti potopi

V preteklem tednu so službena angleška in nemška mesta objavljala v dnevnem tisku o podmorniški vojni nekatere podatke, o katerih bi bilo smelo trditi, da so propagandnega značaja. Tako je angleška admiraliteta skozi usta ministra za vojno in mornarico sporočila, da združene angleško-francoske pomorske sile potopijo tedensko do 4 nemške podmornice, torej več, kakor jih Nemčija more zgraditi novih. Nemške pomorske oblasti pa so na to sporočile, da se nemške ladjedelnice pripravljajo, da bodo dosegle – v kolikor se tiče podmornic – številke, ki so jih dosegle leta 1917, ko je bila podmorniška borba v zadnji svetovni vojni na višku, to se pravi, da bodo zgradile po eno novo podmornico dnevno. Angleška službena mesta so temu optimizmu pri nasprotniku ugovarjala, češ da so v zadnji vojni nemške ladjedelnice zmogle samo po 3 podmornice na teden in da tudi danes še niso napredovale mimo te meje.

Ker igra vojna na morju, in pri vojni na morju borba podmornic, do sedaj skoraj glavno vlogo, ki je tudi v bližnji bodočnosti ne bo izgubila, se vojskoječe kakor tudi nevtralne države z veliko zaskrbljenostjo sprašujejo, kakšen bo obseg, ki ga bo ta borba zavzela v bodočnosti in če bo napadalna sila Nemčije zadostna, da bo prebila obroč, ki se stiska okrog nje ter ga privlači okrog svojih nasprotnikov, ali pa če bo angleška obramba moč zadostna, da nasprotnika užene in reši samo sebe iz nevarnosti gospodarske zapore. Pogled na položaj, ki je vladal v zadnji svetovni vojni pred 20 leti, odpira v tem oziru zanimive poglede.

Ko je leta 1914 Nemčija šla v vojno, je imela na razpolago 20 podmornic. Toda kaj kmalu se je nemško vojno vodstvo odločilo za skrajnostno uporabo tega orožja. Tako je bilo v vojni dobi od leta 1914 do 1918 v nemških ladjedelnicah zgrajenih vsega 323 novih podmornic, od katerih jih je pri zaključku premirja ostalo v službi samo še

121, ostale pa so nasprotniki potopili. S tem orožjem je Nemčija nasprotnikom prizadela zelo obšutno škodo. Saj je po priznanju angleških oblasti samih angleško trgovinskih brodovje izgubilo vsega za 15 milijonov ton ladij, torej skoraj štiri petine brodovja, ki ga je Anglija imela ob vstopu v vojno. Samo v najhujših mesecih od februarja do novembra 1917 so nemške podmornice potopile za 6 milijonov ton angleških trgovskih ladij. Anglija je vzdržala le, ker so njene ladjedelnice sproti nadomestile potopljene ladje, Nemčija pa je v borbi vztrajala, ker je v svojih ladjedelnicah mogla tako rekoč sproti nadomestiti izgubljene podmornice z novimi. Na koncu vojne je bila Nemčija res v stanju – pri zapostavljanju vseh drugih ladijskih gradenj – spustiti vsak dan po eno novo podmornico v morje.

Ob izbruhu sedanje vojne je imela Nemčija na razpolago okrog 60 podmornic. Nemški uradni podatki v začetku leta 1939 govorijo o 43 splovljenih in izgotovljenih podmornicah ter o 28, ki so še v delu. Nobena tajnost ni, da je Nemčija od letošnje spomladi dalje, od trenutka, ko je kancler Hitler odpovedal angleško-nemški pomorski sporazum, ki je število nemških podmornic vezal na število angleških, v izredni meri pospešila gradnjo podmornic, kakor da bi vedela, da jih bo v najkrajšem času potrebovala mnogo. Saj je morala računati s tem, da se bo v kakšni vojni z Anglijo morala posluževati v prvi vrsti orožja podmornic, ker ne razpolaga z drugim brodovjem, ki bi se moglo na odprtem morju meriti z angleškim. Ker pa je od letošnje spomladi dalje postajalo vedno bolj jasno, da bo vojna med Anglijo in Nemčijo postala neizbežna, smemo z gotovostjo reči, da se je nemška mornarica začela takoj pripravljati na to možnost in da je vprav gradnja podmornic posvetila največjo pozornost. Nemški listi sami so priznavali, da so bile vse ladjedelnice, ki prihajajo v poštev za gradnjo podmornic, vključene v objem vojne industrije in stavljene pod vojno nadzorstvo. Vsa severno in vzhodnomorska obala je polna večjih in manjših ladjedelnic, ki so v tem pravcu zaposlene, nekatere za gradnjo celih podmornic, nekatere pa so specializirane za gotove sestavne dele. Na podlagi teh dejstev so torej nemški službeni krogi zadnje dni s tolikšno gotovostjo zatrjevali, da bodo nemške ladjedelnice kmalu dosegle gradbeno možnost, ki so jo imele na koncu zadnje svetovne vojne, to je, da bodo sploville po eno podmornico dnevno. Nasprotno pa o nemško-francoski protipodmorniški obrambi danes še ni mogoče z gotovostjo trditi, če je tehnično že tako napredovala, da bo s potapljanjem dohitela delazmožnost nemških ladjedelnic. Za enkrat tekmo še obvlada.

Angleški pomorski krogi pa računajo na to, da jim bo prišlo na pomoč vprašanje izvežbanega moštva, da ne govorimo o gotovih surovinah, ki so za tako fine stroje, kot so podmornice, potrebne in katerih je danes težko reči, če jih bo Nemčija imela na razpolago dovolj za tako obsežne

Svetnik - socialni reformator

Letos praznujejo v Italiji petstoletnico, odkar je bil rojen v Feltre pri Trevisu Bernardino Tomitani, ki je kot član bogate meščanske družine študiral v slavni Paviji pravo, je pa ganjen od pridig franciskana sv. Jakoba della Marca, stopil v red sv. Frančiška. V tem redu se je odlikoval po izrednem daru govornišva ter je v teku petindvajsetih let prepotoval vso Italijo, pozivajoč vse stanovne h pokori in dejanskemu krščanskemu življenju.

Stoletje, v katerem je živel blaženi Bernardino feltreški, je bilo kaj razgibano, hudo razrvano po notranjih borbah med raznimi močeti in razklano po razrušujočih socialnih nasprotjih. Vse to je bilo združeno z npravnstvenim propadanjem in versko mlačnostjo ter, kakor je v takih primerih navada, s pojavom sekt, ki so se poglabljale družabno neslogo in anarhijo ter splošno brezpotje. Zlasti so trpeli delovni stanovi, ki so jih tlačili despoti, izkoriščali bogatini in izžemali židi, ki so se takrat po Italiji silno namnožili in spravili vse v odvisnost od oduškega kapitala. Bernardino da Feltre je kot prvi sin sv. Frančiška odločno posegel v ta vrvež in postal pravi apostol socialne pravice, čigar gorečnost v oznanjanju krščanskih načel družabnega življenja pomeni pravi preobrat na tem področju.

Izprevidel je, da npravnstvenega zla ni mogoče izkoreniniti, če se obenem ne zdravijo socialne rane družabnega organizma in se zato ni proslavljal samo po svojih spokorniških pridigah, ki so spreobrnile najbolj zakrknjene grešnike, ampak še bolj po svoji praktični socialni delavnosti, po kateri je postal zgled tudi sodobnim katoliškim socialnim delavcem, kakor je bil na primer Manning, ki sv. Bernardina večkrat omenja kot svoj vzor na tem področju. V zgodovini socialnih borb in dviga Evrope pa je fra Bernardino znan najbolj po ustanovitvi ljudskih hranilnic, ki so jim dali ime Monti di pietà, kakor še danes v Italiji imenujejo zastavljalnice. Bernardinovi Monti pa so imeli širši obseg in so začetek moderne ljudske posojilništva sploh. Ker je bil blaženi Bernardino tako dalekoviden, da je za posojiljemal nizke obresti, je zagibal svojim zavodom, ki so poslovali brezplačno, obstoj za stoletja, dočim so prej podobne ustanove kmalu propadle. Bernardinova socialna akcija, vodena že po čisto sodobnih načelih, je bila vekovnega pomena. Seveda si je s tem nakopal smrtno sovražstvo Židov, oduhuov in drugih mogočnikov, ki so poizkušali več atentatov na njegovo življenje, tako da je večkrat moral begati iz kraja v kraj, kjer je povsod z zastavo, ki je imela na belem polju rdeč križ in napis: »Jaz sem član božje stranke,« oznanjal stanovsko vzajemnost in državljanski mir. Papeži so se ga posluževali večkrat za posredovalca v hudih notranjih sporih italijanskih reпублиk, ljudstvo pa ga je že za življenja častilo kot svetnika. Umrli je l. 1494 v Paviji, kjer je tudi pokopan.

gradbene načrte. Izvežbanje sposobnega moštva za tako težko službo, kot je podmorniška, traja dolgo časa. Potrebno je izredno tehnično znanje, potrebna pa je tudi praktična vaja s podmornico v vseh mogočih vodah in vseh mogočih bojnih okoliščinah. V Nemčiji so zadnje čase odprli veliko število posebnih šol za podmorniško službo in tudi odziv mladine za to nevarno službo je po pisanju nemškega tiska zadosten. Poleg tega smemo biti prepričani, da se je nemška mornarica v zadnjih dveh letih, ko se je na obzorju z vedno večjo jasnostjo odražala senca bodoče vojne, kolikor mogoče dobro založila z izvežbanimi podmorniški mornarji.

Vendar pa mislijo na angleški in francoski strani – kjer nalog, ki jih čakajo, nikakor ne podcenjujejo –, da po izkustvih angleške mornarice, ki ima pravico govoriti o izročilih in izkustvih, vprašanje moštva igra prvenstveno nalogo in da tehnično še tako dovršeno podmorniško brodovje lahko izkrevi, ako mu njegova duša, to je človek, ni v vsakem pogledu na višku.

Brez dvoma stojimo pred enim najbolj dramatičnih razdobj v svetovni zgodovini.

Sovjetski poslanik pobegnil iz Rima z vso družino

Curih, 15. dec. b. »Basler Nachrichten« poročajo iz Rima, da merodajni italijanski krogi potrjujejo novico, da se je sovjetski poslanik Gorelkin nenadoma odpeljal v Moskvo. Gorelkin je odpotoval v Sovjetsko Rusijo z vso družino. To je tembolj znatično, ker je novi poslanik prišel v Rim šele pred nekaj tedni in bi moral jutri izročiti svoja poverljiva pisma. Kot glavni vzrok njegovega odhoda navajajo protisovjetske demonstracije in stalno naraščanje protisovjetskega razpoloženja v Italiji.

Turčija ne verjame Sovjetom

Turški predsednik na sovjetski meji — Tajna pogodba med Turčijo in Romunijo glede Sovjetov

Sofija, 15. dec. t. »United Press« poroča, da so njenemu poročevalcu na merodajnih mestih izrazili dvome v razna zanikanja, ki jih je zadnje časa izrekla sovjetska vlada glede odnosov s Turčijo. Tamkaj so mnenja, da napetost traja dalje, a da je za enkrat še podzemeljska, medtem ko na zunaj traja prijateljski videz.

To je toliko res, da je turški predsednik Izmet Ineni kljub zanikanju in kljub prikrivanju vendarle odpotoval na turško-sovjetsko mejo in da se trenutno nahaja na nadzornem obisku v Erzerumu, kjer je Turčija po prejšnjih poročilih, ki pa so bila zanikana, zbrala veliko svojih čet v odgovor na zbiranje sovjetskih čet na drugi strani meje v kavkaškem področju. V spremstvu turškega predsednika sta šef turškega generalnega štaba maršal Cakmak ter general Orbey, ki je vodil vsa vojaška pogajanja z Anglijo in Francijo.

V Turčiji se potem takem ne prepuščajo nobenim utvaram glede razpoloženja Sovjetov, čeprav vedo, da se Sovjetska Rusija na jugu ne bo spuščala v nobeno vojno, dokler na Finskem ni dosegla svojih ciljev. V diplomatičnih krogih potrjujejo vsa poročila, ki tičejo zbiranje francoskih in angleških čet v Siriji, kjer naj bi bile pripravljene, da takoj priskočijo na pomoč Turčiji, ako bi bila napadena od strani Sovjetov. Le podatki o številni moči teh čet se še ne ujemajo. Verjetno pa gre za 300.000 mož, ki stojijo pod povelj-

stvom generala Weyganda in ki bi se takoj pridružile 500.000 turških čet, ki stojijo okrog Erzeruma.

Zelo zanimivo je poročilo, ki je zadnja dva dni krožilo med diplomatičnimi krogi. Turčija si je pri podpisovanju zavezniške pogodbe z Anglijo in Francijo namreč izgovorila, da je pogodba ne veže, ako bi jo spravila v vojno s Sovjetsko Rusijo. Turška vlada pa je baje v neki pozneje podpisani pogodbi z Romunijo izrecno obljubila, da se te ugodnosti ne bo posluževala, ako bi bila Romunija napadena od Sovjetske Rusije, ampak da bo takoj priskočila na pomoč z vso svojo oboroženo silo. To da je bil glavni vzrok, zakaj je Sovjetska Rusija kar naenkrat zanikala zle namene proti Romuniji. V Turčiji vsi vedo, da velja to zanikanje samo za dobo vojne na Finskem.

Bolgarsko-sovjetska trgovinska pogajanja

Sofija, 15. dec. AA. DNB: Ministrski svet je na večerajšnji seji imenoval člane bolgarske delegacije, ki bo v Moskvi vodila trgovinska pogajanja. Delegacije bo vodil finančni minister Božilov, član delegacije pa bo tudi guverner narodne banke. Gunel. V delegaciji bodo zastopana vsa ministrstva, kakor tudi vsa gospodarska oblastva na Bolgarskem.

Angleški kralj Jurij v razgovoru s francoskimi armadnimi poveljniki nekje na zahodni fronti. Nasproti kralja vrhovni poveljniški združenih angleško-francoskih armad general Gamelin

Danes premiera prekrasnega filma

"CITADELA"

po romanu slavnega angleškega pisatelja-zdravnika A. J. CRONINA. Z romanom "CITADELA" je osvojil ves svet, še večje navdušenje in priznanje pa je dosegel film "CITADELA", ki je eno najkrajših del zadnjega časa. — Zivljenje in borba mladega zdravnika. — Spopad idealizma in stvarnosti. — Režija: KING VIVORA. Predstave ob 16., 19. in 21. uri

ROBERT DONAT — KINO MATICA, tel. 21-24

ROSALINDA RUSSEL

Delo našega zadružništva

Občni zbor Glavne zadružne zveze v Belgradu pod predsedstvom dr. Korošca

Belgrad, 15. decembra.

Danes dopoldne je bila v Inženirskem domu jedna glavna skupščina Glavne zadružne zveze v Jugoslaviji. Občni zbor je vodil predsednik g. dr. Anton Korošec, ki je imel na zbrane zastopnike osrednjih zadružnih organizacij iz vse države naslednji nagovor:

Govor dr. Korošca

Bratje zadružniki! Preden preidemo na dnevni red našega rednega letnega običnega zbora, mi dovolite, da vas predvsem toplo in prisrčno pozdravim. Moj pozdrav vam naj bo obenem tudi pozdrav vsem zvezam, vsem zadružnikom po vsej naši državi.

Minulo je zopet leto dni življenja in dela Glavne zadružne zveze. Slabi preroki, hvala Bogu, niso imeli prav, ko so napovedovali boj v zadružništvu, združenem v eni Glavni zadružni zvezi. Delo z Zvezi našega zadružništva v tem letu dokazuje, da je med nami zadružna zavest in zadružna ideja močnejša od vseh osebnih nespornostov. To ugotavljam z veseljem in zadovoljstvom. Skupno delo in življenje je pripomoglo mnogo v tem letu k notranji utrditvi zadružništva. Gospodarske razmere v zadnjih desetletjih so zadale zadružništvu mnogo ran, toda vidno je, da ima zadružništvo v sebi toliko življenjskih moči, da z malo pomočjo te rane samo ozdravlja in se mu posreči, da zadružništvo postaja iz dučva v dan vse močnejše.

Iz naših letnih poročil je razvidno delovanje Glavne zveze. To delovanje je bilo živahno in vsestransko. Ne nameravam poročati o tem delu, temveč hočem samo poudariti dejstvo, da je naše zadružništvo močno sodelovalo pri reševanju naših gospodarskih vprašanj in pri vprašanih naše vasi.

Ni dvoma, da je zadružništvo sistem, ki pospešuje reševanje socialnih in gospodarskih vprašanj. Zadružništvo je mnogim narodom večalo uspehe na vseh področjih.

Za materialno blagostanje, za višje kulturno življenje, za boljše pogoje socialnega življenja ima zadružništvo velike zasluge. Zadružništvo odklanja nepravilne dobičke, izključuje nepotrebne posredovalce, pomaga ustvarjati in jačiti pogoje za življenje in blagostanje tako za posameznika kakor za narod. Zadružništvo izpoveduje svobodo in dostojanstvo človeka, enako pravico za vse ljudi.

V tem delu in v teh mislih zadružništvo ustvarja srečo posamezniku in pospešuje srečo celoti. Zadružništvo tudi ni samo gospodarsko, čisto materialistično gibanje, temveč je gibanje, ki ima v sebi mnogo duhovnih vrednot.

Iz teh razlogov je tudi za nas, za našo malo državo conditio sine qua non za gospodarski razvoj, za kulturni napredek in za dobre socialne odnose med posamezniki in mednarodne odnose.

Zadružništvo čisto predstavlja drobno delo, toda vse to neznatno drobno delo in njegovi uspehi predstavljajo izredno važen činitelj v življenju vsakega naroda. Tisoči in tisoči naših zadrug, od teh tudi po številu članstva kakor tudi po obsegu dela majhnih in na oko brezpomembnih — pa do zvez in do Glavne zadružne zveze predstavljajo moč, ki bi se v vsaj veličini pokazala šele tedaj, če bi vsega tega naenkrat ne bilo. Kako bi se omajala celotna stavba našega socialnega in gospodarskega življenja.

Ze svetovna vojna je prisilila države, da so morale vse vlade prevzeti usmerjanje gospodarske politike. Dober del narodne gospodarske politike je diržiran od strani državnih oblasti. Vsi se sprašujemo, po kateri poti naj hodimo, ali isto v državno trgovinsko politiko in v državne sindikate in kolhoze, ali pa v zadružni sistem, z njegovo svobodo osebnosti in svobodo proizvodnje. Ni treba poudarjati, da mi želimo zadružnemu sistemu popolno zmago v gospodarskem življenju in v gospodarskem državnem razvoju.

Pomen zadružništva je ogromen tudi v normalnih razmerah. To važnost povečujejo nenormalne razmere, v katerih prav zdaj živimo. Pa tudi za državno obrambo, za prehrano prebivalstva, za vnovčevanje kmetijskih pridelkov, predvsem onih malih producentov, je zadružništvo nenadomestljivo. Pa ne samo to. Zadružništvo je tudi moralna sila za zblizanje posameznikov raznih slojev in narodov. Zadružništvo je apostol pravice, ljubezni in miru!

Naše geslo je: Vedno naprej k boljšemu in popolnejšemu! Zvesti temu geslu bodo naši napori v bodočem poslovnem letu: odstraniti iz zadružništva vse, kar je pomanjkljivega, manj popolnega in okrepiti vse, kar imamo, napeti vse sile, da zadružništvo prodre ne samo v zadnji kot naše države, temveč da tudi zadružna misel, zadružna zavest, zadružna načela osvoje čimprej nas in naše sodelavce.

Torej na delo za napredek in razvoj našega zadružništva!

Govor dr. Korošca je bil sprejet z velikim odobravanjem, na kar je bilo podano poslovno poročilo, iz katerega posnemamo:

Doba, na katero se nanaša poročilo, je prav za prav doba prilagoditve našega zadružništva predpisom novega zadružnega zakona od 24. septembra 1937. Ta prilagoditev se mora dovršiti do septembra 1940, kar se bo najbrž tudi zgodilo. Tudi se je Glavna zadružna zveza prilagodila novemu zadružnemu zakonu in postala iz neobvezne organizacije dejanska organizacija vsega našega zadružništva. Do izredne skupščine 1. septembra 1938 je bilo včlanjenih v Glavni zadružni zvezi 21 revizijskih zvez. Na že omenjeni skupščini je sodelovalo 21 zvez, poleg njih pa 10 drugih zvez, ki so pristopile v članstvo. Po prilagoditvi predpisom zadružnega zakona na skupščini dne 1. septembra 1938 je pristopilo v zvezo še 5 revizijskih zvez, tako da je sedaj Glavna zadružna zveza 37 članic, osred. zvez iz vseh krajev naše države.

Glavna zadružna zveza ima tudi zelo živahno živinorejsko sekcijo, ki se zelo trudi za izvoz živine na zadružni podlagi, kar dokazujejo številke, ki smo jih včeraj objavili. Tej sekciji je uspelo zvišati delež zadružništva pri izvozu prašičev v bivšo Avstrijo za 3 do 4 vagone tedensko.

Zadružništvo in izvoz živine

Živinorejska sekcija Glavne zadružne zveze je imela že prejšnji dan svojo sejo, na kateri je ugotovila:

1. Pospeševanje naše živinoreje in racionalna proizvodnja se morejo izvajati le po živinorejskem zadružništvu, kakor je bilo to storjeno v večini držav z malimi kmetijskimi posesti.

2. Dosedanje delo zadružništva in, posebno živinorejskih zadrug je dalo vidne rezultate pri pospeševanju in izboljšanju ras in povečevanju proizvodnje, kar so pristojna ministrstva že večkrat uradno priznala in kar so pokazale tudi vse zadnje živinorejske razstave.

3. Vsi napori državnih in samoupravnih institucij in zadružništva za pospeševanje in povečanje živinorejske proizvodnje bodo ostali zaman, če se kmetu-producentu ne zagarira prava in rentabilna cena za njegove živinorejske proizvode.

4. Dobra svetovna konjunktura in dvig cen živinorejskih proizvodov vzbujata mnoge želje za ustvarjanje bogastva in skladov v breme kmeta-živinorejca.

5. Kratkotrajne prave cene za živino kmetu-živinorejcu, pa naj prihaja s katerekoli strani, je nezakonito, neopravičeno in nenapredno, ker predstavlja novo prikrito obdavčenje živinorejske proizvodnje, kar bi moglo biti usodopolno za našo proizvodnjo v bodoče.

6. V dosedanjem sistemu vnovčevanja in izvoza živine, prašičev in proizvodov živinoreje so edino zadružne organizacije producentu varovale pravo doseženo ceno na inozemskih tržiščih. Brez njih bi bil pravi kmet-producent, posebno mali, prepuščen neopravičeni speculaciji, ki je redna v naši državi.

7. Dosedanji odstotek za zadružništvo, uradno 40%, stvarno pa komaj 30%, je premajhen za organizacijo zadružništva, ki je izvrševala izvoz živine po 20 osrednjih poslovnih zvezah, ki so imele včlanjene okoli 5500 zadrug s 650.000 zadružniškimi družinami.

8. Pravico izvoza se mora v prvi vrsti dati združenim producentom po zadružništvu, ki se razteza na vse naše kraje in ki daje edino garancijo, da dobi producent-kmet pravo ceno, da pospešuje živinorejo in poveča nacionalni dohodek

od kmetijstva. Sele ko tega združeni kmetje ne morejo, se more izvoz prepustiti drugim.

9. Podržavljenje in ustvarjanje državnih institucij, ki so neodgovorne in izven uprave samih producentov, pa zato monopolizirajo za sebe izvoz, je škodljivo za državne in gospodarske interese naše države, za kmetijstvo pa je to novo breme, varuštu kmetu in novo obdavčenje, ki ne velja za ostale gospodarske panoge.

Na osnovi teh ugotovitev je predložila Živinorejska sekcija Glavne zadružne zveze naslednjo resolucijo:

1. Legitimni predstavnik kmeta-živinorejca so njegove zadružne organizacije.

2. Zadružne organizacije so nezadovoljne z dosedanjim sistemom tlačenja cen živine in proizvodov z ustvarjanjem skladov pri državni instituciji, ki se ne trošijo za vzdrževanje cen in pa stvarjanje novih trgov, ampak v svrhe, ki nimajo ničesar skupnega z živinorejsko proizvodnjo.

3. Potrebna je reorganizacija sedanega sistema izvoza vse živine in izdelkov na osnovi zadružne organizacije, javnega polaganja računov in cen, ki se dobivajo v inozemstvu.

4. V novi reorganizaciji je treba zadružništvu dodeliti najglavnejše mesto pri izvozu živine in proizvodov, ker je s svojim dosedanjim delom pokazalo, da je strokovno, materialno in tehnično edino sposobno, da malemu kmetu-živinorejcu zagolovi pravo ceno in povoljne pogoje za vnovčevanje.

5. Poslovanje zavoda za pospeševanje zunanje trgovine mora v interesu samih producentov ostati strogo v mejah pravilnika o kontroli izvoza živine in proizvodov, t. j., da vrši kontrolo izvoza živine, ne pa da se sam bavi s posli. Dosedanje izkušnje so pokazale, da je sodelovanje zavoda pri kupoprodaji bilo za male producente velike škode, ker niso dobivali one prave cene, ki bi jih morali dobiti, da ni zavod zbiral skladov tako, da je zadrževal od doseženih cen na tržišču znaten del.

6. Da bi pri reorganizaciji izvoza živine bili pravilno zaščiteni interesi zadružništva, po njih pa interes stotin tisočev malih producentov, zahteva živinorejska sekcija, da pristojni faktorji pri novem zakonskem reguliranju tega važnega gospodarskega in socialnega vprašanja zaslišanju tudi predstavnike zadružništva in upoštevajo upravičene interese zadružništva.

IV. BONAČ
zlato nalivno pero
ima vse prednosti zato ga darujte!
Cene neizpremenjene!
Izbrano lepa božična darila
Novosti pisemskih papirjev.

Opozorilo poštnega ravateljstva v Ljubljani

Za praznike pošilja občinstvo po pošti čestitke svojim sorodnikom, prijateljem in znancem ter se v ta namen poslužuje predvsem razglednic. Često se dogaja, da nastanejo ob dostavi takih pošilk spori z naslovniki zaradi doplačila poštne pristojbine. Razglednice (s slikami krajev in vse ostale dopisne karte) je treba taksirati kot dopisnice, stranke pa mnogokrat pogrešno smatrajo, da so to tiskovine in jih kot take frankirajo. Mnenja so, da smejo vsa pismena voščila predajati na pošto kot tiskovino. Temu pa ni tako, kot tiskovine se smejo taka voščila izročiti le:

1. Če je vse besedilo tiskano (z roko sme biti napisan naslov pošiljatelja in prejemnika, podpis in datum) in

2. Če je voščilo napisano z največ petimi besedami na tiskano posnetico. Posnetica mora imeti torej natčenjeno ime, voščilo pa je lahko napisano z roko z največ petimi besedami ali običajnimi kraticami. Ločila (pike, vejice itd.) se tu ne štejejo. Tako posnetica mora biti vložena seveda v odprti ovitek.

Izjema pa velja za inozemstvo, kamor je do-

voljeno med drugim kot tiskovino poslati za božič in Novo leto pismena voščila z največ petimi besedami ali običajnimi kraticami (5 začetnih črk), ne glede na to ali je to napisano na razglednici, posnetico ali v ta namen prirejeno karto. Poleg voščila z največ 5 besedami je dovoljeno napisati evede popoln naslov pošiljatelja in prejemnika, podpis in datum.

Hkrati opozarja ravnateljstvo občinstvo, ki pošilja po pošti festvine v inozemstvo, da jih omota pravilno, kot je to glede na vsebino potrebno in predpisano. Često pošiljajo stranke v pošilkah kot blagovne vzorce maslačke, ki se radi tope in ki niso dovoljno omotane. Vsebinska takih pošilk pokvari potem še druge. Pošte imajo nalog take pošiljke zadržati od odprave. V interesu strank je torej, da pošiljke pravilno opremijo, da se s tem izognejo nepotrebnim stroškom in ne ovirajo poslovanja pošt. Pripomniti je, da je dovoljeno predajati po znižani tarifi kot blagovni vzorec le predmete, ki res služijo za vzorec dotičnega blaga. Blago pa (jestvine in druge stvari), ki je namenjeno porabi ali uporabi, je treba izročiti na pošto kot pakete ali za inozemstvo do 1 kg tudi kot male pakete.

Nadalje prosi ravnateljstvo občinstvo, da v lastnem interesu ne tlači v pošte nabiralnike tiskovin in blagovnih vzorcev (in sploh pošilk) večjega obsega. Take pošiljke ovirajo redno izpraznjevanje nabiralnikov, ker se pri padcu na dno nabiralnika lahko zataknejo za njegove robove in tam obvisijo. Za pošiljke večjega obsega so določeni posebni nabiralniki tako na glavni kot na kolodvorski pošti.

Uredba o obveznem zavarovanju posevkov in plodov prsti toči v vrdarski banovini je objavljena v »Služb. novinah« in je stopila v veljavo.

Novi odstotki mešavin v bencinski mešanici. Finančni minister je odredil, da bo odslej mešanica bencina s špiritom sestavljena takole (v oklepajih prejšnje razmerje): bencin 78,8 (79,4) odst., 20% špirita in 1,2 (0,6%) metilalkohola.

Izpemembe pri Zetski plovi. Namesto g. Slavka Širiševiča iz Belgrada je izvoljen za člana uprave dr. Nikola Zuber, industrijec s Cetinja. Za ravnatelja družbe je imenovan Anton Glanc.

Licitacije: Pri Stabu za utrjevanje v Ljubljani bodo naslednje pismene licitacije: dne 18. in 19. decembra za dobavo sestavnih delov za barake. — Pri strojem odd. ravnateljstva drž. žel. v Ljubljani se vrši dne 28. decembra oферtalna licitacija za dobavo strojnega materiala.

Predpisi o občinskih hranilnicah. Pravkar je v knjižnici založbi tiskarne »Merkur« v Ljubljani kot LXII. zvezek zbirke »Zakoni in uredbe« knjižnica »Predpisi o občinskih hranilnicah«, ki obsega: uredbo o občinskih hranilnicah, čl. 47. do 62. zakona o Drž. hipotekarni banki, besedilo čl. 4 iz uredbe, e katero se uvaja zakon o izvršbi in zavarovanju iz leta 1930, vzorni pravilnik o poslovanju občinskih hranilnic, uredbo o sodnih plogih (depozitih) in uredbo o nedvignjenih (zapadlih) sodnih plogih. Knjižico so pridejani tudi obrazci k § 48. uredbi o sodnih plogih. Mehko vezana 116 in VIII strani obsega knjižica velja a peštinno vred 21 din. Dobi se pri založnici knjižni založbi tiskarne Merkur v Ljubljani, Gregoričeva 23 in v vseh knjižarnah.

Borze

Dne 15. decembra 1939

Denar

Ameriški dolar 55.—

Nemška marka 14.20—14.40

Devizni promet je znašal na zagrebški borzi 7.847.925 din, na belgrajski pa 6.6 milij. din. V elektih je bilo prometa na belgrajski borzi 520.000 dinarjev.

Ljubljana — uradni tečaj

London 1 funt 174.10—177.30
Pariz 100 frankov 98.70—101.—
Newyork 100 dolarjev 4425.00—4485.00
Zeneva 100 frankov 995.00—1005.00
Bruselj 100 belg 731.50—743.50

Ljubljana — svobodno tržišče

London 1 funt 215.06—218.26
Pariz 100 frankov 121.98—124.28
Newyork 100 dolarjev 5480.00—5520.00
Zeneva 100 frankov 1228.18—1238.18
Amsterdam 100 gold 2899.93—2937.93
Bruselj 100 belg 903.47—915.47

Ljubljana — zasebni kliring

Berlin 100 mark 14.20—14.40

Zagreb — zasebni kliring

Solun 100 drahem 35.65—36.35

Belgrad — zasebni kliring

Solun 100 drahem 34.75—35.48

Curih, Belgrad 10, Pariz 9.985, London 17.58, Newyork 446.—, Bruselj 73.75, Milan 22.50, Amsterdam 236.70, Berlin 178.62, Stockholm 106.20, Oslo 101.35, Kopenhagen 86.10, Sofija 5.30, Budimpešta 79.—, Atene 3.35, Carigrad 3.50, Bukarešta 3.30, Helsingfors 8.62 nom., Buenos Aires 101.50.

Vrednostni papirji**Volna škoda:**

v Ljubljani 415 —422
v Zagrebu 418 —419
v Belgradu 421.50—423

Po več dneh slabe tendence za državne papirje je nastopil danes preokret. Tečajji so se zelo učvrstili in zavladala je na splošno čvrsta tendenca. Prejšnje zniževanje tečajev je bilo po naših vesteh pripisovati glasovom o bližnji konverziji državnih posojil. Sedaj pa so najbrže ti glasovi utihnili. Stalno pa je čvrsta tendenca za delnice, med katerimi zlasti prednjačijo delnice Narodne banke, ki so danes dosegle na belgrajski borzi tečaj 7.850 denar, in delnice Trboveljske premogokopne družbe radi dobre zaposlitve družinskih obratov.

Ljubljana. Državni papirji: 7% investicijsko posojilo 95—97, agrarni 50—52, voj. škoda promptna 415—422, begluške obveznice 74—76, dalm. agrarni 64—66, 8% Blerovo posojilo 92—94, 7% Blerovo posojilo 86—87, 7% posojilo Drž. hip. banke 97—99, 7% stab. posojilo 92—94. — Delnice: Narodna banka 7.500—7.700, Trboveljska 230—240. Zagreb. Državni papirji: 7% invest. posojilo 96 denar, agrarni 60 blago, volna škoda promptna 418—419 (422), begluške obveznice 75—75.50 (76), dalm. agrarni 68 blago, 6% žumske obveznice 66 denar, 8% Blerovo posojilo 93—94, 7% Blerovo posojilo 86—87.50, 7% stab. posojilo 95 blago. — Delnice: Narodna banka 7.800 denar, Priv. agrarna banka 196 denar, Trboveljska 245—250 (245), Gutmann 55 blago, Sladk. tov. Osijek 110 denar, Osj. livarna 150 denar.

Belgrad. Državni papirji: 7% investicijsko posojilo 96 denar, volna škoda promptna 421.50 do 423 (419, 418), begluške obveznice 74.50—75.50 (75), dalm. agrarni 66.50—67, 6% žumske obveznice 65—66.50, 8% Blerovo posojilo 92.50—94, 7% Blerovo posojilo 86.50—87 (86.50), 7% stab. posojilo 99 denar. — Delnice: Narodna banka 7.850 denar, Priv. agrarna banka 190 blago (srednji komadi).

2Hni trg

Novi Sad. Pšenica: bač okol N. Sad 188—190, srem lad 188—190, gornja bač 189—191, bač ladja Tisa 192—194. Tend. stalna. Promet srednji.

Sombor. Pšenica: bač okolica N. Sad sred bač 185/87, bač okolica Sombor 185/87, gornja bač 187/89, srem slov 183/85, južna ban 185/87, gornja ban 187/89, bač ladja Kanala bač ladja Begej 190/92.50, bač Tisa štev. la, IIa 190/92.50, bač ban ladja Dunav 187.50/90. — Tend. neizpremenjena. Promet 57 vag.

Cene živine in kmetijskih pridelkov

V Celju dne 6. decembra: volj I. vrste 6 din, II. vrste 5—5.50, III. vrste 4.50—5, telice I. vrste 5—6, II. vrste 4.50—5, III. vrste 4—4.50, krave I. vrste 4—5, II. 3.50—4, III. 3.350 din, teleta I. vrste 6, II. 5.50 din, prašiči špeharji 12 din, prašiči pršutarji 9—10 za 1 kg žive teže. — Goveje meso I. vrste 10—12, II. vrste 10 din, svinjina 16—18 din, slanina 18 din, svinjska mast 20 dinarjev, čisti med 20 din, goveje surove kože 12—14 din, telečje surove kože 16 din, svinjske surove kože 8—10 din za 1 kg. — Pšenica 240 din, ječmen 195, rž 185, oves 185, korusa 180, fižol 600, krompir 145, lucerna 100, seno 90, slama 45, jabolka I. vrste 200 din, II. 180, III. 100 din, hruške 250, pšenična moka 335—375, korusna moka 225, ajdova moka 400—450 din za 100 kg. — Drva 90 din za kub. m. jacea 1.50 za komad, mleko 2—250 za liter, surovo maslo 28—36 za 1 kg.

V Ljutomeru dne 6. decembra: Telice II. vrste 4—4.75 din, III. vrste 3.50—4, krave II. vrste 3 do 3.50, II. vrste 2.25—2.75, teleta II. vrste 4.50 do 5.50, prašiči pršutarji 6 do 7.50 din za 1 kg žive teže. — Goveje meso 10—12 din, svinjina 15, slanina 14, svinjska mast 16, čisti med 15, goveje surove kože 8, telečje surove kože 9, svinjske surove kože 8 din za 1 kg. — Pšenica 180, ječmen 150, rž 160, oves 150, korusa 120, fižol 400, krompir 130, lucerna 70, seno 60, slama 30, jabolka I. vrste 300, II. 200, III. 150, pšenična moka 350 do 400, korusna 200—250, ajdova 350 din za 100 kg. Drva 92 din za kub. m. jacea 1.05 za 1 koman, mleko 2 din za liter, surovo maslo 20—26 din za 1 kg.

Briljantna komedija veseliga humorja, izvrstnih dvitpov, opojnih naravnih lepot in vroče ljubezni dveh mladih zaljubljenih src . .
V glavnih vlogah: **ROLF WANKA** nepoznani junak iz filma »PATER VOJTEH«, **Lizzi Holzschuh**, **Rozi Csikos**, **Tibor Halmay**
Vsi naravni posnetki tega krasnega filma so izdani v Jugoslaviji, — v Dalmaciji od Dubrovnika do Kotora

KINO SLOGA 27-30 **Premiera danes ob 21. uri**
Danes ob 16. in 19. uri ter jutri ob 10:30 dopoldne nepreklicno zadnikrat »FRA DIAVOLO«

Beg na Jadran